വിധുവംശഃ

(ചമ്പൂപ്രബന്ധം)

ഗ്രന്ഥകൎത്താ,

ബ്രഹ്മശ്രീ ഇണ്ടൂളിപ്പുറത്തു്

കേശവൻ നമ്പൂതിരി.

വിധുവംശഃ

(ചമ്പൂപ്രബന്ധം)

ഗ്രന്ഥകൎത്താ,

ബ്രഹ്മശ്രീ ഇണ്ടൂരിപ്പുത്ത് കേശവൻ നമ്പൂതിരി

തൃക്കാരിയൂർ.

പ്രകാശകൻ,

പി. കെ. നാരായണപ്പണിക്കർ.

തൃക്കാരിയൂർ.

(കോപ്പി 200)

The Premier Press,
Kothamangalam.
1931

വില ണ റൃ

ശുദ്ധിപത്രം.

വശം	വരി	അശുദ്ധം	ശുദ്ധം
1	2	ശ്രേഷ്ഠം	ജ്യേഷ്ഠം
1	9	അധ്യവാ	അധ്രവാ
4	2	ന്ത്യധിതമെയവശേഷയാ	ഫലപ്രതിമൊഹനാലപി
4	17	സ്ഫൂളി	സ്ഫൂതളി (ഷാ
9	22	പതംഗാദി	പതംഗാളി
20	15	നിഷ്ഠാ	നിഷ്ഠ്യാ
23	9	സ്വപാസധിനാം	സ്വപാസ്ഥിനാം
35	10	ജഗന്നിജാക്രമം	നിജാക്രമംസഃ
41	9	ഞ്ഞിവി	ഞ്ഞിതവി
48	11	ജടിതാനി	ജടാനി
50	8	സ്വഷിണ	സ്വാഷിണീ
62	24	യാഗ്യക	ഗായക
63	12	[illegible]	[illegible]
64	1	പമത്യ	മത്യ
66	26	ഭമ	ഭമാ
67	5	കമാധിവി	കമാധിഭവി
68	8	യുധിമാ	യുധിയമാ
68	20	ചിപ്രാതി	ചിപ്രാണ
69	24	ചാകര	ചകാര
72	8	ജൈത്ര്യാംബലി	ജൈത്ര്യാംബലു
74	21	ശ്രൃമം	ശ്രൃമാമം
83	12	വരതനനിഷ്പ്രൃതമി വാജ്ഞനാരം	ചരണമായമലതപനിയ വരിനിവാരണൻ
87	13	സ്വഭരണ	സ്വാഭരണ
87	22	ഭകര	ഭ്രകര
88	18	സ്വേച	സ്വച
93	7	മനോ	മനോ
99	18	മേചകാരി	മേചകചാരി
107	6	നാസി	നാസ
115	14	വിമന്ത്യുമുഖം	വിമന്ത്യുഖം
116	27	സ്വേഭൈരെ	സ്വോഭൈരെ

N. B.—അപ്രതീക്ഷിതമായി അച്ചടിയിൽ നേരിട്ട പല കുഴപ്പങ്ങളാൽ പല തെറ്റുകളും ഈ പുസ്തകത്തിൽ കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ വായനക്കാൎക്ക് നിഷ്പ്രയാസം കണ്ടുപിടിക്കാവുന്ന പല തെറ്റുകളും ശുദ്ധിപത്രത്തിൽ ചേൎക്കാതെ വിട്ടുകളഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് സദയം ക്ഷമിക്കണമെന്നു് അപേക്ഷിക്കുന്നു. നാലാം സൎഗ്ഗത്തിലെ 16-ാം ശ്ലോകം

> ഏതാൻ കിശോരാൻ വനദേവതാഭ്യഃ
> അല്പൈരഹോഭിർന്നവകന്ദളാഭം
> ആശീലയന്തം കഥമദ്രിപുത്രീ
> സന്താഡയിഷ്യത്യനുമാനയന്തീ,

എന്നും [illegible] എന്നതിന് [illegible] എന്നും [illegible] എന്നതിന് [illegible] എന്നും തിരുത്തി വായിക്കേണമെന്നുള്ള അപേക്ഷയോടുകൂടി ഞാൻ ഈ പുസ്തകം സഹൃദയസമക്ഷം സാദരം സമൎപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

[illegible] } എന്ന് പ്രകാശകൻ,
15—1—107 } പി. കെ. നാരായണപ്പണിക്കർ.

ശ്രീ

വിധുവംശഃ

പ്രഥമസർഗ്ഗഃ

ഈശാനായ നമഃ

കീർത്തിം കവീനാമമൃതാംശുനിർമ്മലാ-
മാകല്പമാപ്തുമനസോക്തിരർഹാ
ഉദാഹരിഷ്യഃ കവിതാം യതഃ സ്വയം
ഭ്രമാമി സന്ന്യാമിതി കിം യശസ്സ്വതീ. (1)

നൂനം നരാണാം കവിതാ സുലഭ്യാ
പ്രവേശ സന്മാർഗ്ഗ വിലോക നൈഷിണാം
കാവ്യാനി ഹൃദ്യാനി കൃതാനി സന്തി കിം
ശൃംഗാടകാനീവ ബഹൂനി സൂരിഭിഃ (2)

അഥവാ

ഏതസ്യ വിജ്ഞാത കവിത്വ പദ്ധതി
പ്രയാണേ ജാത ശ്രമ കർശ്ശിതാശയൈഃ
ബലാൽ കൃതാസൗ കവിതാ ഘുണാക്ഷര
ന്യായേന സിദ്ധേതി ജനൈരിതീര്യതേ (3)

തഥാപി കർത്തും വിധുവംശവൃത്താം
ചമ്പൂം കഥാം സ്വഹൃതി സൗഖ്യരോഗ്യസം
വാഞ്ഛാമി ഗുരുകാരുണ്യവനീ താശിതാക്ഷര
വ്യക്ത്യുത്ഥമാധുര്യ പര ശ്രുതേരപി (4)

അസ്തിശ്രിയഃ സൈന്ധവ വിസ്താര മംഗള-
പ്രസൂനവാടീ പരിപാടി യാടികഃ
അത്ര സ്വയം വിശ്വ വിശ്രാന്ത ഭക്ത-
പ്രവർത്തകാഃ സ്വാഗതം ലക്ഷണാഃ (5)

ചാതുർവർണ്യ സമ്പ്രദായികാരമാര്യ-
പ്രതിഷ്ഠിതാ സ്വയം വസ്തു വിഗ്രഹഃ
വിസ്മയമനിസ്തുത്യാദ്രി സംഘടിത-
സ്ഥൈര്യകോടിയാണ് ഇതു വിദ്യയാകെക്കൊണ്ടാൻ. (6)

കാലപ്പുരോഗതി കളങ്കസംക്രാന്തിഃ
പ്രസാരയന്നിവ വിസ്തൃതാംതമഃ
ജനോപകാരാർത്ഥമകമ്പ കൈവിതം
രാജ്യവസ്താരവചിരികാര ജനേതഃ (7)

സംസ്കൃതമയം/സംസ്കൃ ജ്യോതി സാരസ്യ
പ്രകീർണ്ണതാ പ്രതി ബിംബിതാകൃതിഃ
പ്രവർദ്ധതേ തത്ര കിരീട ബാലകൈഃ
ത്തന്മയ പ്രവാഹഃ സ്മൃതിയൊപ്പിസംനിധൗ. (8)

ഗുണൈക ധാമാനമമും സുധാകരം
നിശ്ശേഷ വസ്തുമണ്ഡിതി പ്രവർത്തയൻ
സ്വയം നിധത്തേ ശിരസാ യത്കലാം
പ്രസൂനമാലാ മിവനിത്യ ലോഹിതഃ (9)

തിരുക്കൊച്ചനാമന്യ ഹിമാചലഃ സത്-
പ്പുത്രായ യഃ സൃഷ്ട വിശേഷിതാംശകഃ
വൃദ്ധിം ശ്രയതേ സമ്പ്രസന്ന മാനവഃ
സംസാര തൃഷ്ണാ ഇവ സൽ ഗുണൈഃ (10)

ത്രിധാ ന്യജനേതി വദന്തി സൂരയഃ
കേചിൽ ചിരാഃ പൂരുഷസ്യ മാനസാൽ
തത്ര ത്രൈവിഷ്ടിഗീശ കടാക്ഷ വിഭ്രമാ-
പ്പുഷ്പപ്രയോഗാദധിഷ്ഠിതാത്മതാകേസഃ (11)

താരാപതീയസീ യസ്യ വപുഷ്യ രോഹിണി
പുണ്യ ഗ്രഹർക്ഷാദി യുതേ ശുഭേ തിഥൌ
അന്യൂന ദിഗ്ദ്ദർശ വിഭ്രമേ ലക്ഷണം
ബുധം ഹി വിദ്യൈവ യശോദയം സുതം (12)

ഗ്രഹാനുധം വശേ ജരാദ്ദ്യുർവിധോ
കല്പ്യവസ്തുരൂപസ്യ ലക്ഷീധി ജനതാ
ഭുജാ ദളിത്വാ ഇവ മാർഗ്ഗസംഗതം
മുക്താമണിം കേവലമത്ര ലോലുപാഃ (13)

ബുധസ്സുതഃ കർമ്മാനന്താമിദം
വിധിച്യുത സ്ത്രീ കൃതി വശ്യനായിതാം
പതുഗ്രഹീ രൈരവ രാജകിം ധരാം
കണ്ണുവിളുഃ പ്രീതിമിവ സാത്മപിണ്ഡിം (14)

കേ ചിത്ത്ര സ്വപ്നമിലാവ്യതിക്രിത
ശ്രീകണ്ഠ ശാപേന വധൂകളേബരാം
ഇളാം തദേ ചൂർണ്ണിതാം തഥാ പിതാം
വദന്തിബുധോ ജനോ കലശ ഭിവാതനഃ (15)

കാലലകസ്ഥിതന മുനാ വിസർജ്ജിതം
ഭേത്താ ജഗത്താപ വിനാശകാരണം
ഇളാദേധാല്പ്ര്യദ്ധിവക്ഷണേ പ്രഭാ
വിദ്യുത്തമാനാം നവ മേഘമണ്ഡലം (16)

ഗർഭസ്ഥിതേനാസ്യാഃ സകുമാരകൈഃ ശ്രീ-
ർമേധിഷ്യതേ/ ന്യേധിതയൈവ ലോകോ
ഭോബോധി പൌരൈരിവ ബാലചന്ദ്രഃ
പ്രാച്യാഃ പയോധേരിവ സംവൃതോഽഭിഃ (17)

അളങ്കീത ചേടീ ഷണ്ഡഭാഗതാന്യസൌ
ഭൂമിം കടാക്ഷിദ്രാക്ഷേ ചോഷ്ടയാ തഥാ
ക്ഷുഭൂമനാക്ഷേരെശ്ച്യുതമഗർഭഗോർഭകഃ
ഭൂമം സൂചയന്തീവ ദിവം പുരോധാഃ (18)

അസ്യാത്മജേ ജാതേ നൃപതിർ പുത്രവാൻ
ക്ഷാത്രം സ്വഭാവൈവൈശ്യം നയാദിഭിർഗുണൈഃ
അധൃഷ്യ തേജാ അപി സംശ്രയാർത്ഥിനഃ
ശുശ്രൂഷ്യ മന്യേ ഇവ യജ്ഞ പാവകഃ (19)

വംശസ്യ മൂലാദവശ്യ പ്രതിഷ്ഠിതഃ
ക്ഷത്രസ്യ താം ത്രിജഗത്പ്രതിഷ്ഠ ജനനാ-
മനന്തനാസ്തി മഹോദധിവിഗമ-
പ്രോത്തിഷ്ഠമാനസ്യ ലക്ഷ്മിയോബാങ്കഃ (20)

ഗദ്യം— തർഭിതോനാമ സ്വരാജകുമാരഃ പിത്രാ സംപ്രീതി തദാ ത്ഥൈര്യസ്യ യഥാകാലം ജാതകർമ്മാദ്യ വിധിവത് ഹോമ യോഗ്യം പ്രാപ്തവാനിതഃ ആചാര്യാദധീതശാസ്ത്രശ്രുതിഗണഃ പുനരുദയയൌവനഃ തേന ഭേദിനീ പരിപാലനായാഭിഷിക്തഃ.

അഥാസ്യ ഇന്ദ്രം സമയീ പതിർദിവ-
സ്ഥിതസ്യ ഭാം കാമധേനു തതോ നിർത്ഥിതം
ചകാര മാർത്താണ്ഡ ഇവോദയ സംശ്രയം
പ്രഭാകലാപഃ കല ശൈലമൂർദ്ധനി. (21)

ഗോരാജക ശ്രീഷ്ഠനി പീഠപിതാം മഹീം
യശസ്സിത മന്ത്ര നിവർത്തിത ക്രമാം
ജ്യേശാപ സമ്രാഡ് ഭുജ വിക്രമൈരസൗ
പുത്രമവാഃ സപത്നീമിവാമരേശ്വരഃ (22)

ശോപ്ലൂർത്തുമപ്ലിനാലമോഃ കമോല്ലസ-
ദ്ദിവിഭുബോദ്ഗ്രപ്രദീപിതാം ഹിതേ
യഥോചിതം തസ്യ ജനാസ്സമർപ്പയൻ
കരാണി വൃത്ത്യാശ്രമ ചോദിതാന്യലം (23)

ദേവം ന സംഖ്യാ ഇമദ്യ സജ്ജനോ
നാഥിശാമത്യന്തജനഃ കതോറ്റതി
യമിപശേ തദാകൃതതാദ്ഗുപാശ്ക
ദൃഷ്ടമേ ഹി ധനാന്തരിത്രേ മമമിഃ (24)

ഗദ്യം—ഏവ മേതസ്യിൻ സാർവ്വഭൗമേ പുത്രവത്സ്യ പ്രജാഃ ധർമ്മേണ സത്യവതി, ഏകദാ ചോർവ്വശീ മിത്രാവരുണയോഃ ശാപ നിവാരിതാമരസദനാ, നാരദേന നിവാസ ഭൂവി പതിതാ മുഖാരവിന്ദാ, ശാപത്രപ വിലോചിനീ സർവ്വസഖീ ഗൃഹസാരാ, കളകണ്ഠസ്വരാപി മൗനവതേ ഗത്ഗദ്ഗലകണ്ഠാ, അത്യന്തതാമ്ര മുഖേന്ദി നയന വിർഗ്ഗളിതാശ്രുവാരി ധാരാ ക്ഷാളിത കുച കുങ്കുമ രക്തതയിതാഞ്ചലിലാവണ്യാ മജ്ജൂപലേ വമജ്ജപ്രായവയവാ, ദേവാന്തരിതകുതൂഹല സാന്ത്വനാവയവ ശ്രീഃ ശോചത്രപിണാ മേഘപൃഥുകാ ചാർവപയോധരാപാ ന്തി ചേതസി മജ്ജമാലി മന്ദപവന ചലിതേചര വികസൽ ബകുളമുകുള പരിമള ബഹുളളിതാന്തരാളേ ഉന്നത തര ച ന്ദനതരുവിതാനതരരേ വിവിധ കുസുമ മകരന്ദ ലവാ സ്വാദ മധുര മധുകര സ്വരമുഖരിതേ ഇഹ നക്ഷ വിദ്ര വത്തൂഷാരകണികാജാലേ നാനാ തരു ഛായാസുഖ നിവാസാ ഗത കോകിലകുല കളരവ കാരണ്ഡവാദിനിനദ

കാകളിതനാദനാവനേ മൂർത്തീകരണേച്ഛയോദ്യമാനായാമാസാ ളികയോം യമോഷ്ഠം ലോളയന്തീ തദ്ധ്യക്ഷന്യാം മാതൃ ശിവരളവകാഞ്ചനമയ പാദപസനേ മരതകശില മചി തമിവ അഭ്യാസിതാം നിമരണ കരണ പഠിയനേ പഠി ചിത മന്ദ്രമധുകൂജനം മൈത്രീനാദിപൂർവം പാദന ദാമ സകളകം ദൃഷ്ട്യ ന്ത്രത്ര ദാവർ ഇന്ദ്രിയായ സ്വമോചിഷ്ഠപൂതയാ സമിതനാശതിം ശ്രദ്ധനാദമിതാ ന മലോകാന്താലോകമഹാന്തീ യക കിനാ കിം പുനാ മിതാനാന്ത്യപഠിഷ്ഠാൽകർഷന്തി ഒരതന്മ ധ്യാ നീല ലിത ചികുരളിത കന്ദളൈ പ്രിയ മനേനാഥമിതലയാ ധ്യന്തി പഠിപഠികൽ ത്വനന്താമഗ്ലേ സമ മാച്യന്യാ സമ മനാപാദയന്തി, തൽമധ്യേ നിമലോക വനിതാ സമ നമൂമധുകർന്തി മൊങ്ങ ളു മേഘാസ കിതചന്ദ്രികാ തം പുത്രവസമമിസ്ഥാന.

ഉപസ്ഥിതാം ത്രൈലോക്യരാജ
പുത്രവാഃ പുണ്യപാദമാതാമിമാം
മൊങ്ങ മദീകൃത മന്ദനാസ്.
പ്രസ്വനി മധുസ്വ സ്വയാം സമഗ്രധീൻ. (26)

ഗദ്യം—അഥവാ മാതൃമിപ്രായാനുസാരേണ മേഘാപൂ താം അപൂർവാശേഷ വിശേഷാനുഭവം ത്രമൈസീ മിവത്ര ാ തർജ്ജന തർണാധിക്ഷേപാതൃനകം ദുസ്സഹാവസ്ഥാവ സ്ഥാപിതാം അശരണാം ശരണ്യം സംക്രാന്ത മൈത്രാന്തിം ജ്ജതി സ്മതഃ പരിധ്യാവന്തിം മൂർദ്ധന്യസ്ഥം ബദ്ധിന്നു മു ഷ്ണമാസ്സാം കരിണി മിവ മിനസ്ഥാന ഗ്രാവണകതണാമലേപ്പ യഃ പുത്രവാഃ അന്തന്ത്രാണായോർത് യതകാഴ്കഃ സമാധ്യ്യ ദോചിതതമ്യേഃ അനന്യോപാരന്ത ശൃംഗാര സേതുന്തി മിവ പ്രതീക്ഷൻ സമയേ മിത്യരാഷൻ.

കിം ന ശ്രുതോയം സ്വരമേഘസൽസമാ-
സ്സന്ദ്രാഘിത ശക്രധനൈർഘ്ഘനൈരിമൈഃ!
ഷെഡ്ഭൂയോപി സോഢം ധിമയോനതേന്ദ്രിയം
ത്രാതാ നൃണാം ശക്ര ഇവാമൃതാന്ധസാം. (26)

കാന്താം മതിശ്ച സ്വാമിനു. പ്രജാവിധയാ:
ജ്യോത്സ്നാസിതസ്മേര നയനാ പ്രിയാകൃതിഃ
ഭിത്വാം മുഖാന്തേ കണ്ഠകാലിമം വപുഃ
ഗൗരൈശ്ച മവേനേവ നൃണാം പ്രിയംവദാം. (27)

ഇക്ഷ്വാകുഭൂമേ നിത്യമനാർദ്ര മർദ്ദജാ
തമൈവ ഗുംഗാമ മന്ദാകതെ പിതാഃ
പ്രസാദിതം ജനപാല പ്രദേയിനി
കല്പദ്രുവല്ലി പ്രതികല്പിത ജനൈഃ (28)

ഗദ്യം—ഏവം മന്ദഗമ്പിത ഹൃദയാമാത്യാനാം ധ്വംകനദൃ
ദർശ്ശനീ ച പൃഥന്യന്തി ബാമതേ.

നാരായണാന്യാക്ത സ്മൃതവേദമുനേ-
ർമ്മൂർത്തിം ശംഭോനിദയോജിതാം തപോ
ജാനിഹി സത്യാമപി ശോകസംസാഹിതോ
ന്യക്കൃത്യ ഭവാൻ നാപ്നോതി സത്യവിത്തമ! (29)

കാന്താരം നകാംക്ഷന്ത്യ ബലാവിപ്ലവ-
സ്വപുത്രപരമ്പ്രാപ്ത മൊറ്റും വിക്രമം
രാജൻ ഖമന്യാ നത പാദപല്ലവം
ഘനാം തൃഷാർത്താ ഇവ ചാതകീ നവം. (30)

അജാപി മന്ദമനോജ! വത്സലാം
ശരീര ജീവാവിവ മർത്ത്യജന്മനാഃ
ത്രായസ്വ പ്രോത്തസമവത്തി ബന്ധനാൻ-
മുകുന്ദ സൂനോരിവ ഷഡ്ഭലോചനാഃ (31)

പശ്യാമി യാവത്സ്വതവ്യതിക്രമ-
പ്രശാന്തമാമേവ പ്രാപിതാലിമ വിക്ലബം
തദാ നഗാഗ്നസുജ്യോത ശ്രിയം പ്രിയം
യാന്ത്യാമി രാജൻ കരാകവ ശോഭിനി. (32)

അനസീത്യവതേ കണ്ഠസായോനാം വചഃ
സംക്രുദ്ധമകാർത്തിത യൗവ്വനാ സ്യതേ
പാമോജ! സന്ദേശ മദനക മാസമ-
പ്രമോക്ഷ്യ ശാപാവധിമവസമം വസ. (33)

ഗദ്യം — അമൈവ തൗ പരസ്പരമമാതാളിപ്രായൗ അനമിദാ മേധിതാനന്ദേശൗ അന്യോന്യാവയവ ലാവണ്യാ സ്വാദമാസാദ്യ മനാതൗ തദ്ദാനമി ഭജിത വിവേകൗ വിധായ ശ്രമബാ ഗ്രസ്തൗ അപി സ്വപ്നം നരലോകാ സ്വർല്ലോകാവധി സഞ്ചാരതൗ ചൈത്ര മഹോത്സവാന ക്രീഡാനിർവൃതൗ തജ്ജന്മക്രമ പ്രക്രമമേസിദ്ധ പരിപൂർണ്ണമാനസൗ, അധിഗതാന്തകാലാതിക്രമൗ ചിരമനുഭൂത മനോജ്ഞക്രീഡാ വിലാസൗ അപ്യതൃപ്തിനാരാഗൗ ബദ്ധ ചതുരാതമാനാവം നിന്ദ്യതു:

ശാപേ നിവൃത്തേ കപിചിത്തിരുകിങ്കരൗ
തൽപ്രേരിതൗ മേഘമിത്രു ച ജഗൃഹതു:
നിലാംബുദ വ്യാവൃത പുഷ്പ ശ്രിയ-
തമിസ്രവത്യാം നിശി നിഷ്ഠുരാശയൗ (34)

ശ്രുത്വാ ജയോ: ക്രന്ദനമാത്ര പൃഷ്ടയോ
ജനിതയോർവ്യത്സേനി വിഷമേ വിഹ്വലാ
തം ബോധയന്തീ നൃപതിം ഗൃഹപ്രജാ
തദാമേസാ ശതി വചലീശമേസ്വരം. (35)

ജാതാനസൂയാശാപനിവൃത്ത വത്സഃ
സന്താപിതാശേഷജനോ[illegible] ഥ
വിയോഗ ഹേതും കലഹം മഹീപതേഃ
സസ്മാര സാ മാത നിരോധിതാ [illegible] (36)

ഇതി ശ്രുത ശ്രാന്തി ഹൃതേപ്രിയോത്ത-
പ്രജാത നിദ്രാ[illegible]
സാ ക്ഷോഭതേനീ ശ്രുതി [illegible]
ഉപാലഭേവം തമഥാ[illegible]. (37)

തദാം പുംശ്ചലീതംഗ വിഹാര നാടക-
പ്രശിക്ഷിതം വേഷ്ടി വിട്ടകം വിടം
ഉഷന്ന കേചിത്പ്രഞ്ജസർപ്പജം ജനാഃ
വദന്തി നാനാച്യുതവേതനം പതി (38)

ഉതഥായതാദ്യാദ്യ ദിപ്ത പ്രഭാത്മജം
നാലീവഷധേശാ തതി കശിതാളകേ
കിംനൈഗക ചിരത്നാപൃഥാനസാവിതി
പ്രശംസിതാ വരവധൂജനൈർഭവാൻ. (39)

ഗദ്യം — തതശ്ച സസംഭ്രമ്യ സ്തനസ്തന്യഃ സ്ത്രീതപ നിശ്ചര ഹൃദയ ശോണോല്ലേഖനശതൈർദ്വിവാശിഷ്ടൈർവ്വിധിവിധിഃ കിരാതവിധഃ സ്വകരഃ ശോധ ഛരളിവ സംജാതതരിതഃ പശ്ചകാലകേശയോനാം പ്രാണപ്രിയാ മൂർദ്ധനി മുദ്രയേ നിദ്രാഗളിത കൗപീന മപ്യനന്ദ സ്വതൻ കരപ്പുതകരവാളശയോനാരോ സചന പരമാളിപ്പിപ്പോളിരവം നിസ്സൂരയന്നാളിജശരാമ.

ക്ഷോണീകിരാം മണ്ഡല മണ്ഡലതണ്ഡവ-
പ്രവീണകോദണ്ഡ നികൃത്ത തസ്കരാം
കദാപഗതെ ചാത്യപരാസമ മൽ പ്രജം
തനും ഹനിഷ്യാമ്യപി കാല കിങ്കരം. (40)

ശ്രുത്വാ വചസ്സുസ്യാവബോധശങ്കിത
പ്രഥണയ ശബ്ദീകൃത ശർക്കരാർത്തിനാം
വിസ്മൃത്യ ദ്രോണു വിധായസാ
മേഷം മുഗേന്ദ്ര ധ്യാതി നൈവ വാരണാ (41)

ഗദ്യം—അഥ നൃപതി ശബ്ദകാരമാകാതാരിതാം മേഷം മൃഗയ നിന്നൂതഃ സഞ്ചരന്നേകത്ര പരസ്ത്രീം പിടിതാം പപ്പിലന സ്വാശ്രമാംഗനാ ശ്രീരാമ മൃഗഃ ഇവ നാമത്ര്യം കിമപ്യക്തു: ക ഥങ്കിൽ പ്രദ്യുമ്ന ശയ്യാലയ കുശപലിതൈശ്യന്നമേവമ കന്യേത്'

വരോരു! കേശപ്രഗ്രഹണേന പ്രിയാ
ഭവ ഹരിത്യ കുസ്തിന്ദ്രരുവതി പ്രകേശം
ക്ഷണപ്രഭാപ്രസൂമലമാശ്വി നൃപം
നഗം സമുദ്ദീപ്യയ വിഹായസാ (42)

അസന്നിധിസ്സ്യായ മമർത്യ മണീന്ദ്രീ-
മകസ്ഥിതാം ശങ്കിത ചഞ്ചലപ്രഭാം
പ്രേമാനന്ദമം വിചലിപ ബാലകഃ
ശ്രീധാ മരാളീ മിവ ഹസ്ത ഗിത്തതം. (43)

അയം നരമ സ്വാപ്ത ഉപാഗതോ ബലാ-
സങ്കല്പജോ കാന്തസ വിഭ്രമാധ്യപ
അദൃഷ്ട പൂർവ്വാ മദമംഗനോത്തമാ
മഉക്ഷിണിഭക്ഷിം സ്വപ്നാഗതാ മിവ. (44)

ഭാര്യേ, പ്രിയേ, സുന്ദരി! ദേവി മൽപ്രാണ
മാരാസ്തനം മേ വൃകുശ്ലേഷ്യവിരാളുഭാം
ജീവാത്മമേതം ജഗതാം സ്വധാ നിധേ-
വ്യംശോഭനം മമ കഥ ദീർഘ ജീവിനാം. (45)

മത്സ്യധ്യവാതയോനാ മത്സ്യ നിസ്സ്ത
ജ്യോത്സ്നാപ്രസംഗേന ച ഭൂയതേ വപുഃ
അസ്യാഃ ശിരീഷാധിക കോമളം കുസാ
ശേതേ ശിലായാ മിവ മൃത മഞ്ജരി. (46)

ഇതി ശ്രമസ്വേദകണപ്രദൂഷിതം
ലാവണ്യസാരം സ്മിത സുന്ദരം മുഖം
കദാനു പശ്യാമി തവാങ്ക നിഷ്കൃത-
ശ്രീഖണ്ഡകാശ്മീരമിവേന്ദു മണ്ഡലം. (47)

അഹോ വിധിഃ കിം വിപരീതമാചര-
ന്നവദ്യ മീക്ഷൻ മമ മന്ദധാമനി
ദ്യുലക്ഷ്യതേ ചണ്ഡകരഃ കരാഗ്രൻ
മാദൌ ദിനാന്തേ ഉദയേപി യാതി (48)

ഗദ്യം—ഏവം പ്രിയാ വിരഹേണായം മഹീപതിഃ ബഹു പ്രലപൻ നാനാ ഗിരി കന്ദരസരിത്സരോ വനാന്യതിക്രമ്യ മഹോ ച്ഛ്രായിത നിഷ്ക്രമ പ്രത്യൂഹ മദ്ധ്യേ വിടപീ സമൂഹഃ ഉച്ചൈഃ ക്രോ ശമാന താമ്രചൂഡാദിയ സ്വനം ശ്രവണ മനസ്സുഖ കിരാത വിപിനഃ ഉജ്ജ്വല വശീകൃതഃ ചിരമവനീം പശ്യൻ കടപാൽ സാനുപതി തിരമ ചതസൃഭിഃ സഖീഭിരാചിതാം താമാലോ കയാമാസ.

ചഞ്ചന്മരീചോജ്ജ്വല കണ്ഠികാസ്ഥിരവ-
ന്മദാലയാമിവ ഹൃദ്യ രൂപിണീം
ചൈത്രഃ പുരസ്ഥാന്നയനാഭിരാമതാ-
പ്രസാദ സഞ്ജാത സുഖം ദദർശതാം. (49)

ആനന്ദസൌന്ദര്യഗുണസ്യ വിസ്മയ
പ്രമോദ ഭൂമീം ഹൃദയസ്യ മോഹിനീം
ശൃംഗാര ലക്ഷ്മീം രതി ഭാഗ്യസമ്പദം
താമംഗനാനാമിവ മാതൃകാം നൃപഃ—യുഗ്മകം (50)

അഥാസ്മിതത്ഷാചി വ്രതാധരാന്തര-
സ്ഫുരദ്വിതീയോജ്ജ്വലകൃത തന്മനസ്സുഖഃ
സമാഗമൻ പാദ്മി ത്രിധാ മന്മഥഃ
പ്രഥമേ ഗർഭാഭിമദ്ധ്യേവിൽ ഭൂതലം. (51)

വജ്രപ്രഹാരം ഗജതന്ത ഭേദം
ന്നസിംഹമേരർ ഭിണ്ഡ വിദ്രാവണം വാ
ഉരഃ ക്ഷമം സോഢുമികാസ്ത്വമേഷാ-
മിത്ഥം ഗതിം നാപ്യരവിന്ദകാന്ത്യാഃ (52)

ഇതഃ സുവർണ്ണാചല ശൃംഗ കർക്ക-
സ്തനാന്തരേ സാധുപധായമസ്മി സ്വയാൽ
ത്രായസ്വ ചന്ദ്രാനനയ ഭവ സഞ്ചിത-
ശ്രേയസ്വിനാം ബീജമമർത്ത്യ സുന്ദരി! (53)

ഗദ്യം—ഏവം ശ്രുതിമധുരൈർവ്വചോഭിർവ്വിസ്മയോചിത സ
ന്തോഷമുള്ളിലയൻ ചിരമയാചത് സാപ.

വാണീം നിശമ്യാസ്യ സമാനയന്തലെ
പ്രിയപ്രസാദാതി മനോഹരാം തഥാ
സാചിസ്മിതാലോക നിജ സ്ഥിതിഃ സ്ഥിതാ
ശീതം കരംഗീവ കിരാത വേഷ്ടനം. (54)

വിമുക്ത ശാപാപ്യ ചിരേണ ഭൂയഃ
സുരാംഗനാ സാ ചകമേസ്യ ജന്മ
പ്രഭൃതി ബോധാന്ത മുക്തകാന്ത-
പ്രസംഗവാഞ്ഛാ മനുജാംഗനേവ. (55)

പ്രായഃ പ്രിയേണ ഗണികാ കനകാർപ്പിതാപി
തം നേക്ഷതേ ഗ്ലപിതാല്പ കൃപാരസേന
ജാതേന ഭേദാപികാപി വധൂടികായാഃ
ക്ഷിപ്രാതയാദുമേദവതി സുരൂപസത്ത്വാ. (56)

ഗദ്യം—സാപുനഃ പിതൽപ്രേമ വിലാസസ്യ പ്രേമ നിധാ
നം പുത്രവസ ദേവമഭാണിൽ.

പുനസ്സഹസ്രേണ ഷഡ്മുഖ ഭൂമജന-
ന്യർപ്പിതേ സഞ്ചിത സാധു കീർത്തി
കാന്താം വൃണീതേ വനിതാ നമർത്ത്യാ
വൃണീ മഹോത്സവം ന തഥാ സുന്ദരി. (57)

തഥാപി,
സംവത്സരാന്തേ ഖലു താലികാഖ്യേ
നിശാമുഖാന്തേ സ്വജനൈകദേശേ
ഏകാകി പ്രഭ്രമണേ സമുദ്യതശ്രീ
പ്രധാനചിഹ്നേന ഹി മർത്ത്യജന്മാ. (58)

ഗദ്യം—ഖേദാപചിതസ്യ പ്രതിവാക്യമന്ദ ശ്രൂണപാദിമാ
നാദ ശബ്ദിനിം ചിത്രജൻ മൂലപ്രസവമാനസ്യകമധ്യമാഃ ശുദ്ധ്യ
ശ്ചകവി ചരാചരമിവാസ്യ കഥയിൽ കാലം നയനാന്ത
മം തരൈദ്രുചതാം ഭൂർവചരാലോകയാമസേ.

ജീവൻ കഥ ചിൽ പൂർവ്വധിയാലിലമദ്ധ്യേ
ശ്ചാധ്യർദ്ധ ബൃഹസ്യാ ഛ പിതാൻ സ്വധാസ്വീകൃതാ
തൽപ്രമ നിരുക്ത ചിരവക ധീരോ
വചോചിതാനന്തരൂപമതരുചാഃ (59)

തസ്യ മഹീകൃത മന്ദധൂമഃ
പ്രബുദ്ധലോകചരിതസ്യ രാഗിനാം
സ്വകീയ ദ്രവ്യോചിത സംഗതരുചാ
മാഗോപാസയൻ താം നിശാശയാഭൂയോ (60)

സംസർഗ്ഗജന്യേ മദനഃ കളേബരം
സന്ദർശയന്നാഭ്യൂപതി പ്രിയാമമ
ഫിതാനൃത്യാ പരയാമ പാവകഃ
സ്മൃത്യാ ജ്വാലാഗ്രസ്യഥവിസ്ഫുലിംഗയാ. (61)

രാമൈഷാ സപർവ്വതശ്രേണ മേചക മാഷത്.

യത്രസ്ഥിതാജ്ഞതാമയി തേ ഗതത്യാ
സ്വരാജ്ഞി നാമ്ന സ്മൃതി കല്പകോചിതാ
ഗന്ധർവ്വ യുഗ്മം നന്ദ സേവ്യതാമിദം
തദ്വം പ്രപേയിസ്ഥിത്യയിമാം മഥസ്ഥിതാം. (62)

തജ്ജാത കൃത്യം നിഖിലമെല്ലാ നിവിതം
ധൎമ്മ പ്രസാദാപ്തകല ഭൂഷണം പ്രിയേ!
അഹം ന കൎത്താമിവ സൌഹൃദേന്ദനം
ഹരേ സ്സ്വയന്താരാജ്യഭാരസ്യ സമ്മതിഃ (63)

തഥാ പിതാ സാപ്ത്ര്യജ്ഞാതനോപസ്സ്വാഗം ഹരേ-
ൎമ്മമൂൎവ്വശീ മാത്ര്യമയീ മിതി സ്മരൻ
സ്ഥാല്യാം മമുഷ്യാം വനസഞ്ചരൈരേവാ നാരൈ-
ൎജ്ജ്വലന്ത മായാസ്യസി മൽപദം നൃപ! (64)

ഗദ്യം—ഇത്യൂൎവ്വശീ തമഭി മന്ത്ര്യ കാമാനായി മാതൃസ്ഥാലീം മതപാരണ പ്രമേവ തന്നെ വാനരമധീയത്.

ജ്യോതിസ്നാഥ നിന്ദും വിഗതാതാരാചിഷം
മയാ ഭിന്നേശം ചക്രമദ്ദി സംസ്ഥിതം
അസ്നേഹകാരിപ ശിഖേവ മാജനം
വിഹായസാ ഭൂപ മഗാദ്വിഹായസാ. (65)

അരക്ഷിതാരം നൃപതിം നിജ പ്രജാ
ഹൃതശ്രിയം വൃദ്ധ മിവാസതീ പതിം
അമന്ദിനം കീൎത്തിമിവോദ്ധൃതൎജ്ജ്വാ
വിഹായസാ ഭൂപ മഗും വിഹായസാ. (66)

ഗദ്യം—തത ശ്ശോയംപുരൂരവാഃ താമേവോൎവ്വശീം വിസ്മൃതാത്മാ മന്യമാനഃ തത്സൌഖ്യ പരിഹിംസയാ സാത്വികാവലംബീ നിജ രാജ ചിഹ്നാനി ഗജതുരഗ രഥവാഹിനീ സിതാത പത്രചാമര വ്യജനാദി നിത്യ മംഗകിരീട കടകാംഗദ കേയൂര ഹാരാംഗുലീയ വലയനൂപുരാദ്യാഭരണാനി അമര പരിവൃ ഢവപു ന്ദര കരകെട്ടിലമ്പടമംഗോഷ്ഠിയം മസ്സ്യമെന ചത്വരം അഭിശുദ്ധ വിശുദ്ധസ്രക് ഛത്രാനസ്സ്നാനീയകം ഉദശയശപീനായതമോ ൎണ്ണസ മണ്ഡനം കാമവൃത്ത ജ്യോതിസ്സ്യ ജടാ ചീരാജിന മസ്ത്ര ത്രിപുണ്ഡ്രം രുദ്രാക്ഷ കര ശയ്യാദിഭി രാത്മാനമലംകൃത്യഭൂമം

ഷോഡശകോടിപരിവാരകന്യാ പടലാവൃതാമി വിരചിതാം ചതു ഷ്കോണാലിതാമ ഹേമമയീം സ്ഥാലീം വാമമാഗേനാലം ചകാര സുരരാജ.

ഏകേനയാ കാഞ്ചന നിർമ്മിതാംബ്ജം
സ്ഥാലീന്തു വാമേ ഉസിതാംബുജ പാണയഃ
ചകാസ ജാംബൂനദ ഭാസ്വരം തപ്തം
ഗിരീന്ദ്ര കന്യാമിവ ചന്ദ്രശേഖരഃ (67)

ഗദ്യം — പുനശ്ച, ജനിമി സ്സംഖ്യാദ്യണോ പരാക്രമ ശബ്ദാ ക്രാന്ത ജഗത്ത്രയഃ പാരമേഷ്ഠ്യ പദാരോഹണത്തെ യഥാവിധി വൽ സുരലോകാതിക്രാന്തം സാമ്രാജ്യലക്ഷ്മീം പരാങ്മുഖനായ തദ്രാജ്യനാമകം നിയുജ്യ പുനശ്ച സരസ്വതീതീരെ കലയിൽ പിപ്പലമാശ്രിത്യ മനസ്യനാഗതാം ത്രയീം ത്രേതായുഗ പർവ്വന്ത മദ്ധ്യമേൽ.

ത്രേതാമുഖേ പ്രത്യ മനസ്യ വർത്ത
ത്രയീ മയീ ജ്ഞാനകലാ മഹാത്മനഃ
വ്യാസസ്യ തദ്വ്യാസവിധാന സങ്കല്പ
സ്സമാധി പൂർണ്ണമിവ കാലചോദിതാ. (68)

ഗദ്യം — പുനശ്ചായം ത്രയ്യാവിദ്യയാ യഥോപദിഷ്ടം യജ്ഞ തന്ത്രാർഗവതഃ ഋജ്യമയീം തന്മൂർവ്വശീം തത്സ്ഥാല്യാം സം സ്കൃത്യ വഹ്നേഃ ഫലമൂലാദിഭിർജ്ജനമാന സൂത്രാകാശദിവ താദിതം കിരീടിനാന മാലോകയാമാസ.

സ ഉർവ്വശീന്തിതമഹാ വരഹ്യതാ
ജ്വലന്മണിസ്ഥലേ സ്വഹസ്ത ശോഭിതാ
ഭവ്യാപഗാമ്യം കൃതിഭിർവിധേനതാം
ജ്യോത്സ്നാംശുസന്തിം ശരദീവ ചന്ദ്രമാഃ (69)

ഇത്യൂർദ്ധ്വഗേഹ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
ചമ്പുപ്രബന്ധേ പ്രഥമസ്സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

ദ്വിതീയസർഗ്ഗഃ

തസ്യാന്വയേ കീർത്തി ജിതാമൃതാംശോഃ
ഭൂജാനാം നിജാങ്കജഗുപ്തസൃതാദി ഭുക്താം
മധ്യേ യയാതിർന്നരാധിപാസീൽ
ക്ഷീരാംബുരാശാവിവ പൂർണ്ണ ചന്ദ്രഃ (1)

ഭോക്തുംഗസംഗ ഭയ ഭോഗ ലക്ഷ്മീം
ദ്രുഹ്യം സരോജ നഭസ്യഗാഢ ഭോഗം
ന്യൂനോന സാന്ദ്രം കകുഭോര്യ്യസ്യ
യയാതി നാമാസമയാപരാജാ. (2)

ധാതാ(സൗ)രഭ്യം പുത്രാന്തര സൗരാഷ്ട്രി-
പ്രധാന സമ്പാദിത സമ്പദേവ
ഭാംഗാനിയന്ത്യക്ത്യകവിഃ ദ്ധ്വാനി
സാമുദ്രികം കഥിതാംഗ ഭദ്രം. (3)

സത്യവ്രതസ്യ സമക്ഷിത്യ ഭൂപതി-
ഭൂത്വാം നിസൃതേ കണ്ഠതലി വക്ഷ്യം
ഗ്രന്ഥസ്ഥധർമ്മാൻ സാമന്തഭാനാക്ഷാ-
ദ്വിജപ ഭൂഭാക്രൂരാഡ് ക്രിയാമിവ. (4)

ഉത്താനിതേ യസ്യ കൃപാണ കൃത്യൽ
കിരീടരത്നാദി ഗളേന മൗക്തി
സമാഗ്ര സീതസ്യ ദിരപാഃ പ്രതാപം
തസ്യ പ്രജാം താഡ്ഗദിവാഗ്നമാനം. (5)

ചതുർഭി രത്നൈർവ്വിഹിതൈതപോഭിഃ
പാതാൻ നിജാങ്ഗതാനസ്ഥാൻ സകർവ്വൻ
പ്രതാപ സാന്ദ്ര ശ്രിതമന്യുരേഷാ
ചകാസ മാർത്താണ്ഡ ഇവ ദ്വിതീയഃ (6)

യസന്ത്യയന്തി നിജ ശൈലധാന്യാ
മന്ത്രാതിഹിമ ധാമ്യമതീവ ഭൂരാൽ
കരോമി ഭവ്യക്ത വിശേഷ ചിഹ്ന-
മൊന്നാ / തലിഹം മുനിമാല്യ ലോകേ. (7)

സൂക്ഷ്മനേദലനാദി വിമോഹനീയ
സ്വ ധാമ മധ്യാന്തമിത സ്വരൂപം
പുമാംസമവ്യാപ്തി മിവാന്തബിംഗ
മൈവരാജ മനതഹിത ചിദ്രികാരം. (8)

ഉത്തുംഗ സന്ദാനിതപിംഗകേശ-
ശംശമതിബാലാലമിവാശ്രയാശം
മഗ്ധാവശിഷ്യൽ കടില ളവല്ലി
പ്രദ്യോതമാനം പവനസ്ഫുലിംഗം. (9)

മന്ദ്രംശംഗാരംഗം ഘനസ്വരത്രുമം
ശരൽ സ്ഫുരത്താര വിശേഷ ഹാരം
മന്ദസ്മിതപ്രസൃതി മരീചി ജാല
ജ്യോത്സ്നാനിതം ചന്ദ്രമിവച്യുതാങ്കം. (10)

ക്രമാഗതം സൂക്ഷ്മവിലക്ഷിതാംഗം
ധാമ്യം കലാപാർശ്വമവേക്ഷ്യ ഭൂപഃ
നനാമ ഭക്ത്യാപി മഹേശിതാ-
പ്രണാമലക്ഷ്മീത പാദയുഗ്മം. (11)

അനഘാനാളപൂജ്യം സ്ഫടികസ്ഥിതായാം
യസ്യാം സ്ഫുരന്ത്യ പ്രതിബിംബനാത്മഃ
തയാ പ്രണേമുഃ സഹരാജപത്ന്യാ
തം മതിനാമുജ്ജ്വല പാദകന്യാഃ (12)

ഗദ്യം— തദനു നീലനീരദ നിരന്തര ചാരു ചികുരാഭിഃ ബാ
ല ശശാങ്ക ലീലാ വിഡംബമാന ഫാലാഭിഃ ഭ്രൂ ചാതുരീ ഭൂ

കൃതമദന സുന്ദരീ വിഭ്രമാഭിഃ ഇന്ദീവര ചോരക സുന്ദര നയനാ
ലോകലോലലയമാന തരുണ ഹൃദയാഭിഃ ദർപ്പക ശില്പ ചാരു
കപോല യുഗള കാന്തി പ്രതിബിംബിത കുണ്ഡലമണ്ഡനാഭിഃ തില
കുസുമ സമാന നാസാഭിഃ മന്ദാക്ഷ മുഗ്ദ്ധഹാസ ഭാസിത ദന്ത
ചി നിന്ദിത ചന്ദ്രികാടോപാഭിഃ ഭാവബന്ധ നിപുണ ഗളമി
ളിത ഹാരാഭിഃ കുച കുംഭയുഗള സ്ഖലിത കഞ്ചുളികാമാലാഭിഃ
ഉദര ചാരു തര നിർജ്ജിത പിപ്പലദളാഭിഃ നാഭി ജാത രോമ
രാജി ശ്യാമളിമാപരാജിത തമാലലതാഭിഃ ത്രിപുരാന്തക ര
ഥോദ്ധത സ്ഥാനാരോഹണ മന്ഥര രചിത സോപാന ശങ്കാവ
ഹത്രിവലീവിരാജമാനാഭിഃ തജ്ജന്യാം ഗ്രന്ഥാന്ത ഗ്രഹണീയ
മദ്ധ്യപ്രദേശാഭിഃ കരീന്ദ്രഹസ്ത ചാരു തരോരു യുഗളാഭിഃ ലാ
വണ്യ സംഗ്രഹണ മാത്ര രചിത സരോജ യുഗള ഹൃദ്യ ചര
ണാഭിരാമിതാഭിഃ കളികാ മഞ്ജരീ സദൃശ ജംഘാഭിഃ പ്രപദാരോ
പിത കുങ്കുമ പീതാംശു മഹാരാഭിഃ ചരണ ജിതാരുണ നളിനാഭ
ണിമാഭിഃ മരാളികാമധ്യേ സഞ്ചാരാഭിഃ കാഞ്ചന മയ സാല
ഭികലിത നിരഞ്ജന ഹസ്താഭിഃ തരുണത്യാഭിശ്ച നരീഭി
സ്സാർദ്ധം യഥാർഹം തന്നാരുണ സ്വരാജ്യ കേസര മാംസള
കേസരാര പരിവേഷ്ടിത സ്ഫാടികാക്ഷമാലം ശരൽ ശശാങ്ക ര
ചിര ഫാലാലംകൃത മസൃണപുണ്ഡ്രം കണ്ഠാലംബമാന ഹാര
ജാല മാംസള വക്ഷഃസ്ഥലം കൗശേയകൃതോത്തരാസംഗം ശു
ഭ്രാംബരയുഗം ദിനകര മിവ ജഗദേകദീപം നിരന്തരം ശിവ
നിം ചന്ദ്രനം സൗമ്യ ചരിതം ധന്യം ബ്രാഹ്മക്ഷത്രാദ്യനി
യൈരപ്യേഷ്വോരഖിലൈഃ തൽപുത്രികൈകവ്യ പരിതഃ ശ്ലാഘ്യമാനൻ
നിജ ഗൃഹാങ്കണമാഗതം പവിത്രപദ്മാസനസ്ഥിതം വിസ്തൃതം
ബ്രഹ്മാസന മദ്ധ്യേമാപദ്മാസന തരം.

ഗാംഗേയാംശസാ കനക ഭാജന സംഭൃതേന
ഷിഷ്ഠീകൃതേന വിധിവൽ പ്രണയാദി മന്ത്രൈഃ

നഹുഷാത്മജൽകലത്രാദ്യബോധനോ യയാതി-
ർന്ന്യാസ്യസ്യതാമസ്സ ഉരീചകാരമനസ്യ. (13)

തല്പാദതീർത്ഥ സസലിലേന കലുഷം മേ
ക്ഷീണാഘമാശ്രമമിദം ധനിമ ഗൃഹസ്ഥിതി മത്ര്യം
നാരായണസ്യ ബഹുമാന ഗുണഃ പവിത്രാ
മംസ്ത്രീകൃതാം പ്രമദമേധിത നാഗ ഗംഗേ. (14)

ആഹാഗതേണോർമ്മോജ്ഞ പഥാ ധൂമ
പ്രശ്രേണി ദീപാവലിരിസ്പഷ്ടം
ചകാര മക്ഷൂര നാമ തദ്ധിമേന്ദ്രഃ
സ്വമാർഗ്ഗമം ശീഘ്രമിതി മത്വായധഃ. (15)

വാക്യം—“അദ്യാഗതവചനമേവ ശ്രവ്യം”

ഹേ! സ്വാഗതം ധാത്ര്യ! ഭവദ്ദർശിതേന
പ്രസംഗതുഷ്ടസ്യ മമാദ്യ സന്തി
ഋഷ്യാശ്രമാണാം പിതരഃ സ്വധാഭിഃ
സര്വ്വേജനിശ്ചേയവദല പ്രാജ്ഞോ / ഉത്. (16)

അയി കിന്നു കുശലം ബല്ലാരാതിചദ്ധാപ്തശ്രീകാനാം
മുകതീ മുനിമാനാനാ മഹാധരിത്രീ വ്രതിനാം
ലോലതിത്ഥതാമൃതാംശുഗ്ഗ്രാമമ ധൂമോ / ചസദൃശ്യം
ചരിതസകല വേദോത്ഥഘോഷിതശ്രോത്രമാകിം (17)

മയ്യാശ്രമസ്യാകൃമി ഭഗവാനാഗതേ ലോകഃ
സുദർശനം ചരിതമിന്ദ്രഗവൽജനസ്യ
സത്സംഗ ലബ്ധിധ്യപദത്സ്ഥിലഭോമതാമ
സ്വപഹാംഗതോമോളിത മുകരേ കളേബരാണാം. (18)

കിന്നാമ പൂരീയ സുകൃതാതിശയോൾപ്പേമോ
സാമ്പ്രതമത്ര ഭവദാഗമനം മഹാത്മൻ!

മക്ഷത്ര ജമേ ദുർമ്മഹംകൃതി നഷ്ടധർമ്മ
ക്ലിഷ്ടാ ജനാകി മൃകതോപി മുനേ വദേസ്യ. (19)

വക്ത്രം സ്വതഃ പാണ്ഡവപ്രണയാധിക
ന്നൃപ്താല്പ ശോകം തവ ധൗമ്യകനാ
ഏതർഹി പശ്യാമി മരീചിജാലം
പ്രവാസനാഗ്ലാന മിവാബ്ജ ബിംബം. (20)

ഗദ്യം — അഥ ധൗമ്യസ്തം നാഥക്ഷേമമനുഗൃഹ്ണന്നേവ മവോചത്.

മന്ദാരമതേ ഗുണ കീർത്തന ജാഗരൂക
വാചാല ജാല സാന്ദ്രവ്യലസന്ത്യ ഭ്രുവഃ
ഏതർഹി പാണ്ഡവ സമർജ്ജിത ധർമ്മകീർത്തി
സാധാരണാവസ വസന്ത! ചിരമംഗ ജീവ. (21)

രാജൻ! തഥാപി ഭുജവീര്യപരാജിതാരി
ക്ഷോണീശശൗര്യമഹിമന്നധുനാപി കിഞ്ചിൽ
വക്ഷ്യാമി നാത്യസദനാനി നിശാട നിഷ്ഠാ
സഞ്ജാതതൃപ്തിലസിതാന്യമവൻ ബഹൂനി (22)

കൃത്യാനികതി വനകൃത സൽക്രിയാത്മ
കൃത്യന്യൂപസ്സുരഗണൈഃ കൃതമോ മവന്തി
അസ്യാംകമലാപര സമർജ്ജിത മൈക്യന്ന
ഖേദേഷൂപേക്ഷിത സ്വഹൃദ ഗൃഹിണീ സുതാനാം. (23)

ഗദ്യം — അഥ ഇന്ദിരാമുള്ള വംശ നൃപാല ശിരോമണിസ്സു യാതിഃ ധൗമ്യവാക് ശ്രവണാദ്രാക്ഷസപ്രവൃത്തി സഞ്ജാത മോഷ കഷായിത ഹൃദയഃ കടിലതരഭ്രുകുടി കരാളവദനഃ തപ്തതാമ്ര ത്രതാമ്രാക്ഷി യുഗളഃ പ്രസ്ഫുരിതാധരാണ സമയസം ക്ഷീയമാണ ബിംബാഫലശ്രീകഃ കനക രചിത വീരശൃംഖലാ മസ്യപര ബാഹൂണ്ട വിരാജമാന കോദണ്ഡകാണ്ഡഃ കഞ്ചുക

കാന്തിവഞ്ചിത ചാതുരംഗേ കശീമകൂഃ ഭക്തിനാകമ്പ്രതശില
കചാഗ്രേ പ്രക്ഷിപ്യ മണൗക്തികേണൈഃ സ്ഥഗിത നിഃശ്വസിതഃ
"സൂത! ശീഘ്രം രഥമാനയേത്യു വാചത്.

ഇത്യുക്തവാൻ സമാജ്ഞഃ ശിവസമ മയാനാ
സ്യന്ദതിമകതി പ്രവണാന്തരാംശഃ
ബാലാര്യെമഖിന്ന്യൂരഥിലരഖണ്ഡാം
ഗ്രാമാളിംവാകതിം സഹതൈസ വശിഷ്യഃ (24)

വാക്യം — "ഇതിനേസൂതഃ രഥമനീയ്യ രഥിനാമിത്യുവാചൽ"

ആനീത മാലോകയ സ്വാധ്വമേന
രഥം തദീയം ധവളാശ്വ യുക്തം
മയാ പുരാക്ഷേതിച "വൈദ്യാരം
ചന്ദ്രാർക്കചക്രം വിപുലമപ്രകീർണ്ണം. (25)

ഗദ്യം — അഥാ സൗമ്യോ സാ പ്രയാണേ ഫലപ്രാപ്തിം സമുല്ലസിതസ കതിണോ ഗുണോ സഹധർമ്മേണ രഥാന്തിക മാഗതൈവമുവാച.

ഇതി പാണ്ഡുഹൃദ്യം തപോനിധി മാനസം
രഥം സമാലോകയധാത്മ്യ! തമേവം
ഛിന്നം സമേതോദിച ശൃംഗേ ഭുവാനാം
പുരസ്സരന്മന്ദ്രു ശിലാ ചളുപ്പയം. (26)

ഉപാല താപസവരം വന്ദന്നേന്ദു ഉല്ലപ്യ
ക്ഷിപ്രം സാ സൂതകര ലംബിത ബാഹു യുഗീമ
ആരുഹ്യ തതാ ഖചിതം രഥമൗലി ഇംഗം
പ്പൂർവ്വാദ്രിമർക്കശശിനാവിവഭെജന്നൂഃ. (27)

തസ്യാസ്സു വേഗഗതി ദീർഘിത പൂർവ്വ ഗാത്ര
സ്സൂതസ്ത്വാശ്വപ്രകുഞ്ചിതഗ നിശ്ചല ബാലേ ഫസ്ഥഃ
ഗീർമുഃ ക്ഷണേന രഥിമാനാനി ഭേദിതഃ
പാദ്യോപാഖ ഭേദിത പദാത്മ യഥാർത്ഥ രൂപം. (28)

ഗദ്യം—ഏതസ്മിന്നന്തരെ സൂതഃ കമപി കൃഷ്ണസാരം ശ്രാ-ന്തം ഉപാലംഭയതി സ്മ.

ത്വല്ലോലകണ്ഠ മന്ദയാനഗോപ്ത്രീതാക്ഷ-
മസ്യൈപ്രപാഠ മയ കഥിതപീവുഷ്ണഭാഗം
ത്വദ്വേഗയാനവിപ്ലുതസോനഹോന സിതേ
ന്യാസ്തരാളു മയിപശ്യ മൃഗേശ തുരന്തം. (29)

ത്വല്ലക്ഷ്യ ഭൂപമന്ദ വൽഗിത കൃഷ്ണസാര
കാകുസ്ഥി മധുരശ്ചാം കൂസംഭൃതാസ്യാ
ഖേഷാന്തി ഭ്രഷ്ട നയനാം പക്ഷ്മേഷ്വമലാസ്യതേ
ധൗതേഭ്രൂ വിന്യയവിതം പ്രവതന്തു ദൈവം. (30)

പരിരഞ്ചിത മസ്മിൻ കോമളാകാരരക്തി
പ്രസരമനാപരാധേ കൃഷ്ണസാരേ / പ്രസാദേ
തവ നിശിതശരേന്ദ്ര്യ കേസ്മരി! പാതേ പ്രസൂനോ
പരിമള മണീനേ പവകന്യേവ ഭൂയാൽ. (31)

നേയം കമോനെഃ പരിപോഷിതാം മൃഗ
സ്തുപസ്പിന്ദം ഭസ്മ വിഹരേ ലോചനപൈഃ
ദയാലു മിത്രാത്ര വിയോഗേ ദുഃഖിത
സൂചയന്ത വല്ഗ്യഃ കരണാന്തമനായതഃ (32)

ഭങ്കം സ്വധാം ശേഷവൃത്ത്യയോ മൃഗ
സ്സംക്രീഡതോ / ഭ്യൈപ്യകതോ മയഃ പ്രദോ
ത ഭിം ശ ജാതോയമതസ്സ്യഹ്നതവാ-
നപേക്ഷണീയോപ്യഭകൃത്യദിത്യയാ. (33)

ഗദ്യം—സൂത സ്മയോർധൗതൃ നൃപാലയോരേവം സംഭാഷ-ണന്തയോസ്സ്യന്ദന മാശ്രമേ പവന മന്ദായൻ തവ വത്സ്യ-താമിതൃവാച. അഥ തദ് ഘോരവനാദ്ധ്യ ഭൂനിർമ്മൂപാലമാശ്ര-മം മർശയന്തോവ മവോചൽ.

ഖദ്യോതകാന്താവിപടു ഉഗ്രീശിലാദ്രുമാണാം
രൂപ്രിയാണി ത്രപയാന്ത്യപപാദപോത്ഥാം
നസ്സിഗ്ദ്ധപല്ലവ വിതാന നിഷേവണീയ
ഛായാന്തരാണി നിപതത്ഫല സഞ്ചയാനി. (34)

അത്ര സക്യത്വരാവാസിതബാലഹംസാമൃദുപ്രസ്രവകണ്ണേന്ദു
സംപൂജ്ജിതാസനതമാഃ കോടരനിഹിതഃ ശുകശാവകാഃ (ൻ
കന്ദരാന്തരവികചിത ശിലാതലോപരിദ്രസൂതാസികതാഃ
സുഖമ്പൂരിതാസ്ത്രമുനിഗണൈണസ്ഥാപിതാസ്സ്വപുഷ്പസമൂഹാഃ

ഗദ്യം — ഇതസ്സ്വതന്ത്രപാലധിനാം പുണ്യകർമ്മ വിനാശതഹത പുണ്യ ജന ഖണ്ഡിത ഫലാംഗളമാണി അജസ്ര വിസ്തൃത ദൃഗ്ഗോചര പക്ഷിമാംസാനി അന്തർഗ്ഗതാഗ്നി താമ്രജ ദ്രൂമ സമൂളാനി അതിശൂന്യാന്ത കിരാതി ശിലാഗ്ര പ്രക്ഷിപ്ത ചക്രവ ചർമ്മാണി പൂർവ്വദിക്ഷു ദൂരാന്ത സംവൃക്ഷ്യമാണ യജ്ഞസൂത്രമാർഗ്ഗനിഗമസ്ഥാനാനി ക്രൂരസ്ഥാനാനി ശാർദ്ദൂലാദിപാദചിഹ്നപങ്ക്തിതാനി ഭൈക്ഷണകാനി പരിവാരാനി മുനിവര്യാ ദർശിതാന്യവലോക്യ രാജാ തം പുനരേവമ പൃഷ്ടവാൻ.

അസ്ത്യപ്രഭൃത്യുത്തമപാദധാനാം
നൈഷധാദി വാസോചിത സർവ്വലക്ഷ്മേ
കദാചി ദിത്ഥം ന കൃതാനവേദ്യഃ
സന്ധ്യാഭിതാനാ മിവ ഖല്വപാണിഃ (36)

ഋഷിപ്രിയം ക്ഷത്രിയ നാമധേയം
ധിക് ധിക് ക്ഷത്രേണ വിനാ ഗുണേഷു
ദുർദ്ധന്യമേർഹാത്ത്യപരാധമേതം
ക്ഷന്തും ഭവാൻ ഇതരേ നിശ്ചിതാത്മ: (37)

ഏവം സ ഭൂപഃ പരിസാന്ത്വയന്തം
വചോഭിരാനന്ദവിധായകൈസ്സ്വൈഃ

നിവൎത്ത്യയാത്ര്യം പുനരഗ്ര്യവീൎയ്യൻ
വൃന്ദാരതയാസ്യാക്ഷിഗതാനിശാടാൻ. (38)

ഗദ്യം — പുനരയം മൃഗയാ വിഹാരാരംഭേ സ്മൃത്ര തത്ര സഞ്ചരൻ ശാൎദ്ദൂലസിംഹ മഹിഷ സൂകരാദീൻ മൃഗാൻ ഹത്വാ ച ലിപ്ത്വന്തി ഭയ്യമയാ ചിന്ത്യയാ ജലാശയി കിഞ്ചിദുപാസന പഠനമഗൽ.

തസ്യിൻ തതഃ പാരമ ഭിദൂരയതാക്ഷിം
കന്യാമനന്യാശ്രയമേ.പരിത്യം
അലോകയൽ സംഭൃതപുണ്യനാശ
സജ്ജമൃതം കാമിവ ദിവ്യനാരീം. (39)

ദിഗ്ഗ്വാപ സമ്പൃന മഹാളജസ്സം
മുഖാമയദ്രീൎഘതാമന ക്രപാൽ
സമീനന്ദിശ്ലൂലിതളുലമാഗാം
കദീവതംശാം നിജ പൃത്ഥുമെണ. (40)

ഗദ്യം — തദനന്തരം വിസ്മയവികസദക്ഷിതാക്ഷിക മധ്യസ്ഥം മഹിതാധൂത്വാ മൈത്രനായ ഋതസ്സുതാമേവമാലാപൽ.

നാമ്നാ യയാതി: ശിശിരാംശു വംശേ_
ക്ഷൗണിശ സന്താന പരമ്പരസ്യ
ഭ്രത്രൈ ഭൂമീകൃതമന്ദിരമേവ
ന്യസ്താക്ഷം സമ്പനഗ്ഗജാതമേജസ്ത്രി. (41)

കന്യാം തുഷാരകരബിംബ സമാന വക്ത്ര
പ്രസ്പഷ്ടി മന്ദ ഹസിതാപ്ലുത മഞ്ജു ചിത്താം,
ദിഗ്ഭാവ്യമധേയ്മനാമതയമേഷ ലക്ഷ്മി
സന്ദിഗ്ദ്ധസാമുല്ലിതാവയവാമിദാമാം. (42)

സഫലം നയനദ്വയം
സാപി ഭവതി തേ വിലോകനാദ്ദേ
ഹൃദയമപി സുപ്രസന്നം
മേവശപാലവാംക്രതാത്ഥാസ്മി. (43)

ഇമാം ച ദേവയാനീം ഭൃഗുനന്ദനാം പ്രഭോ!
ജാനീഹി, ദൈതേയപതേസ്സുതാം ഗതാം
വേശ്മപ്രദേശം സഹവാസകൗതുകാ
ദഭീപ്സയാത്മസ്വധിയാ കുമാരികാം. (44)

തദാ ജലക്രീഡനമധ്യവീക്ഷിത
ശ്രീകണ്ഠഭീത്യോപകൃതേ തദംശുകേ
ഇമാം ക്ഷിപ്യമാം തദ്വ്യത്യാസമാപഹാരിണീം
ക്രുദ്ധേഽതി സാ കൂപതലേ ന്യപാതയൽ. (45)

ഗൃഹീതപാണിർഭവതാസ്മി രാജൻ!
തന്മേ വിവാഹഃ ക്രിയതാം ത്വയൈവ
കചസ്യ ശാപോക്തിനിമിത്തമന്യ
സജാതിപാണിഗ്രഹണാദ്വിജാപി. (46)

രാജന്നശേഷഗുണസാന്ദ്ര നിവാസയോഗ്യ-
പ്രാലേയമാനകുലജാത നൃപാല മൗലേ!
സന്താപമിഹാശ്രിതനിരാകരണോത്ഥദോഷാ-
മാസ്മദ്വിഭവന്തമനാഗമയന്താം കുരുഷ്വ (47)

ഗദ്യം—ഏവമുക്തവത്യാം തസ്യാം പ്രത്യുവാച രാജാ യയാതിഃ

തഥാപി പിത്രാ പ്രതിപാദിതോദ്യ
പ്രഹർഷജാതാശ്രുകൃതോദപൂർവ്വം
ത്വാം വൃണേ പൗലമിവ വജ്രപാണിർ-
ഭർത്തൃസൗഭാഗ്യക പുഷ്പമാലാം. (48)

യാവന്നിഷിദ്ധാത്ര നൃപാല പിത്രാ
താവത്സഹയാമി മുനീശപുത്രീ
ഏവം നൃപാലം പ്രതിബോധയന്തി
ജഗാമ ചിന്താകുലമാനസാ സാ. (49)

ശശ്വിഷ്യയാ ദുഷ്ടധിയാകൃതം യ-
ത്ത ദേവതുല്യ്യ്രൂഢ സതസ്സ്യ
ബീജം സ്മരന്തീ ഹ്യപരാർദ്ധദേശേ
ഭയാര ബാലഭയ ശങ്കിനീവ. (50)

ഗദ്യം — അതിന സാ ദേവയാനാന്യസ്ഥ, സകട സമുദാത നായനാംബുധാരാ പരിഷിച്യമാന ഗണ്ഡകഭിത, കാമകലാ കല ബായിതപാദയാധരാങ്കരാ ദ്രാന്ത്യയാസ്യ വിശമത്കേശപാശ വി കീർണ്ണകുസുമപാവമാനയാതമാറ്റം, കചിപ്പൂചിദ്രമണം തിരക സമ്പൂരിതയാ മാലേലിഹാനാനക്ഷോഭനൈന്യസ്സി ലോകയ മിവ സന്താപാനല സന്തപ്ത നിശ്വാസാത്ഘമായത പരിപ്ലാനതുകാരവിന്ദ ജനകനുശാസനതസാലിജഗാമ.

ലലാടജാനാം ശ്രമ കണാവലീം ബ-
ക്ഷോണീതലേ സാധനനാമതാന്തു
പ്രലാപ മനൈത്രസ്സഹ സിതമനൈത്രഃ
പൂരേണ നാരായണ മൂർച്ഛതീ മുനി. (51)

നിശമ്യ ശുക്രസ്സ്ഥ ദേവേനസ്ഥം
പുത്ര്യാഃ ശ്രുതിദ്വാര കരോത്തമസ്സം
അപ്പശാസൻ ദേവകന്യായിതക്ഷണഃ
"കണ്ണുള്ളചാം ചെത്തു"തിതിക്രുധ്യാമ്യപിൽ. (25)

നിപാതിതാ രേണയ രാജപുത്ര്യാ
ക്ഷിപേന്ദ്രസ്യ പദായ ഗത്വാ
ശശ്വിഷ്യയാ തദ്വാസനാദപശ്രി
ത്യാക്ഷിപ്യ താതശ്രുതിതളകസ്യം. (53)

അഥൈട ജാതാ ശ്രമകർശിതാങ്ക
പ്രവിശ്യ സ്വനാ കൂപ സമീപ ചാരിണാ
അയതിനാളത കൃപാർദ്ര ചേതസാ
സമുദ്ധൃതാദ്ധ്രുവമഥം മഹീഭൃതാ. (54)

ഭേദേത നൈമി, പശ്യേത്സ്വപയോഗശക്തിം
പ്രജ്ഞാതനാഗ്ര്യ കവിഃ നാഥനാപി കിമ്പിൽ
വക്ഷ്യാമി ശിഷ്യതി സ്വതന്ത്ര്യ കചസ്യ ഭോ
ന്യ ഞാഗേളവേയമൃത പിപ്ര ചരിഗ്രഹാദം. (55)

ഗദ്യം — തദനു, ശുക്രഃ സ്വപുത്രീ വിരഹാപീതവിഭ്രമായഃ സംജ്ഞാനാംശമനന്യാഃ ഭാവിഗതി മനസ്സമന്വിദളമേത.

വിപ്രസ്യ ശാപേന വിധേണിയ-
സ്സംജാത കോപസംപൂറിതായന്യ
താപശളിരന്ത്യഃ പ്രതിശാപഭാവേ-
പ്പരേസ്വദലേയ്യ ഇമേഗ്രവീത്സ (56)

തഥാദചാൽ,

അഹംഹി ദ്രുമപ്രഗ്രഹീതപാണി
ശ്രുയാതിനാനിദ്ദ്രതമസ കുമാരിൽ
ഉദ്ധാരിതാ ഗതിവ ശോകഫിനാ
താതാന്വിതമേവാൽകല നന്ദനാഹം. (57)

ഭൂതേനാംഗമരേദ്രു യയാതിയേപിതഃ
പ്രയമരജാസ്ത്യാതസ്സേതോ കർമ്മണാ
വിദ്യാം ചിജ്ഞാത്യുയമംഗതാ സൻതാം
വ്യാസസ്സുസ്സുതായ പൃതവ ധർമ്മവിൽ. (58)

ഗദ്യം — തദനു, വിപ്രശാപാ പ്രസ്സേവിപ്രതരിപ്രായയാം, ദേപ്ര തിഭ[illegible]പ്രമദാപ്രഭാവയാ, ചികനീലിമനിഭശേകന്ത്യാദ്യ ഭനേനീതമർത്ത്യാ മത്ത[illegible]യാ സഹദോവ ദ്ര ണ്ണയാതി സ്വവിധ മദ്സസാഭ.

വിജ്ഞത്തമാ സ്വ സുതാപൂർതയന്ത്യ
കാവ്യം മുനിം സ നികടാഗതമീക്ഷ്യ ഭൂപഃ

പ്രാതർമ്മേഘൂകലശവല്ലവസ്ത്രീഗണസ്യ
ഇഷ്ട്വ്യാനാമസ്വപിതസ്മരണേ ഭാസഃ. (59

അപ്രാപ്തവന്തഃ കാവ്യരസം നൃപാലാഃ
പ്രതാപിയാതേന കവിതാപ്രസാദം
അന്യാഗതാ മൃത്യുസ്വരാം ഗുണൗഘ്യം
ജേതും പ്രസൂനേഷുമിവാസ്യ വിത്യം. (60)

അഥ തിരോഭിസ്വാഗ്നം യയാതി-
ഷ്ക്രോധപ്രക്രമേ ദേവയാനീം
ആചാര്യ സന്ദേശിത ദേവമകൈന്ത-
വിപ്രാദിപര്യന്തമിഹ ഭാഗ്യനിധി (61)

സമൃദ്ധ്യസന്ദേശിതമേവ വിദ്യാ
ധിശാലിനയന്തം ക്ഷണമാത്മനാ
ഉത്സാഹിനം ശ്രീരിവ ദേവയാനീ
യയാതിമന്വസ്രിത രാജസൂയേ. (62)

ഇതി ശ്രീ കേരളവർമ്മണാ വിരചിതേ വിശാഖവിജയേ
മഹാകാവ്യേ ദ്വിതീയസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

തൃതീയസർഗ്ഗഃ

ശുക്രസ്സുരേന്ദ്രോപഹതാത്മജായാഃ
സുതാമിപുത്രീകൃത കർമ്മജാതം
പ്രവൃത്തമൈക്രോധ വിഘൂർണ്ണിതാത്മാ
ശപ്തും തതോ ദൈത്യകുലാധിരാജം. (1)

കരാഗ്രേ ജപാക്ഷമാലാംസ്സമയന്നഃ പ്രകോഷ്ഠേ
സ്ഫടികമണിമയീന്താം ഇന്ദുകൃതാഢ്യപീഠാൽ
സപദി സഹസൈവോച്ചൈഃ ക്രോധവേഗേന സാക്ഷാ-
ത്ത്രിശിഖശൂലകൃതാന്തം മാമയന്നുന്നിചാരഃ (2)

ശാപാക്ഷരണ്യോഷ്ഠപുടേ തതോഽസ്യ
ഉദ്ഗ്രഹഗൃഹീകൃതപാണിയുഗ്മഃ
ഹുംകാരകാരീ ഭയദാപ്രദർശീ
ജഗദ്വിസംവർത്തകവഹ്നിഗാത്രഃ (3)

പുത്രാഭിനാശേന തു നാശകൃതാഞ്ജലിംച
പ്രകമ്പ്യമാനോദ്ധതനോ കണ്ഠജാതഃ
കൃത്വാന്തകഃ കിലമഹന്നിവ ദൈത്യരാജം
ദൃഷ്ട്വാഭതോഷാക്ഷസാമണൻ മുനീന്ദ്രഃ (4)

ഗദ്യം — ഏവം സശുക്രഃ ക്രോധക്രാന്തഹൃദയസ്സുപ്രതാമ്ര ണാക്ഷിയുഗളഃ ജ്വലത്തവജ്ജ്വലകടികരളവദനഃ സന്ധ്യാ പയോദാരുണശ്മശ്രുജടാകലാപഃ ശിവസമാനം രുഷ്ടപ്രാണം പാർവ്വണേന്ദുപ്രതിഭാസമാനോ ഭവത.

മിതിസ്വതന്ത്രപ്പാന്താത്മജാ തേ ഭവിത്രീ
ദേവലിപ്പലകീർത്തി ക്ഷേമകൃത്യോഹിതൃത്യം
യതിയമിഹനിതാന്തസ്നേഹയോഗ്യം വയസ്യാം
നന്ദമകനായാം താമതൃജൽ കൃപമദ്ധ്യേ. (5)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (6)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (7)

[illegible]
[illegible] പൂർണ്ണചന്ദ്രഃ
[illegible]
സംശോധയൻ [illegible]. (8)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] പുഷ്പമാലാം. (9)

ഏവം [illegible]
[illegible]
[illegible] തൽ [illegible]
[illegible] (10)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. (11)

[illegible]
[illegible] പുത്രീ [illegible]

ന്യസ്താംഘ്രിസംഗസ്ഫുടപത്മചക്രാ-
ങ്കസ്യാത് സ്വാമിവസാമവിമാനമാനാം. (12)

നിജാലിമാലാപ്തിവിപദ്ഗർവ്വ
വ്യാകോചകുക്ഷസൗധസ്യതരിപുത്രീം
മിശ്രപാരാവതജാതമന്ത്ര
പ്രധ്വാനധൂപിതതാമിവന്ദ്യതനാംഗീം. (13)

അനാമിലാനക്ഷയസംവിതാഭ്യ
ന്താരുണ്യരൂപ്യം ഫലിതന്നക്ഷണാന്തേ
മന്ദ്യസ്ഥിതാം സംസ്യൂലാനന്തരാസ്ഥ-
പ്രാലേയമാമന്ദലിപകാന്തിധാരാം. (14)

മാതങ്ഗഃ സ്വതന്ത്രഃ പവിചാരകൃത്യ
മസീം സ്വകീയാമഥമന്ദയുക്താം
അഭയാജയകാല്യന്യതാമനന്യാം
ഇന്ദോരമാംന്തരിപസാച്ചകാരീം. (15)

ഗദ്യം.- തദനു ശിശിരാംശുവംശമുക്താഫലപരമ്പരാപരിപാലി
താ പകിടിലബചിതമതകമണിപ്രാസാദശ്രേണികളിൽ നിറഞ്ഞതും
കാന്തി സന്ധ്യാഗമന ശങ്കിത ജന്തുവൃന്ദഃ സൂതാംഗനാശീല്ലക
നായമാന നിമ്നകല്ലോലമാലികളാൽ സങ്കേതിതകാംഗതാം വി
ശങ്കട സങ്കട സംഘടനാകുലാം അത്യന്ത വിസ്മയമിശ്രപകി
ലിതമധുരി കടീമപാടീതാം ഇങ്ങനെ ചിരയോഗ ക്ലിഷ്ടാം താം
ശശ്വിസ്സ്ഥിരമവലമ്മയത.

കാന്താം ശശാങ്കമഖിലമാലാ
നിഷ്പ്രാച്യ മദ്യസ്ഥ വിലാസഭ്രമിഃ
ലാവണ്യധാരാകിത സുന്ദരീണാം
താരുണ്യമാകലിതശ്രീഖണ്ഡപാഷ്ഠാ. (16)

അഥാന്യദാഥീശ കുമാരികാസാ
ഫിമാംശു വംശക്ഷിതിപാല മൗലേഃ

ശ്രുത്വാവചഃ ശ്രോത്രസുഖാവഹന്തം
പ്രമോദജാതസ്മിതകോമളോക്തേ. (17)

ശക്തിധ്വജവ്യാപൃതചിത്തനിസ്സ്വനസ്സമേതസ്സുമേരുപ്രഭവാതാഭ
ത്യക്താശേഷമാൽഗുണൈഃ കലങ്കാഭാസപിത്രാ കാന്ത്യാസ്മത്പ്രഭം
മന്ദ്യായത്രിശശാസ്താജനതായാം ഭാഗ ദേവയാനീ ബാലാൽ
കേയമേതദ്വ്യതകർമ്മിതാവനാദിനാശീവാസ്യ ഭാഗിനീം. (18)

നിത്യമേഷ് ഗ്രഹണേന്ദോ ചതുരസ്വഭിമ്പേ ദേവാംഗനാ
ചമ്പൽക്കടംഭമന്ത്രേ ശിവാഹിതകലാലങ്കാരമൂർത്തിയ
സ്വാഹാസ്യേ ഭേദ വിപ്രതനയാദന്യായ നിർദ്ദിഷ്ടാ
വക്രാകർമ്മശതിസ്സിപരിസ്ഥമലധ്വോസ്രവിനിരൈന്യകേത്യ. (19)

വാക്യം—“തതോപാസനാരൂപഃ സ്വകീയ മൂർദ്ധനം നിവേദയന്തിം താമേവമവോചൽ”

അത്രപ്രസ്തുത്യ ശ്രോതുവംശേ
ക്ഷോണീപതൗ സ്സ്നേഹവാന്നേ.
മന്യൂംമേവത്യാ പ്രപദേധകൃത്പ്ര
കർമ്മം സ്വശാന്ത്യാനൂ ദേവയാന്യാഃ (20)

ശക്തിസ്സുതായാഃ വ്യാ ദേവഹനീയ-
സ്വാത്രൂപകചശ്ശ്രീവിധിശാലസ്യ
രത്നാംബിസഃ കല്പാദ്ദ്രിസന്ധിരോപി
സുവൃത്തവൃന്ദാന്തസ്ഥസേവലോഭഃ (21)

അഭിസാക്ഷ്യതാംഭേദസ്യതാന്വയത്യ
വനാപ്പിമേപ്പി ജ്ഞാനായ ഭൂപപത്ന്യ
ഉത്സാഹമന്ത്രശ്രിത രാജശക്തി
കാലഗുരുമതിസ്ഥാനിചലൂപതിനാം 22))

ശക്തിസ്സുതാദേവയാന്യാഃ പുനരംശതസ്സാപത്ന്യവിശേഷ-
വത്യോഃ
സത്യോഃ കാലേധതസ്സിൽകടിലതരമതിർവ്വയാനീതിഷാന്ധഃ

ശർമ്മിഷ്ഠായാം തരുണ്യാം ലളിതഗതിവിലാസശ്രീസങ്കേതഭൂതം
പ്രേമോൽക്കണ്ഠാനുപാലം നിജവരമവലംബ്യകന്ദർപ്പശാപവിശേഷാ

മോദമായയാതകല്പ ധർമ്മരക്ഷണം
ന്യായ്യമുത്തമസ്ത്രീഗമനന്ത്വത്ര സ്വവ
വംശസ്യ കർത്തവ്യമനസംഗരീ_
ചിന്താമിത്ഥംതനയോർദ്ധ്വധോഗ്രതിൽ. (24)

ജ്ഞാനാസിമാം ശുക്രസുതാംന്ന രാജൻ
ശർമ്മിഷ്ഠയാ പ്രേമനിമഗ്നഭൃത്യാ
മനസാകാമം കപടവ്യപ്ത്യാ
പിതുർന്നശാശ്രമമേത്യരാമ്ലേ. (25)

വാക്യം — "ഇതിവ്യജന്ത്യാം ദേവയാന്യാം യയാതിർന്നിശാപ ദയാരേവമചിന്തയൽ".

ശുക്രേണാസൗ ക്ഷത്രിയ വർണ്ണ്യാ തി
നിഷേധിതാ കിന്തുചരമിഷ്യൽ
മൂകാപയിനീവാദ്ധ്യപരീക്ഷിതേന
മേക്ഷണോക്കാൽപ്പൂണ്യമഭേദ്യതേന. (26)

സാ ശാപയിഷ്യത്യഥവാ സപിത്രാ
തപിസ്പിനാമം പൌരുഷേണമന്ദ
ദ്വിച്ഛന്നസന്ദേവിനായേനാശപ്പം
മദേവൃദ്ധശ്രവസംപ്രത്യപ്പം. (27)

ഗദ്യം — ഏവമേതസ്സിൻ വിവിധ വിചാരണേനാധിത സ
ന്താപാനലശിഖേ മനഃസമാധാനാവശിഷ്ടേ നൃപതൗ തസ്യ
ദേവയാനീ ഭർത്തൃവിരഹശോകസമ്പന്നീ ശുക്രം സപത്നീ വിളതി
മീക്ഷസ്വഭാവതർക്ക്യപ്രത്യാഗമ്യമശക്താ . ഏകാകിനീ

ഷഷ്ഠാമാമാഥായതി വാമേഗ്രാഹ്യ്രാമിതി കഥയിഷ്യ ചിരന്തന
യേതി തത്ര തത്രമസ്ഥതാം സംഘാലങ്കാരമാധിതൃത്യ ഞ്ച്ശ്രു
കലാകലാഞ്ചി ക്രമാച്ഛ്രോതാ സംഘർഷിണ ശ്രുതിഗണം ശ്രു
ത്ര്ശ്രുമമ്പഗമ്യ ന്ദമേവമവോചൽ.

ശച്ചിച്ഛ്രയാ ലളിതഗോപവിലാസവത്യാ
മാന്യാതയാദ്യ ജനകസ്യ ഗൃഹേഷു മാസീ
ത്സ്യൂതതമ്രുളവിലായി ന്ദുപന്ദസാദ്യാഃ
പുത്രാമജമ്പമിഷ കിം പരമിം ബ്രുവന്ത്യ. (28)

പാനാശനാദിസുഖഭോഗവതാസഹാന്യ
കന്യാ തദാ പരിചിതാ കല്പദ്രുമാണ്യുക്തൈഃ
വൃക്ഷേഷുഗീതമ ഇവാള്യപിതഃ കമലൈഃ
കർപ്പൂരതിലിന്ദ്രവിന്യാസയവ്യയസ്സമം ച യത്രാ (29)

ഇത്ഥം ബ്രുവത്യാമഥ ദേവയാന്യാം
തത്രോപനിഷദാം സമാഗതേഭ്യോ
ദേതാപ്യയച് ശ്രുക്രമണ്യ പഹീനി
ജ്വാലാപരീതഃ സഹസ്രൈവമാസ്യഃ (30)

ശുക്രസ്സുതായാഃ പരിതാപവാണി-
നാദാകർണിതഃ ശ്രുതിയുഗ്മകസ്ഥൈഃ
നാനാമദമോഷാദിവ കേസരീന്ദ്രഃ
കരീന്ദ്രകമ്പേസ്ഫൂര്യേകപിപാസ്സ്യഃ (31)

പര്യാജ്ഞശ്രുക്രസ്സഹസാഗമയാതേ-
സ്സൂതന്യൂതേപ്പം ശരമിസ്സ്യൂകഃ
പുരന്ദരസ്യാവപുത്രപുത്രാദേ
ശംശോദശേജഃ ക്രോധവശോത്രിപുത്രഃ (32)

വൃത്തന്തമമ്മേലകൃത്ത്വമം തദീയാഃ
ശിഷ്യാസമേതായ മുനിം നിരസ്യ

വാഗ്ഭിർവിഭവകാന്തംപരാമിത്രച
സ്സുഖമെങ്ങവേഗാപശമായതസ്യ. (33)

ആജ്ഞാപയാന്യാനിഹ ഭർപിദീതം
ജാമതാംശ്യാജയില്ലും സ്വതാരതെ
മൈഥാനസവനസ്ഥാപിതമല്ലകളും
പിതൃപ്പൂതാരാമിപതവ ജയന്തിം. (34)

ശ്രുത്വൈതം ശിഷ്യമുഖച്യുതാമി
ഷ്വാഗ്ഭിഃ ശ്രുതിപേദസുഖപ്രമാഭിഃ
തഥേതി ശിഷ്യാനനുഗൃഹ്യശങ്കോ
നിപത്തയാമാസ ജപാന്നിരാശ്രമം. (35)

വാക്യം—"തഥാ, തമന്തേവാസിനസ്സൂചേസകമാരായയാമാതര്
ശ്രാഗ്ദ്രാജധാനീമഭിസസർപ്പ."

ഏതാൻമുനിൽ ചിന്തിതകാര്യസാധ്യ
പ്രത്യുഹാരകാംശമിതപ്രസാദാൻ
ആലോകയൽക്കൂട്ടളിവാശ്രയാശൻ
കാലപ്രപന്നാശ്ച്യോളുതി ശാന്തമോതീൻ. (36)

വാക്യം—"അവൽസമാജാനിജഗേഹിതിൻ കാവ്യകല്പ്പൻയഥാ
വിദ്യുപചാരൻ വിഷ്ണുശൈഷ്യസുബോധപചിപ്പാൻ താമസവളൂപേ".

മഹോ! സ്വാഗതം താപസബാലകാനാം
വ്യാഖ്യാകമായിത്തു ചരിത്രമാജാം
സന്ദർശനം നൂതന നീരജാനാം
ഗ്രീഷ്മപ്യപാശ്ചേശിതപിനാമിവാദ്യൽ. (37)

വാക്യം—"ഏവം യയാതിനാപീഡ്യഷ്ഠഃ കാവ്യാന്തേവാസിന
സ്സം ഭൈക്ഷവർണീവൻ."

രാജൻ ക്ഷിതാംജീവിവയസ്യഭൂയോ ഗാഢാ-
ശ്ലിഷ്യാന്യൂദാദ്ദേശപ്രശോദിച്ചാഗതാഃ
ത്യക്താനുയാതങ്ങനായേതി മെജ്ഞാ
നിരാശ്രയാന്മയോഗ്യമിഷ്യം നാപശീമാം. (38)

അസ്യാൻ മുനീനപി വിവിധിത്യതാഃ കുശാംശാ
ന്നിശാവതമസമപി വംശകൃതം ശശാങ്കം
മൈത്രീമനന്യകധിതാം സ്വയമേഖ്യാനേരേദ്യ
വ്യക്ത്യാകതമപായമത്രവദാമ കിം നാം. (39)

വാക്യം—"തദനു, മരിണാങ്കവംശജഃ സുമഹീപതിഃ മുനി വാക്യശ്രവണാദപി കിം കരണീയമിത്യ നിശ്ചിതമതിർമ്മനോ മേവാഭീക്ഷത.

വ്യത്സ്പ്രയതാത്മനായഃ സപക്ഷൈഃ
നഷ്ടസ്പിഷഃ സൂർയ്യതമോപധീപാഃ
നിവർത്ത്യശുക്രാശ്രമമഭ്യുപേത്യ-
ന്യവേദയന്തശ്ശുരമേവ വൃത്തം. (40)

ഭീഷ്മാശയിമാകർണ്യ മിതന്താം മുനി-
സ്ഥഃ സ്ഫുരൽക്രോധസമുച്ഛ്വാസഃ
അധാവമാക്രന്തദിഗന്തരഃ പ്രഭു
സ്സം വീരമഗ്ര്യച്ചിയമക്ഷമേക്ഷസാ. (41)

ക്ഷണാദ്ദ്വയതേജ്മണി മന്ദിരാങ്കണം
വിശേഷതമാരുതാ നിശ്ചിതാശയഃ
ജിഘാംസും ശത്രുനിതീവക്ഷണഃ
പുരപ്പുരാണാമിവയ്യുജ്ജടിർജ്ജടി. (42)

ജ്വലജ്ഞനിസ്ഫുലിംഗതര നയനാനിലം-
ദ്യുതിഗതാത്ര പ്രതിബിംബപംക്തയഃ

വിജ്ഞായകാവ്യാഗമനം സമേതാഃ
പ്രാസാദികാമാ ഇവ തത്ര താപസാഃ (43)

വാക്യം—"ദേവയാനീ നൃപാലം ദ്വേഷയന്തീതമകാന്ത".

മമ മമ യയാതേ മമ നന്ദനാം സതീം
ഉപ്രേക്ഷ്യ ശർമ്മിഷ്ഠകന്യയാ ഭൃശം
ത്വം ക്രീഡസി സ്വൈരമസ്യ തനുജയാനിശം
സമീപതസ്സന്തമനന്യശോചനാഃ (44)

ഗദ്യം—ഇതി സഞ്ജാത സംരംഭരംജിതാശയഃ ശുക്രഃ പ്രബലൻ കോപേന ജ്വലൻ "ജരസാക്രാന്ത ശരീരോ ഭവേ"തി ശശാപ.

ശാപാനുസാരം പിതുരപ്രമത്തേ
ശുക്രേ തദാ ക്ലേശവിശേഷിതാസൗ
അത്യന്തഭോഗൈർനിജമൗലിപാകം
പ്രാപ്താവദിത്ഥം ദുഃഖിതമർത്ത്യലോകേ. (45)

ശാപാനുഭാവാൽ ബത തസ്യ പാണ്ഡു-
ശ്മശ്രൂണി കേശാശ്ച ക്രമശഃ കൃശാംഗം
ബാഹ്യാംഗകാന്തിം നനു കൃഷ്ണപക്ഷ-
പ്രാപ്യേവ യം ചന്ദ്രമിവക്ഷയം ഗതം. (46)

വൃദ്ധത്വമഗ്ര്യാമയസന്നികൃഷ്ട-
നാഡീസമൂഹം കഫരുദ്ധകണ്ഠം
ആശ്ലേഷയന്തീ നൃപതിം ബഭാഷേ
പുരൈവ ജീർണ്ണം ച്യവനം സുകന്യാ. (47)

ശൃണോതി കിം വക്തി കിം വദന്തി
പ്രായേണനാശ്രുയപലസംജ്ഞാവശഃ

തൽക്ഷണഗന്ധസ്യപരാദ്ധ്യമേതം
മയാകൃതം പ്രേമനിധാനമസ്യ. (48)

ഗദ്യം — ഇത്ഥം ബിന്ദുമത്യാം ദേവയാന്യാം യയാതിസ്സ പ്രിയാകൃതപ്രിയാവസ്ഥഃ ഉതസകട സംഘടിതായാ ച ശർമ്മിഷ്ഠയാ ചിന്തിതപൂർവ്വം താമേവാമലോഷത.

ത്യക്താനുമാം ചേതസി ലോലയം ന്യാം
മാധുര്യസാരമിലതോതമഗോമി
അവേപചലിതേംപഗതാം നതാന്യാം
പ്രശാന്തലീലാചില സൽ കടാക്ഷാം. (49)

നാരീമത്രാപതിതം തടിയതൽ
കേനാപിതൃഷ്ണൽവശേനാഥതം
അതോനാഖിത്ര്യമി കൃപാപയാതാ
ദൈന്യപ്യമവാമിവ മൃണ്ണം സഹ. (50)

വിനാശയാതൃർമ്മഹമസപചിത്രാ
വൃദ്ധതാമതാമ ശാപയേതം
യതോനാനുത്വേന്യാസ്തിതതായാഹം
പുത്രമഖാധ്യോതഃ മയോപതിതവ. (51)

യയാതിനൈനവപ്രതിസാന്ത്വിതാ തഥാ
സാ ദേവയാനീ നിജ താതസന്നിധിം
ആഗത്യമന്ദാക്ഷവിഷാദവേഗ
പ്രതഡപരഗൃകതിരവോചദേവം. (52)

അത്ര്യാപ്യഹം താത വിഭവകളുന്യാ
നിപതിതാ ദൃശ്യദവേക്ഷ്യവേ
പുരവ ദൈത്യാനയാ മമപുത്ര്യ
ത്തന്മേതീമി വൃധാപരാധം. (53)

തപസ്സാപവാക്യജനനം മമ ജീവനാശം
താരുണ്യയുക്തമധുനാ കഥമാപസേദ്ര
ന്നോച്ചൈർഹാ വിപുല സങ്കടവീചിമദ്ധ്യേ
മോഹാൽഗ്ഗുരുർവ്വപുഷമേവ നിമജ്ജിതാസ്യാം. (54)

നിശമ്യപുത്രീ വചനം സുകാന്ത്യാഃ
സന്താപസന്ദോഹിതവർണ്ണജാലം
സംസ്ഥിത്യ ദുഃഖസ്യ ശമം സ്വബുദ്ധ്യാ
പ്രോവാച താമിത്യനുകമ്പിതാത്മാ. (55)

പുത്രസ്യ കസ്യേൻപ്രണിധായ വൃദ്ധതാം
നിജാം പ്രഗൃഹ്ണാതു ഹിതാസ്യ യൗവനം
യാവദ്ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിതസ്സ ഭൂപതിഃ
സ്യാവൽസ്വതേജോനിധയോ പൂർവ്വവൽ. (56)

ഗദ്യം — ഇതി പിതൃവാക്യ പ്രകാരേണ സമാഗതയോഃ തസ്യാഃ ശോചനീയാവസ്ഥയോഃ വചനാമൃതപാന നിർവൃതാത്മായയ തിരോധാനാനന്തരം സ്വാഭിപ്രായം നിവേദയൻ. തേഷു നിജാജ്ഞാമസ്വീകുർവ്വന്നേ ജ്യേഷ്ഠപുത്രാൻ യദും രാജ്യസ്യാ നർഹരാവേതി ശപ്ത്വാ പൂരോർഗ്ഗൃഹീതയൗവനശ്ചിരം ലീലാവതീ നാമ്നാ ഗാന്ധർവ്വ ക്രീഡാകേളിരിവ കാലം നയൻ പുനർവ്വയസി മേവമിത്യാഹ.

സംസർഗ്ഗജാതാവിഷയാശയഃ കഥം
തൈരേപ പരിത്യൈനാചിനസ്യശാമ്യതി
യജ്ഞാജ്യധാരാപരിവർദ്ധിതാനലഃ
സമിദ്ധിരാഗേണ വിശാന്തിമേഷ്യതി. (57)

ഇത്യുക്തൈഃ പ്രീതിനിധാന ചാതുര്യർ
വൃദ്ധതാ സംരക്ഷണ ജാഗരൂകൈഃ

ഇത്ഥം വ്രതവാസം കരു പുണ്യകർമ്മ
ശ്രദ്ധാലുരവ്യാഹത ശാന്തചിത്താ. (58)

ഗദ്യം — പുനരേവമസൗരാജാ ദേവയാനീപ്രമുഖാൻ ധർമ്മദാരാൻ പുത്രേഷു വിന്യസ്യ പൂരൗ തദ്യൗവനം രാജ്യാധിപത്യം ച തപഃ സമജഗാമ.

അഥ വിരഹ വിഷാദശുഷ്യന്തി
ഏകിനിജഭർത്തൃവിയോഗശോകതപ്താ
ഹരിപദകമലം സദാസ്മരന്തി
സ്വതനയഭവനേ നിനായ ദേവയാനി. (59)

ഇത്യേതദ്ഗ്രന്ഥേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
കാവ്യപ്രബന്ധേ തൃതീയസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

ചതുൎത്ഥ സൎഗ്ഗഃ

അഥൈതസ്യ വംശസ്യ പരമ്പരായാ-
മസംഖ്യാസു ഗതാസു നൃപാവലീനാം
ആസീദ്വിപക്ഷാന്തക ഇത്യകീൎത്യാ
പാണ്ഡ്യഃ ക്ഷിതീശശ്ച യഥാൎത്ഥനാമാ.	(1)

ജാതേഥ ധന്യാം കനകാങ്കിപദ്മനാഭ
ജാതോ നൃപോ നാഗരപത്തനാൎത്ഥഃ
ശ്രേഷ്ഠസ്തനേതാഖിലവാൎത്തമുണ്ടേ
ഋതോഷ്ഠശുക്ലപ്രശീപപ്രജാതെ.	(2)

സംജാതജന്മാക്ഷി വികാരപാണ്ഡിമ-
സ്വൎണ്ണാഭ്യനാസ്വാദിതപാദ്ധ്വശിഖാ
മകാസ്വച്ഛസ്യാമിവ മന്ദഗന്ധ-
സംവൎദ്ധിതാ ബാല വിദ്രുമേ ഃ	(3)

വപുഷ്മതൽപാംസുക്രീഡോത്തരംഗിൽ-
ജലാവലേപും ച നന്ദനാജ
നാരദനാരീനത്സ്വിതശ്ശ്രുഭാനൈൽ-
രെജൎന്നപൊസ്തിൻ സതി ജായമാനെ.	(4)

ഗദ്യം — തതശ്ചകതക്ലന്നപാലരത്നസഃ പാണ്ഡ്യഃ സകല ക
ലാകലാപ കലില വശീകൃതനാപലാലനാ സ്വതസിദ്ധജനാലവ
ന്ദ്രതനാ പരിപാലിതഃ ക്രമേണ പരഗണ്ഡകലീനതിത്യ പുന
മപനീതഃ പുരോഹിതാഭിനാകലം കലോചിതാം ചിത്രാമയിത്യ
സഞ്ജാതയൌവനഃ ഋഗ്രജമദ്ധ്യമാനം നാന്ദനാദ്യ സ്വയം
പിതൃവ്യനിൎല്ലിതം ഭദ്രാസനമാരരോഹ.

ഇതശ്ച സിംഹാസനമർഹണീയം
രരാജ പാണ്ഡോഃ കുലഭൂഷണസ്യ ഃ
ശോഭിർന്നിതന്ധ്വജശങ്കുകാഭം
ശശീവ പൂർവ്വാചലതുംഗശൃംഗം (5)

അമുഷ്യ മാർത്താണ്ഡ പരാക്രമേന്ദോഃ
പ്രതാപസൂര്യസ്യ ദിവിനായിതാക്ഷപാം
വിഭാതി സന്ധ്യേ ശിഖിലിംഗേ ഗോപുര
പ്രലംബിലക്ഷ്മീമരകതാവര നിഃസ്പതകാഃ (6)

ഗോപ്തുസ്തദസ്മിൻ കില സാർവ്വഭൗമേ
പാണ്ഡൗ യശോവീചിപിളിതാശേ
ബഭ്രുവസാന്ദ്രപക്ഷിതേനവൈരാ
നാലീവഹൃദ്യത്വതരതിഷ്ഠസംഗോൽ. (7)

ഗദ്യം — ഏവമമുഷ്യിൻ ഉജ്ജ്വല ലക്ഷ്മി കോലണ്ഡ ഖണ്ഡി താരിപിടിച്ചു ഖണ്ഡകിരണകരചണ്ഡിമശ്വെട്ടുകരണ ചന്ദ്രപ്രതാപ പാണ്ഡോഃ ദേവീം സത്യവതി നാമ കലാപിൽ,

ഹിതമധ്യത്ര്യാ പരിതോഷിതേന
ദുർവ്വാസസാ ശിക്ഷിത പഞ്ചമന്ത്രാം
കുന്തീം ച മാദ്രീം സുരസിന്ധുസൂനുഃ
പാണ്ഡും വിവാഹായ ശശാസ ധീമാൻ ഃ (8)

തയോരതി പാണ്ഡുഃ സപദി ത്രയം ച വാണീം
സമാനയൻ ഭൂരിതയീമ താഭിഃ
പശ്ചാദ്ഭവിൽ കാമിനി നീലതനോ-
ദരദേയമന്ത്രാവിവ ഖണ്ഡതാപി ഃ (9)

താഭ്യാം സമാസത നിജ വല്ലഭാഭ്യാ-
മുപാസ്ഥിതാഭ്യാം വിപിനേ വിഹർത്തും

യയൗ കദാചിൽ കനകാദ്രിതാന്ത്യഃ
പുരോഹിതാഭ്യാമനുഗമ്യ്യഃ സശാർങ്ഗഃ (10)

ഗദ്യം — തദനന്തരം ഒരു ദിവസം ബ്രഹ്മാവിനാൽ മന്ത്രിയായി നിയമിക്കപ്പെട്ടവനായ മഹാരാജാവ് മനു തന്റെ പുത്രന്മാരോടും പുരോഹിതന്മാരോടും കൂടി ഹിമവാന്റെ സമീപത്തേക്കു സഞ്ചരിച്ചു.

ആലോകയന്നത്ര നഗസ്ഥലാനാം
ഖണ്ഡാംശ ഗന്ധം ഹിമശൈലമൗലൗ
പരിസ്ഫുരദ്ഭിഃ സ്ഫടികോപലാനാം
മണിപ്രഭാഭിഃ ഗതകല്മഷത്വം. (11)

ആരൂഢശൃംഗസ്ഥിതകൂർമ്മശൈല
പ്രചണ്ഡനിർഘാതകരാളഘോരം
നിശാന്ധകാരാപഹമാർഗ്ഗ
പ്രഭാവയന്നാഗമുപേത്യ ശൃംഗം. (12)

തദുന്നമൗലിസ്ഥിതതാരകാഭി
പ്രത്യൂഷകാലോദ്ഗതരശ്മിഭിഃ
സന്ധ്യാഭ്രവർണ്ണൈരിവ വിഭ്രമൈശ്ച
വേദാന്തവർണ്ണിതപരമാത്മരൂപഃ (13)

ആരൂഢ ശൈലേന്ദ്രഗതാ കപോലാ
പ്രകീർണ്ണമുക്താസ്ഫുരിത ഭുജംഗം
ശാഖാധിരൂഢാസ്വപി നിർമ്മലാംഗ
വ്യോമേവ നക്ഷത്ര ഗണാവലീഭിഃ (കുളകം) (14)

തത്രൈവ കസ്മിന്നപി കർണ്ണമൂലേ
ശിലാതലേ ഗ്രാവഗതേ ഉപവിശ്യ പുണ്യഃ

ശരണ്യേനാവിഷ്കൃതയോഗിനൈവകം
ക്രൂരാത്മഭാഷയാൽ കാമരതം നിഷാദ: (15)

കലിതഗുണഗണിത സ്വാപസ്യ: കാമമയി:
പുനരപിവ്യഥമിയസ്സത്യമുൽപത്ത
തമഥമിതി പദാസ്പം ശാന്തശിലേ യോഗി
കമലമിതാമമായുപാദാനാനിത്യം. (16)

വിപരീതാംകൃതിസ്ഥലജ്ഞനവൈശ്യസ്യ
സമയമിന്ദ്യകിലാക്രമണോചിതം
തടതിതടനാശസി ദ്രുപതേ-
പരമയോഗമയോമതി പതഞ്ജലി. (17)

ചപ്പുരിമം നിജ കണ്ഠ സമാഷ്ഠിതം
തധിര മാനസമയം പരിപൂരിതം
വ്യധജനൈനനപേക്ഷ്യമതസ്സ്വയ
തപോനാശ്യമിത്യേതി കർമ്മണി. (18)

ഗത്യാ—തമിന്നാസ്യ മുനിന്ദ്രിണോര ഓലിചരണാരമിദ സേവാ സംജാതേ മതി സലിലാപ് ഭൂതി ലോചിത സംസാര ദ്രുമ:, ചരാചര ജീവരാശിദപ്രാത കൈചാതത്ത്വൈക്യ ജ്ഞാന ശാന്തചിന്ദ്രവക:, ഹന്താമപിനിയന്താമിധാനാന്തരായം സന്ത്യ യജ്ഞാന്തരംഗന്തരംഗാതിത കരണായാ, കരംഗധ്യാനാനായജ്ഞാതം കരയാര മേമയമസ്യോസയൻ ചരമഗതി മാസസാദ.

മുനിജനചരതധീരമാര ബുദ്ധി
ർഗതി ശോചതി ശാന്തിമനസഗേഹേ
സ്വമതിമപിഹരൻ നിരയാജയിഷ്യ-
ന്നാവിമമിയേചഹ്നസമിനേസംഗേൽ. (19)

തസ്യപ്രിയാമർത്ത്യ ചിന്താശേ ദ്രുമ
ഭൈാസ്യകമാസമ്പമിതി ക്ഷിതീശം

ശശാപ "യാവത് കന്യകേയം ലീലാ_
ലമ്പം ധരാബന്ധമവശേഷിതസ്യ" (20)

ശസ്ത്രാന്തപം സമചിന്തിതഭൂതജാലമർച്ചിതം
കൃതാഞ്ജലിയായനുയാന്തിം പതിവ്രതാ
പപാത തത്പാദയുഗേ ലീലയാ_
ഭൂമൗ കലാതാളിവ സംസ്കൃതാഗതിഃ (21)

തതോ നൃദയധൃകരേണചിന
പ്രകടിതകല്പലതാ പ്രസൂനവർഷൈഃ
സമിദ്ധരഹിതാത് നിരീക്ഷമാണോ
ദിവമനയന്മുനി രേവതീ സമേതഃ (22)

തപ്രേ തദ്ദേവ നിവൃത്തസ്ഥഃ
ക്ഷോണീപതി ർന്നൃ ജടാകലാപഃ
നിജഗമിഷാൻ ഭൃഗുസന്തേ ഭൂത്യാം
പതിഃ പശ്ചാദിവരൂപകസംഗഃ (23)

ഗദ്യം—തതഃ പരേദ്യുഃ ഏകപ്രിയദർശിക സംസ്ഥം പ്രണയ
ദീകാക്ഷം ധ്യായമാനോഽപി മൂർദ്ധന്യഭൂതപാതിവ്രത്യനിവർത്ത
സമാധിഃ കദാചിദുപസ്ഥിതാം കന്തീം മേവമഭ്യധാത്.

പൂർണ്ണേന്ദുവം ചൈതന്യകൃതിർമ്മോ
ദിനാന്ത്യം പ്രിയം പുത്രം ഭൂതനാഥനേ
ഭാസ്യാദയഃ കിങ്കരധർമ്മപത്ന്യാ
പ്രേസ്യസ്യാമസ്യാത് കഥമന്യജാക്ഷി (24)

ഗദ്യം—തദിദമസ്യ പാതിവ്രത്യ മഹോന്നതാനന്ദപരമമഹാവരണം പാ
തിവ്രത്യഫലമിതി നിശ്ചിത്യ മുനി നിർദ്ദിഷ്ട മന്ത്ര പരീക്ഷ
ണോദികമപ്യവലമ്ബേ ചാൽ.

അഥം വിചാരൈരതുലൈസ്തമോഭ്യാം വചോ-
ക്ഷോണീശ സത്കീർത്തി വിതാനഹേതോ
ആത്മീം ഇദാനീം തവ മാനസീം താം
വക്ഷ്യാമി വാചം ശൃണു ജീവനാഥ. (25)

ദ്വൈപായനസ്യാഗ്രകേ പാതിതാചിതന
കന്യായമേതേ ജനിത പതിമന്ത്രൈ
ഏകേന തേജഃശരദേവദേവത്യം
കള്ളന്നതദ്ദ്വ പഠിവാശ്രുതം തേ. (26)

തഥാപി മദ്രസ്വനായകന്യാ :
കേളിസ്സുതാൻ മന്ത്രവരൈർവൃണീത
മാദ്രീ വൃണീതാം മമ നായകന്യാ
കന്യാമനസ്യായിത്യവൽ സ്വമഭ്യം (27)

വാക്യം—"തഥേതി കുന്തീമന്ത്രമുപ"

ക്രമേണ ധർമ്മാനില ശക്രവിദ്യൈഃ :
കുന്തീസുതാന്ത്രീനവൃണീതജാതാൻ
മാദ്രീ ച നാസത്യ നിജാർദ്ധയോഗ്യാ
മുക്തസ്ത്രവേഗ്രജതുല്യശീലൌ. (28)

നിശമ്യ ഗാന്ധാരസുതാപി വൃത്തം :
പുത്രോദയം പാണ്ഡുജനാന്തരേസ്മാത്
ഈർഷ്യാവിമൂഢാ നിജഗർഭപാത്രേ
കന്യാവയങ്ങൾക്കമമേവഹീനം. (29)

തതസ്തദാ വ്യാസമുനിപ്രമാദാ
സമാവിശന്തത്ര നൃപാല മദ്ധ്യേ
വിജ്ഞാതവൈരസ്യവിശേഷകാംശ്ച കഥാ
മേവംസ ഉവാച ധൃതരാഷ്ട്രമന്ത്രികം. (30)

ശൈലാധിപകൈകേകപ്പൂഘരേവ്പ്പൃയ
നവാംസാശകോൻ പാലയ ഗർവിച്ചൃതൻ
താമീഷദ്രുയാസ്യമസാന്തിഭ്രസ്സുതാഃ
പതീകമല്ല്യൂള്ളൂലളർ ഇവം കിരൽ. (31)

സംഭോഗൈശ്വൎയ്യം കൈതയേന്നും വൃന്ദസമൂഹം ഭേദീജങ്ങൾ
ഭാനുഗ്രഹീണന്ന്യയാഭലോകാൻപശ്ചൂതാവിവ മാസ്സൂരഃ (32)

ഗദ്യം — തസ്മിൻകാലേ തത്ര ശൈത്യശേസ്വരവാസിനിഃ
മുനി ഭിലബ്ധ്യ പൂൎമെരേഹിതഃ പാണ്ഡുഃ ക്രമേണൈഷാം ബാ
ലാനാം ജാതകൎമ്മാദികാംകമകരോ തത്ര കദാചിൽ,

സംക്രീഡമാനേഷു പീവൃമാസ്യതേഷു
സന്ത്രസ്തസിംഹേച്ചാവലെസലികേഷു
ഉദാരമേഘജ്ജ്വവിലഗംഗളഗെ-
ഭന്നായനാവിരുമസന്തഃ (33)

ധവള കദംബമൂലപാരരേസ്യിത
പ്രഷ്ഠലിതാസു മരീചിബലാവിഭിൽ
സപ മരണം തരണീവ ഫ്ഞാലഞം
വനമനാമനാ വിനാശിനീ. (34)

ഭ്രമരപാളിഗുരുസാര കല്പിത
ശ്രുതിഗോയൻകോകിലസ്വനാര
തരുണലോകവശീകരണക്ഷമ
വിരചയൻകചശ്ലിതചാഭ്യയാ (35)

ഏവം വസന്ത വനമന്ത സൗരഭ ശ്രീ
സംബാധമാന മരന്ദതികീഷ്യ ശീഘ്രം
വിപ്രൃശംഗനാകൃത മരോചകമേസപാണ്ഡു-
ൎമാദ്രീമിവാകൃതിയുതാം വിപിനേ പ്രപന്നഃ (36)

ഗദ്യം — തദനു, ചിരം ചരിതസ്നാന പ്രക്ഷാളിത കളേബര ക്ഷണം വിക്ഷുബ്ധയുഗ്മത്തെ സാക്ഷിയാക്കാനെ പിടവകരം, മെയ്യ്ക്കണ്ഠികളിനാക്കിയുഗളു നിരിന്നിപ്പ കടാക്ഷ പാദമലരം, മന്ദഹാസ വികസൽസുന്ദരവദനം സംക്രമിത നേത്രചാപല്യമി ത ചന്ദ്രികടോപരം, മണിസ്തൂപചിത നാസാമണി പ്രഭ്യരി വസ്ത്രമുക്തി പരിലംബിത പരിപീന്യസ പരിഷ്കൃത കനക ചഷകം കാമിനീജന പുരസ്സരീയപാണ്ടാംഗതരം കുന്ദോമന്ദം ശോഭയി ! പാനപ്പുരമേകമന്നു.

മാദ്രേ ! ചിരാന്നാഥപാദിനാ ചെയ്താല്ല !
കിം വിസൃമ്മരപങ്കജമാന ലീല
ശൃംഗാരലയാനിവിഷ്ടനാനീതിമതോ
ശൃംഗാരമൂർത്തേ ! നതിമസ്തുതസ്യം. (37)

ശ്രുതപാദിരം കരമദ്ധ്യശസ്യരത്ന-
മാദ്രീമസനതസ്യരനോമതൃ്ര
ണോമധ്യയനസ്യ ഗളം സപദിമേത്രം
ദ്യുതിമതാം മാതാപ്ലം യമന്യ. (38)

ഗദ്യം — അമന്ദ പരസ്പര പരിരംഭണ പരിരമ്യ വിലംബിത ദുകൂലാഗ്രാരവലയ ക ച യു ഗ ള പാ ടീരപങ്കാലംകൃതമെന്ന ചെമ്മാരപേശികമാലികൾ പ്രസൂനസന്തോഷപ്രണയ കുണി തമണിതരംഗിത പാദാവതരണകാലപാദനാദ മകരന്ദപമ്മ ഭോതസ്പ മന്ദതമേ.

മതിമന്മഥപീഠപാണികല്പാ
ന്ന്യലമധരയ്യുകല്പനിപാതയന്തി
അധമണിത വിരഹേ ദൃശ്യനാമമേ-
മതനതസാതി സംഗമം സമധർമ്മൃം. (39)

അഥ നൃപതിരനുനാമോചനസ്യാ
നാപിലപ്തം ഗ്രഹി സംസ്മരൻമുദാഭിം
അവിരതമതിസങ്കടാധിവാസ
ഗ്രഹയനായാസ്യ വിചാരവിത ബുദ്ധിഃ (40)

അഥ തപസ്വീ വനിതാമിമാം ദ്രു-
മാദ്രീകൃശപ്യതദ്ഗതസ്വഭാവ
സവപത്ന്യ സാധു കരണേ ശിശൂനാം
പ്രതിസംപന്നൈശ്ചിഹരഭവത്കിട്ടമുകൈതഃ (41)

ഗദ്യം — തതോ മുനിപത്നീ സമാശ്വാസിത ചിത്താ മാദ്രീ തത്ര മരണായ മതിം ചിതാം ചിതപാമേത്തു ; കളേബരം തസ്യാഗ്നിയാം അഗ്നിമുജ്ജ്വലന്തീ പതിവ്രതാധർമ്മം മിശ്രയന്തീ നിജശരീരമപ്യ ഭാഹയത്.

നൃപതി മഥ കദംബിനീ നിതാന്ത-
പ്രണയ വിലാസ വിമർശഹൃത്സമാവൈ
സാദരസമാഗമൻന്യതെന്ദ്ര ഗേഹം
പ്രതിപസിതാമല സുരതിനിക്ഷയഃ (42)

നാശിക്ഷയദ്ഗുണധരോപി പാണ്ഡും
ഗതൈനാവിമാദിസ്ഥമപൃഥയതൈസ്യ ;
ഭായപ്രമോദേലിവനസ്ഥപാപം
സമ്മാദ്രസ്തിരോധനന്യകസ്യ (43)

വരേണ്യം മനോരഥം ചനിശ്ചിത്ത-
മാത്മപൃഥാ തത്ര സമൈവപൃതൈ ;
ഭർത്തുരേദ്ദിഷ്ട്യകാരകേണ
ക്രുത്യം സപത്നീസുതയോസ്സ്വയാമി ; (44)

ഏകാകിനീ സാ വിപിനേ കദാചി-
ദേകാന്തലീലാ തസ്യാന്യസംഗതാ

ഏകാന്തസൌഖ്യം യുഗപദ്വിദീണാ-
മേകാന്തയോഗ്ലീവദൃഗീതലോല. (45)

വാക്യം—“ഏകദാ കുന്തി താവന്നിജകർമ്മഫലാനുസാരിണ-
മേതാം ഭോഷിതിസന്തത.”

പിന്നെ: കദാചലോജപരിസ്രുതാന്യ
പ്രവാളജാല്യാന്യസുഖംശയിഷ്യൻ
എളതെശയിത്വകഥമദ്രിപപൃഞ്ജ
സന്ധ്യാപാനസംവാദമേവതേവ. (46)

ഉർത്ത്വപ്പുരാസമമലം കതരാജയാന്ത്യ
മുത്തുംഗസൌധശുദ്ധതല്പതലേശയാനാ
എത്താം ഭശാം നിജ വികർമ്മഫലപ്രരോത്രിം
മനോവാന്സൂതം ഏളി വിത്രുദ്ധമലോകപചിരാ. (47)

പ്രത്യക്ഷകലപാനീയവുകശോഗാഭാ
പാദേയമാഗമമിഹാന്ത്രി വനേചരാന്തി
സ്വാസ്ഥ്യപാരനാ നിജ സംസ്തുതിവാസനാനധ
സ്സുരന്തപ്രക്രുദ്ധി നിപുണാം വിപദംഹിമന്ത്യ. (48)

ഗദ്യം—ഇതി സായാമവീ വിവിധവിധ സങ്കടാനലവാസംജ്വ
ലനാനന്തരതാനന്താനലജ്വാലാവലയിത സംസാരബന്ധാ
നിജകർമ്മവിപാകപ്പെരുതെ നിരന്തര ദുരന്ത ദുരിത ഭൂമികളെ
പട്ടവരണാമവിഗമിതിമാമണമിതിവദന്ത്യമേളും ഏറ്റം പു
ണ്യമികസ്വസ്ഥം പുണ്യമികശ്മഞ്ചത്തികാന്ത്യപമിന്നാന്ത്യ
മെന്നേവിൽ.

സ്ത്യോഹാനമാനകലയയ തുനിം കദാചി-
ച്ച്രോസ്വാമഫൊദ്രുതി ചിലാഗകൃതാവതാരം
ആയാന്തമീക്ഷ്യ നികടം വികടപ്രഭാവം
കന്തീതമാസീദ്ഭുതനിജപദേശം ബഭാഷേ. (49)

ഏവം സ്വാഗതം കൃതനൃപാല കലാമിവൃദ്ധി
പ്രക്ഷിപ്യ ബിംബപരിപാലയതാൽ കലിനാൽ
ദൃതൻ മഹാത്മ്യസ്യനായകഭദ്രമേ ഃ
ക്ഷേമമയാദി മഹസീ ക്ഷിതി ശുഭലബ്ധമേ ! (50)

നിശമ്യ തദ്വാക്യമനന്തരം സ-
സ്സുരാധിരാജാനാഭിരാം കുമാരൻ
മഹിതാത്മവിശേഷലോകനങ്ങൾ
സാമർത്ഥ്യകങ്ങ് നിരീതിതാനാമവചൽ. (51)

ഹരിദ്വരകൃപയാ നിജപ്രസാദൈവ
സ്സുകൃതിതവാഗ്രജപുത്രതാം പ്രപന്നഃ
പ്രമുദിതഭഗവൻ സുതൈർധരായാം
പ്രശമയിതും ധർമ്മമതിവിധാത്രാ. (52)

ഗോപാല നന്ദനമിമം കഥയന്തികവി-
ഭേദാന്തരൂഢമിതമന്യമപോഹ്യലക്ഷ്യം
വന്ദ്യം ഭവാംഭോധിമമാനസരാജഹംസം
മന്യേ പ്രപന്നജനകിങ്കരമന്തികസ്ഥം. (53)

ഏനം മഹാനുഭാവിസംസ്തുതി നാമധേയം
ശ്രീമച്ഛാസ്ത്രപാദമനോഹരിതകാന്തിമയം
ഗോവിന്ദമിന്ദുവദനം സമസ്തഭക്തം
ക്ഷേമപ്രദാനമഖിലാത്മനിരൂഢവാസം. (54)

ശത്രു—ഭ്രഷ്ടവ്യവസായപടുനാ വ്യവസ്ഥാ വ്യവസ്ഥാപി
തവ്യവസ്ഥാം സമ്പാദിതമനോരഥ്യസനാം ഗത്രമനോരഥഗോ
മതിനാ നിർദ്ദിഷ്ടമർത്ഥം ഹസ്തിനാപുരീമധിവസന്ത.

ത്രൈലോക്യധന്യ കരമേകധനീ
മംഗലാചിതമകൃപാവശോചമാനാം

പാണ്ഡ്യം വിനാതതാനഖിലാവനിപാൻ കണ്ടോ—
ഭൂരികരമംഗതുസ്നിതംബപാത്രം. (55)

തതഃ പിതൃദേവദേവനസന്നിധൗ
സമപ്പ്യ മാനസമന്ത്രൻ കിരീടവാൻ
ജഗൽപ്രതാപൻ ജഗദീശ്വരനാരു
പ്രവർത്തയിതാൻ കമലാക്ഷ്കൃപാലുഃ (56)

പാരണ്യൻ ശിശുതനയനേതിപരമാത്മ
പ്രശസ്തപുണ്യ പാവനയാളിക്കണയാത്ത്:
പാരാ: പാദപ്രണതി കൈകൽക്കലകളി
മാവൈശ്യൻ കർണ്ണിനൂപ മണി മകടാതനൻ. (57)

ഇത്യേർഗ്ഗേ കേരളവർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശേ
മഹാകാവ്യേ ചതുർത്ഥസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

പഞ്ചമസർഗ്ഗഃ

അധർമ്മബോധികഃ കൃതപാതകാനാം
പാണ്ഡവസ്സുതാനാഞ്ച വിജൃംഭമാണാം
നകാരയൽ ക്ഷത്രിയജനസ്യവൈഗ്ര്യം
വിതെപ്ര്യാധിപൈക്കെഭ ചാരീതി കൾ. (1)

ധർമ്മാർത്ഥമപ്യേവമവസ്ഥിതാന-
ജ്ഞാനാകരം ദ്രുപതിഗദാപമസ്തു
കൃപാഖ്യം തൽകലബോധകാനാം
തദാശ്രിതാനാഞ്ച പരാർക്കണാനാം. (2)

കൃപേച തസ്മിൻ കരവാളചർച്ചാ
ഇഷ്വാസമേയശിക്ഷയതി സ ശിഷ്യാൻ
പാണ്ഡോസ്സുതാൻ ധാർത്തരാഷ്ട്രപുത്രാഃ
സ്വദാസസക്തൃപ്തൌനാ പണ്ഡിതേഷു. (3)

ഏതാൻ സമസ്താനപ്യസഹ്യതാ-
മമാനാധികാനിതി സഹിഷ്ണവസ്തു
ദ്രോണാഖ്യശിക്ഷാവിധി കൈതവാദ്യൈ
മേധാവിശേഷാദിതി മന്ത്രികൈഃ. (4)

ഏതൈതൈകസ്മാദ് ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രൈ-
രനാർത്തഃ പാണ്ഡിതമനോജശൌരിഃ
യയൌ കൃപഃ സ്വാശ്രയമനന്തസ്യ
സ്വാത്മാഭിമാനാശയ സങ്കടേന. (5)

ഗദ്യം — അഥ കദാചിൽ പാണ്ഡവദ്വേഷപരസ്സുയോധനഃ സ്വയോദ്ധാഃ പവനസുതമജ്ജുമപി കൈതവേനജയേയമിതി നിശ്ചിത്യ ജലകേളി നിർദ്ദിഷ്ടകാലം സമീക്ഷമാണഃ സാഗ്ര്യതേ ലക്ഷണലക്ഷ്യം നിജക്രോധമശമയൽ.

ഊർദ്ധ്വാധോ ഃ പവനാസ്ഫന്ദപോത്ഥിതോത്ത
ഫേ ശീകരൗഘൈരിയമുനാം സലിലവിഹാരസ്തം
ജ്യോത്സ്യാസികിം ചിരവിഹാരപരിശ്രമമ്ലാ
ദൃശീഭവന്നമിതൃപളികനാമമേത്തനോം. (6)

മദ്ധ്യേഗിരംപവനാസ്തനതകിരണാളി-
രോചിസ്സമുദ്ഭവമനപാശ്രിത ബന്ധുവർഗ്ഗം
പാതാളമജ്ജതിയമുനാമനയാസകൃത്തു ഹാ-
ദന്താവളേന്ദ്രമിവഹസ്തിപക ഃ പ്രധാനം. (7)

വാക്യം—“അത്ര മജ്ജതിഭവം ജലക്രീഡാമന്തരേണ”.

ഉത്തുംഗമംഗനിചയോപ്ലുതനാഥമേത്യ
പ്രേമ്ണാഗഭീരയുഗളാംയമുനാംസഖീമഃ
കർപ്പൂർവിഹൃത്യ സുചിരംതപിരം കരീവ
ഭ്രാന്താങ്കതാമ്പുളജവിഷമീശ്രമന്നാം. (8)

ഊർദ്ധ്വാധനസ്സ്വനിജമജ്ജവിഹാരമുകരി-
ശ്രാന്തംനിബദ്ധ്യനിശിതാദ്ധ്യയമിനാമർം
കൃതാഗ്രഥമീമമൃതികയമുനാപഗായാഃ
ചിക്ഷേപമന്ദരമിവാഗ്രബലി ഃ പയോധൗ. (9)

ഗദ്യം—തദേവമത്രഭജമദിരാക്ഷണോഷിതസ്യതേ വിഹര-
തിരുഹൂത്ത്ഗൂൾഘ്നപ്പലീലമിളിസ്ഥാനഗുരൂൻപ്രഹരതിപകസഹിയം
ധനിഹാസ്ത്രനിപാടിതമത്തമതംഗജമസ്തകനൃത്തക്കതമുക്താഖി
തടിതമിളം, പുരംഗാനയ നന്ദനകമേ, മഹേന്ദ്രസ്യ നാമേനി
ദീക്ഷമാരണ്ണാസ്തി.

ഊർദ്ധ്വാധനാനയമുനാംമസിതീമനോനഃ
ക്ഷിപ്ത്വഃ കിലോതിവിധുളകതിചിത്ഭൂർമ്മിതാനാ
സ്രാന്തപാപമൊഴൊയവമകണൊത്ഥി പൃതരുസ്ഥകേര
ഗാഢസ്വപരംപ്രതിസൃതവിലലാപകന്തി (10)

ഗദ്യം — തത്ര ശൈലേന്ദ്രാഃ കിം വദന്തിയിത്തന്ത്ര പ്രാകാരേ
ഷോഡശാംശാം കന്തിമാലാപാസ്യാമാസ തല്ഗീതമൃത്യുമുദാത്തസി
സ്ഥിമതോ നന്ദനസതി ഹിമവന.

തസ്യാത്രയാരചിതലക്ഷിതിമണ്ഡലായ ഃ
പ്രാപ്യ നിരീക്ഷ്യമനുജം ഫണിരാജകന്യാഃ
മാപം മധ്യസൂരമൃതാന്ത വിദ്രുമകപിഞ്ജ
മംഗാനപീതം മകരകേതുമിവാഭിരാമം. (11)

താസ്സ്വം സ്വചേത്യകല്ലകാമിപോലകതലേന്ദം
കൃതപാതകൈരിവ യുഗപദ്വിഷമോചനാത്ഥം
കാരുണ്യലോലഹൃദയാലിലിഖുസ്സുമംഗോ
ന്യാകർഷിതാ ഇവ ഹി നാഗവധൂകൃതാ മനോജ്ഞ ഃ (12)

തം ജാതബോധകലികാനൃപതീർത്ഥബാല
പ്രാരംഭഹേതുമനുജാത്മകലീകൃതാതം
വിജ്ഞായ ശീഘ്രമപഹായ സഹസാവരോഹം
പ്രോചുസ്സ്മിതാധരിതനിപാതാഃ കൃപാർദ്രാഃ (13)

വാക്യം — തത്സ്യ പന്നഗവധീജനസ്യൗത്സുക്യാത് പൃഥക് വിജ്ഞായതാം
ഉത്കണ്ഠാപാതമാനയിത്വാൻ സിദ്ധേശ്വരമുപായയൽ.

വന്യകിസ്സുമനകാന്തതാമജം
ശാന്തകാമശതകമ്രസംഗതം
കണ്ണതാരതിബലമിനിപായയ
നാകിലോകപോകനം നയേയനം. (14)

സപ്രാത്രമധിവാസയൽസുഖം
തത്ര ഭീമമഹിരാജശേഖരഃ
ഇതരൈരസ്സ്വവിഹാരലോലുപൈർ-
നാഗതോന്മുഖിവപൂർണ്ണവിഗ്രഹം. (15)

ആഷാഢമേഘധ്വനിപ്രമോദിതാസംഭ്രമൈഃ
പ്രവർഷതോയേനകളിന്ദജായാഃ
ഉത്താരയന്തീമമഹേന്ദ്രപത്നീ
ഗംഗാവഴിപ്പോം നരലോകവീരം (16)

അസംനിഭിഃ ശ്യാമതനോർമാലത്യാം
കന്യാം ജലാശയാദിശ്രസ്ഥിത ഃ
നിഷീതബിംബൃംഭപൂർണ്ണകാന്ത്യാ
സംഗോപഹൗൻ ചന്ദ്രികയേവ ചന്ദ്ര ഃ (17)

തോജസാ പന്നഗരാജപത്നീ
ഹസ്തപ്രമുക്തം സമുദ്രഗൃഹം
ഏകേ ച ഹാരാവലി നന്ദ്യകന്ദർ
ജ്യേഷ്ഠസ്ത്രീസ്വവദീകരം രാജമഹം (18)

ദ്രോണം തതഃ സംവരണൈകവിശ്യം
ദീക്ഷാവിധൗ ക്ഷിതിപാളിവസ്തം
അകല്പയൽകൗരവ ചക്രവർത്തി
മുകുന്ദയുധിഷ്ഠിരപ്രത്യവഹാരലക്ഷം (19)

സദാസനാഗ്രൂപമഭിലക്ഷ്യതാൻ
ബാലാൻ ധനുർവ്വേദവിദോ വരേണ്യഃ
കുന്തിസ്തുതിർയോഗഃ പ്രയോഗം
ദിവ്യഗദാമേഖലാസംഗകേതും. (20)

ഗദ്യം—എട്ടുകളിൽ സംഗമയോനി സ്വാതന്ത്ര്യക്ഷിണാം പ്രതി
പി പ്രമാണകിരാതവാക്യമുദ്രിതൃതസ്യാപസപ്പൂരമപ്പൂരമവ്യതോ
ൽ സൽപ്പിതയെതിന്തെപറ തെനോനുഗ്രഹീതഃ കിലയയൗ.

കാലേപാതഞ്ജലിസംഗതലിയ
പ്രീത്യാന്തരമാനസൈഃ ദിവ്യാർപിതാംഘ്രി ഃ

സകംരക്ഷോനിർഗ്ഗിദ ശിഷ്യവർഗ്ഗ
സ്സോഹോഽഞ്ജനം ഹന്ത ഗ്രഹാണിത്യവോചൽ. (21)

വൃത്രാരിപുത്രപ്രവരസ്യ രക്ഷിതാര മേ
വരേണ്യനക്ഷത്രമഹോരാജന്മനസ്സ് ദൃഢവാൽ
ഉപവാസം ദ്രുപദാദിമുഖകതാനസത്യം
പാരശ്രുതംചാലിപകീശശിഷ്ട്രഷ്ട്രയാമ. (22)

തദേതദിതസ്സമേതോദയഗാത്രം
സമഷ്ടിതാംവീക്ഷ്യ സമേതപാർത്ഥ
പ്രഹൃത്തുമത്താനപടം കിരീടി
അനേരുപാപാൻഗതദ്രുതംഭമയോധഃ (23)

കംരക്ഷോനിരവിലോകമാത്മനഃ
സാധുമിത്ത്യജ്ജഗതാനന്തരനഃ
മർത്ത്യവൃത്തിലിപതൻ നിമിത്ത-
നിലയസുമങ്ങൾക്കണോദധി. (24)

തതോയതദ്ക്രോധമനാഃ ക്രമേണ
ദ്രോണസ്സുതേനൃതാമജിത്യവോചൽ
ജിഷ്ണുഃയശസ്വീരവധാൽകൃതസ്സ
മുണ്ഡാശയന്ത്യപദാപിഹരം ക്രതമേ ഃ (25)

സുബാലിരിപുവിമതകേസരബന്ധനാശ്ച്യത്മസേനാഃ
ക്ഷിതിജ്ജമേദിനാസ്വീപുത്രകാമേഷ്ടികൾമൈരൽ
വിജയവിതാണാദ്ധം തത്ര കണ്ഠ്യം സമീപംസ്സ
സ്സുതയമപിവലിത്സംദ്രോണഹന്താരമേകം. (26)

വാക്യം—"തതഃ കപികിരീടിയതരാജ്ഞഃ സബാഹ്യാഭ്യന്തര ശോച്യസ്യ പുത്രസ്നേഹവശാൽ സഹജസുതാൻമാത്രാസഹായ ഞാനോചിതരക്ഷ്യ കന്യാൾരക്ഷേണീയസിദ്ധമജാതരപയമേനം."

അത്രക്ഷിതീശസ്യനായനേഹത്തി-
ഷാങ്കാഗ്രമാപേശാസ്യസ്യതാൽ ഭൈമാ
അവരോഹാണിച്ചി നിർഗ്ഗമത്വേന
പ്രവാസശേഷം ചിഹ്നിതാഭാക്ഷ്ക. (27)

മത്രാനുമം അത്രമനസ്ഥിതാന്യ-
ഭാക്ഷാഭാശ്ചേതൃത്യക്തമഹിതാനി
അപരേ മരേണസ്യാമരകതുവാസന്യിൽ
പ്രാണോച്ചവാസേൻ സമാചാരവൃത്തം. (28)

അമീഷ്വതസ്ഥിതിവിചാരൽസ്വദേശമ
പൂർവ്വമാനം തത്ഗ്രന്ഥേനമകാരം
മതാപാ ∫ നിമശ്ച : സ്വദേശപരമ്പര-
ണാഭോഗ്യമാനമിച്ചപുണ്യമാന്യം (29)

തതോദ്ഗ്രഹമദ്ധ്യ നിഗ്ഗമമഗ്ദ്ധ
പ്രോജ്ജ്ഞാഗശോഭനശിവമന്ദിമാമ :
ഖന്ദേ സ്വമേതാവിചിത്രാദിശ്ചേതാ-
പ്രഭുത്വാനുസ്വാസ്ഥിതിമവർമം. (30)

സമസ്ത്യശസ്ത്രവർണപ്രബന്ധ :
സപ്രത്യുതാനിത : ക്രിയാനുമാനോചിത :
ന്യൂനകാന്താനാനാമിതം കരിഷ്യമം
ക്രിയാമിച്ചമേല പ്രാന്താൽ. (31)

ഗദ്യം—അതിമഹാ ഹിമ്യംബി നിഷാസമ്പമേയതാമാത്രാണ ഗ്രന്ഥനാനാനുസമാസാശംകനിഷിപ്പ ഉഗ്രപ്പറത ധിക യാ മ ചരിചിത്രമനകളേണമ പമേചിന്ത്യാസോതമദ്യുമി.ദ്യ സ മിത മാരിമഹാ നിഷ്ഠദ്വൈമസ കവിതൃചിഷ്ടപാചിഷ്ട്രത്യമിമി ഷ്വപമിശതേ സമിമനസ്യമാലോകൃതിസൂമ.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (32)

വാക്യം — "[illegible]"

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (33)

വാക്യം — [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (34)

ഇതി [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

അഥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (36)

ഗദ്യം — തതസ്തസ്മിന്നരണ്യേ ഗിരിതടകടിഷു ലതാകുഞ്ജകന്ദ-
രഷോപാന്തിഷ്യൻ തങ്ങൾകൂത്തം മാലകേയ്യൂരശോഭാസ്യ-
ന്തം മദതി മാലേകയാമാസ. തഥാഹി,

അഥാരണ്യമഭ്യേത്യ തീർത്ഥഛായാ-
പ്രഷ്ടഛേ യസിദ്ധകേശോക്കല ഃ
തത്ത്വപ്രപാതാതിജവോന്മീലം
സാമൃതാലിഷാളുന്മവിമാനേകനായ ഃ (37)

സാമന്തനീലാംബുദശീലശാലം
പിശൃങ്ഗസൌരഭ്യമഹാലിയാന്തം
ജനമാലയത്തംശമിതാസ്ഥിക ഃ
പൂതനാദോദ്ഭുതമിവമാഗ്രവിശ്ലം. (38)

വാക്യം — "തതഃ പ്രാതരേവ"

പശവസ്തവ ഃ പത്രാശിരോമിജ ഃ
പത്രായുധസ്യവകിരാഭിരിത്സു
നോധ്യാർഹ്ലൻ വിസ്മയവിസ്മിതാക്ഷി-
പ്രവിതശയ്യായുധകപക്രമം. (39)

തത്രാഥകസ്യാതിഥയോചലൂവു
ന്യൂവല്ലകീമന്യാബാകന്നേരാളു ഃ
ചിന്തസ്യസന്ത്യക്തനുപർവ്വവ്യായാ
സ്വാദംപിവക്രുദ്ധ്രിതരാജലക്ഷ്മ്യ ഃ (40)

വാക്യം — " തത്രാഭ്യവദ്ധാതവ്യതപ്രസ്ഥപരിഭ്രമണാഖ്യാലപ
ചിതാനാദ്ദപ്ഷ്ടയശങ്കരംപിദിതാശനോയ ബാകായ ശകടമെന്ത
ധിരോപ്യനയനമാത്രമേവ വിക്ഷ്യതമിതിംവിപ്രരാഷ്ട്രരാശോഭാസ്യ
യന്തി കന്തീത്യവോചൽ.

പൂർവ്വത്രമദപെണ്ടാലിംഗനാസിക്ത-
പ്രസാദജാതൈതന്നേമ്മി വിക്രമൈ ഃ

ഭേദശർചാതീതനായപുരാതനസൗ–
ഭേകോനാരക്ത്യ തവ നന്ദനം സതി. (41)

ഭിക്ഷസ്വനകപുരുദ്ധർചന്ദ്രനാക്ഷമൈവദീനാഃ ഷണ്മാത്രാഃ
വിപ്രന്ദനമവരക്ഷണസാധകാദഭ്യുദിതിതാമതത്സ്വത്വംപീഠം.

മരതകിവ്രതന ഭൂതുശസ്വനം
മാനയന്ഗകേരമതാപ്പതിതം
കാനനാന്തമുപനീയ്യുഷതവാ–
നശ്ശുപാവമന്ദരഭദ്രന്തം തച്ചഃ. (43)

നീതമഹി തവ ഭേദനം മയാ
ഉക്തവശേഷകിവയിമ്മുഷ ജള !
കിമവാചമിതിചിന്ത്യസ്വരാഃ
ഫേരവോഹമികവശ്യേവേക ഃ (44)

ഗണപതമേകമിവജ്ഞപാതിനാം
പൃഷ്ണതന്ത്ര ഗരിയഹേ ഭേക്ഷസം
മാതകിസ്മൂര തേജ്ജമാലയം
വൃഷ്ണിദായിവബകതോഷാഹമി ഃ (45)

ഋകചക്രാന്തഫാമീമോയുപചക്രാംസ്യതജപാനാം
ചക്രാംശഫീതമോയഹാസിഭ്യാംക്രമാദധീ. (46)

വാക്യം — "പ്രാക്പ്രാണ്ഗ്രഹമക്ഷിനോനന്തരം കച കിന്ന്യപ
ഭേപര്യാപ്തം ക്രതവതി".

ധൂമ്മധ്വജ ഃ പ്രഥമമേവശിഭ്രമനസ്യയതതെ
പശ്ചാൽകന്യാമദനമചിതാകരപിമായേവ ശുഭ്ര
പതോഗാളവേസതിഭ്ജപുരാഭ്യുദയനസ്യഷ്ഠാ ഃ
കാന്തംഭ്രൂസ്ഥാനിരാചിനോമ്പൃക്തശാഭേദഹിമേഷം. (47)

വാക്യം—പാണോച്ചയോത്രഭിയസ്യവേല്ലേറിനിവേസൽസ്യകപചിൽ

കൃഷ്ണാരവിന്ദാനനാഭാസരാഭ—
പ്രഖ്യാതനാനാജനവങ്ക്തിയുക്താ:
കോലാഹലാ: കോപി വിശാലഗേഹാ
മൃണാളകാ: ക്രൂരമുഖാന്തരാശ്ച. (48)

നിശീഥവേളാകുളചാരുവധൂ—
സമൃദ്ധസൗധപ്രഭിതാംഗകീർത്തി:
ബുധിസ്ഥിതസ്ഥാൻപഥികാനപിതൃമൽ
കേയൂരവന്ത: കുസുമ: പ്രയാഗ. (49)

വിപ്രാലിവള്ളീഷുസമീരണാ:
സൗവ്വവാണ ഗ്രന്ഥനിബന്ധനാ:
ഭൃത്യേശ്വരാവിഭവൈശ്വര്യമേകേ
പ്രോദ്ഭാസിതാജിരാജ്യപാരിസ്യാദ്യ. (50)

പുരാരിതീരൽപരിചയപൂർവ്വതോസ
ധനാഢ്യയോഗ്യോർപ്പിതചിത്രലംബാ
ഗംഗാതടം ചിത്രാലയാലിനാസ്യൽ
സ്വീകാരപൂർവ്വം സമയൈ: പ്രയോഗ. (51)

നാരീഷുകേളീവിലാസസ്മിതേഷു—
ഭൈസ്യപ്രപാതവശകം നിരസ്യ
ഭൃത്യാഗതാനുഷ്ഠിതവാരണേ:
കിരീടിനം ചിത്രമനോഹരായ. (52)

അനാദിമധ്യാന്തമനോജ്ഞനാഥം
ശംഭോരനം ചക്രമുഖം സമേതം
ഹിമാലയാലയം സ്വസ്വഗേഹകസ്ഥം
വശ്യാസമാനമപിസമഹംസനം. (53)

വാക്യം—"തത്സ്യസന്ധ്യഃ പ്രതല്ലതനനായ സ്വായത്ത
ചിത്രാവൃചരിതനേഥത്രാന്തർദ്ദയേ."

രൈചവൽചികഷണനസമരഗതാരമണരൈ
ല്പ്രേത്തുംഗസൗധനിലയേഷു മണിദ്ദീപരാജ്യം
ചരോചാലരാജനാരീം ചിചിത്രാഭൃതന്ദ്ദ
സാമ്രാജ്ഞിതൈസ്സ്മിതവരവചൃചിലാസാം. (54)

കുന്ദേന്ദുസ്മിതകടാക്ഷവിഭ്രമോർമ്മിലോൽ—
സന്മരന്ദിതകിതിപാദ്യസവിചിത്രശോഭാം
ഉൽപലലതു ന്യപവിക്രമവീക്ഷണോമാ
സംസ്ഥാപിതമുഖപിടമഭികരാം. (55)

അഥ വിപ്രപുത്രദ്ദ്യപരേഷു കിളിരതസ്യ ച
ക്ഷേത്രേഷു വപ്രേയരവേഷു കാമാനന്ദതിക്കാവൽ (56)

യജ്ഞേസ്വസന്നേപുത്രീം സഖ്യോജ്ജ്വാലിതാം
സഖീജനാവൃതാം കുന്ദാദിസൌഗന്ധികബക്കൽ. (57)

മക്ത്യപ്രകേദ്യതകാര്യംകള്ളോലമേഗ—
സ്വാമിനേഷു പ്രചരിചരേഷു പ്രരോചിതരോ ഃ
ധൃതൈപചരിചലത്രേസൃത ഃ കിരിടി
ചിരാചരേ ക്ഷ്യകഥതന്ത് ന്രപാരസ്തേഷ. (58)

കുന്ദസൗചതുരപിന്ദുപചസരൊഷു കമലാ
നന്ദാനേഷു ശുഭഗംഗതു മാചരക്കൽ
വിപ്രപുത്രാനുചിതരെ ചരണാരവിന്ദമാലാം
കന്യോസപുഷ്പതന്തിരമരിത്ഥനസ്യ. (59)

ചിരപ്രാഗൽഭിനീശൃചസ്വരാമമിതിളുപതിസ്യ
തോരണാകലോഷു ഞണനകതകേരരചള്ളീഷ
നൃത്യഗൃഹാൻ നൃപകലതോരണൽ കിരീടീ
കന്യാംസ്വയംമിചസ്വരാൻവിനതാതനൂജഃ (60)

പാർത്ഥാസ്യസ്തനസ്സുപ്രണിപാതക്ഷ്യമാനാം
പ്രേമാർദ്രഃ കലാലാലസമാഗസംസ്ഥിതാം
തൽക്ഷണാതിരേകാറ്റുപമേറുതേതാൽ
കിരീടിതന്നലക്ഷ്യപടിക്കൾ ശ്രീക്കളിന്നാം. (61)

ഇങ്ങനെ ഗാഢം ശർമ്മതയാസവിത്രീം
സമാനമാഹൃത്യ പ്രാണൽ ക്ഷമതാം
ഇതി ഗ്രൂവണ പ്രാണിതിക്ഷ്യുദയാ–
നശേഷസങ്ക്രാന്തസമക്ഷതാം നിശ്ചേൽ. (62)

ഇത്ഥം ശ്രീ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിദ്യുല്ലതേ
കാവ്യപ്രബന്ധേ പഞ്ചമസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

ഷഷ്ഠസർഗ്ഗഃ

അഥാംബികേയഃ കദാചിദേനമഭിഷ്യൻ
പ്രാജ്ഞാൻസലാക്ഷണോലയാംഗിരുകതാൻ
അവാസയൽസ്വാന്യ വിഭക്തരാജ്യ-
ഖാണ്ഡപ്രസ്ഥേഷു പാണ്ഡവാൻ സധലീഷു. (1)

യുധിഷ്ഠിരസ്തത്ര നൃപോ ഽമരേന്ദ്രോ
കൃഷ്ണാ പുരീം ശില്പിവിശേഷരമ്യാം
സാഹിത്യവിദ്യാ കലശാസ്യ കീർത്തിം
സൽഗ്രന്ഥനാനാമാത്രതയോപശേഷം. (2)

ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥേ നൃപതികടോല്ലബ്ധജന്മാ സുധർമ്മാ-
സഭ്യാപാത്രൈരതിമധിഗതൈർന്നിത്യമാരാജധാനീം
പശ്യന്ത്യസ്താം കനക വിപുല വ്യാപ്തിസ്തംഭിതാക്ഷ്യഃ
സംഗീതന്തേ ശ്രീമദസ്തിന്നഗരേ ന ത്ര്യക്ഷിനേത്ര്യഃ (3)

കൃഷ്ണേന സാർദ്ധം നിവസത്സു തേഷു
തസ്യാം യഥേഷ്ടം ക്വചിദാശ്രയാശഃ
ഭിക്ഷാം യയാചേ ദ്വിജരൂപധാരീ
ധനഞ്ജയം ഭ്രാതൃനമസ്കൃതാംഘ്രിം. (4)

അഥാതിഥം ഭോജയതി ദ്വിജാഗ്ര്യം
ധനഞ്ജയേ സോ ഽപി ധനഞ്ജയോസ്മി
ഉദൈക്ഷതാപാകൃതവേഷമുജ്ഝ്യ ദിവ്യരൂപം
സമർപ്പയന്നഗ്രത ആവിരാസീത്. (5)

വിഭ്രാജിതാംഗോജ്ജ്വലകാന്തിമദ്ധ്യ-
മദ്ധ്യേ സതാം ജടാകലാപം
വ്യാത്താനനാനാം ഭുജംഗകരാളജിഹ്വാ
ഭൂതാധിപസ്യതമോ വികാരം (യുഗ്മകം) (6)

ആലോക്യ തത്ര ചരമേഷുപൂർവ്വം ചചാല ലേശം നാ മഹേന്ദ്രസൂനുഃ ധീരതാപമേതമവിവികാരബീജം ജാതചിഹ്നചോളിക്രിയതേനയസ്യ.

ഭക്ത്യാനതാംഗസ്സ്യ ധനഞ്ജയസ്യ
"വൃണീഷ്വ കാമാനഖിലാൻ ഗുഹാശ"!
ഇതി ബ്രുവാണം ശശിഗാത്രമേത്യ
ഗുഹാശനസ്ഥം പുനരേവ ശ്ലോകൈഃ— (8)

"ദിവ്യാസ്ത്രമസ്തു പ്രദത്ത പാശുപതാഖ്യം
യേന ഹി നൂനമവിദ്യക്ഷത്ര യുക്തം
ജനാധിപമദൈവമന്ത്രിതാംശേന്ദ്ര ഃ
സ്വം സേവയന്നഹ്നതമന്ത്രിതാന്തം". (9)

ഗദ്യം—ഇതി ഗുഹശേന വചനേന വിജയഃ സ്വപ്രിയ നാമധേയമനാഹ്വതീകൃത്യ വിവസ്വാപ്ര്യമാഖിതേന ഹരിണോ വാനരധ്വജം ഭഗമധിരൂഢ്യ പാശുപതമഹാസ്ത്രമുപാദിശ്യാന്യൂ ദ്വിജമഗ്രേ ശരചാപധരം കൃത്വാ തമേവമവോചത്.

"ഗാനാകലം ഉൽക്ഷിപ്യ വനം ഗുഹാശ
മേഖാമി മായുഷ്മപരാക്രമശ്ച
പ്രസൂനനിഷ്യന്ദമനോധരം
സംയോഗസംഭോഗകമിത്യവോചത്. (10)

തതോഽഥേത്യാശു കപിധ്വജോനാ
വനം നിജോധ്യക്രമ മുഖ്യപ്രിയേന്ദ്ര ഃ
അമോഘമന്ത്രകമശ്രിതാംബ്രിം
മൃഗേശജിഷ്ണു ഃ ശരണം പ്രപന്നം. (11)

തതഃ പ്രമോദാൽവ വീചിമഗ്ന—
സ്വാന്തഃ കൃശാനു കൃശിതാന്തരാപഃ
ഗാണ്ഡീവമക്ഷോപം കവചം ധനം ച
ജോധമേത്യം വിമലതമമേകദൈവ്യം. (12)

ഋഷിശതാനന്ദഃ കുലപവിത്രവന്ദ്യഃ
പ്രോത്തിഷ്ഠന്ന് സത്യോദധിതർത്തിതാലി ഃ
ക്ലേശന്നസാകം നിജ തജ്ജയാനീ-
തവാപായിതൈർഗലിതാതകിഷി ഃ (13)

ഗദ്യം — തതഃ കദാചിപിതയവാശ്രയാശ ഷീ ത മ തമാ നാം
കേചിതവാനതം തദ്രുതി വത്സലമർത്ത്യനാം സൽകർത്തും സ്വധ
ർമ്മസ്ഥിതം കാകപിസജാ തത്ര ചാകാര.

തസ്യാം നിശായാമഥ തൈജ്ഞാതിനാചിസാകം
യജ്ഞാതജം ചിജഗണൈർദ്വൃപമേന്ദ്രപുത്ര്യാ
ദ്രഷ്ടും ഗതൌ സ ചരിയാവഗാഹ്യസമാന്താം
ശ്ലേഷ്മോദയാ ഃ സ്ഥലജലദ്രുമമാകമേന്ദ്ര ഃ (14)

തത ഃ കദാചിജ്ജയവാസസമ്പ്രദ്രഷ്ടേന്ന
തതാസ്ഥവിഷ്ണു നിന്ദിതകൃപതായേ
ഉത്തമാനിതസ്ഥലധിതൈവപാതസർവ്വം
ക്ലിഷ്ടാ ഇന്ദിസ്പൃത ചാപ്രയയ സബലാ ഃ (16)

യാഗശാലയിൽ താവ മനാജാതക്രിയാകളെ യജ്ഞസ്വതായേന്ദ്ര
സജാതചിന്താതാലിതവെളുവൃദ്ധിമവിനാതൽകൃതകർമ്മങ്ങളും.

ഗാന്ധാരകന്ന്യകി ദ്വാരകൈയന്ദ്ര ഃ
സതകൃതവല്ക്കല നിയോഗിതാബലി
താക്ഷരാപാദനയന്ത്രനം സമാഹിതൽ
സ്വയോധന ഃ ഇഷ്ടപ്രദീത കാഞ്ചന ഃ (17)

തദേതിയജ്ഞതമജയന്തർഷിതേഷ്ടയോ-
ദഷെക്ഷ്മാരയേദ്യപാദ്ധ്യവദീവൃതാർത്ഥം
ഗാന്ധാര കിപേട്ടിപ്പതിതമുധനാ ഃ
പാവകിതാള്ളൽ പിതൃ രാജ നന്ദന ഃ (18)

ഗത്വൈ —ന്തരാവസരേ പാഞ്ചാലാനാം പരാക്രമേഷു പഞ്ചസ്വപാ ണ്ഡവേഷു മിഷത്സു ദുര്യോധനാജ്ഞയാ ദുശ്ശാസനേനാനുപ ലാപി കചഗ്രഹണേ പര്യാകുലീകൃതാമപി വിവിധ വിധാപദ് വോപദ്രുതാം സൗകുമാര്യാദ്യുചിതാം സാനുസാരതാം ദ്രൗപദീ തേനാതേനാത്മോചിതൈര്വചോഭിഃ സാന്ത്വയിത്വാ സങ്കടാൽ ധൃതരാഷ്ട്രോ ദീനാമുദമോചയൽ.

യൂയം വൃകോദരഗദാഹതിഭിന്നമൗലിം
ത്യക്തസ്വവംശ്യധരാപതിരാജ്യയേവ ഃ
കണ്ഠാപി ശക്രതനയേഷു നികൃത്തമൂർദ്ധ്നി ഃ
പാഞ്ചാലജേഷ്വപി കനിഷ്ഠതരേ ബാലേ ഃ (19)

ശപ്തൈകതിസ്മാതാനാചിരേണാൽ പ്രതിജ്ഞാം
"ഗ്രഹീഷ്യാമി കചാൻ മദീയാൻ
പാർത്ഥജാഗ്രജഗദാവിദീര്യ-
ദുശ്ശാസനോരക്തജലൈഃ പ്രസിക്താൻ." (20)

അഥ വനേ ദ്വാദശവത്സരം വനേ
ഗ്രാമേ നിഗൂഢം പൃഥയാ സമം ചിരം ഃ
ദീനൈരതിദീനൈരനുഗൈർധൃതം ഃ
സുയോധനേനൈവമരോസിദ്ധ്വേദം. (21)

ഉപേത്യ തൈർദ്വൈതവനം മഹീജു-
ഷോ ബ്രാഹ്മണീശ്രേഷ്ഠ സഹസ്ര സംഖ്യാൻ
അനാമയോതാൻ മനസ്സമുത്ഥിതാ
സമീക്ഷ്യ പാത്രാണി ഉദഞ്ചകാര. (22)

തതഃ കദാ ചിത്തു ധനസ്യ ദേശഗതോ
വ്യാസോപദേശാൽ ഃ പുരൂരവസ്സമഃ
അർജ്ജുനസ്തു കൈലാസമഹാദ്രിനാഥാം
തപോഭിരാരാധ്യ മഹേശ്വരം പ്രാപ. (23)

ത്രപയാ പ്രാണനാഥമിവോധ-
സ്സംഭൃതിതാഃ ശൈല ശശിമൌലി
ക്ലിഷ്ടദേഹം പുനഃ ശ്രീശൈലാഃ പ്രകാശ്യ
സപദി പ്രണമ്യ ച്ചൈതി ശ്രീനാഥം. (24)

ജയ ജയ ജഗദീശപാദ ശംഭോ !
ഗിരിശശശിമൌലേ ശുഭകാരണനാഥസ്യ
ജഗദിദമഖിലം തവൈവമൂർത്തി
പ്രകൃതിവികാരവിശേഷമൊന്നു ജാലം. (25)

സകല ഭുവനസാക്ഷിണം ഭവന്തം
പുരഹരസന്നിധി സംഗതിന കിം തവ
നഹി ഭവതി പൃഥഗാത്മനാംഗ്രിസേവാ
സകൃദപി നിന്ദിത ജന്തുജാലമേതാം. (26)

ദേവമഹിതതപസാ / ന്യൂനസഖ്യസാമ്യ കുശലേശ ഃ
പ്രതിവചനമതൊന്നു ചന്ദ്രമൌലേ !
യദിനാമിശതിലോകസ്യ തതപോബലവാന് ഃ
പ്രളയജഗദിദ്ധ്യന്തിസ്യ ദീനാനുകമ്പിൻ. (27)

ഗദ്യം — ഇത്യുക്തവനെന്നിവേദിതാശയസ്യ നന്ദികേശ ഃ പാദേ
ശൈലസ്യമാനമേതയൻ ഗൃഹീതശോഭാവേഷ ഃ പ്രകടാർജ്ജിത
ശോഭോപകരണ ഃ പുളിനമഹിളാവേഷയാ ഗിരീന്ദ്ര കന്യയാ
സഹപൂരണമസ്യനമഞ്ജുളിശ്ച ഃ തത്രപോവനമുപജഗാമ.

ക്രോധാകൃതി ഃ കുതവേഷകോടിതതാബലി
മുകസ്യമസ്യവേദപത്ര്യ പാൽഗ്ഗനം
അപശോഭനതാസഹസ്രപ്രബോധയൻ
ഹന്തുംപ്രേരിതാം സ ചാകരോതണ ഃ (28)

നിഷ്കാലികാലമോദിതമരേഷാദിഷണേ
ധാരാജയോജ്ജ്വലശലിമുഖകിരീ

കിരാതരൂപീ പരമേശ്വരോപി തം
വരാഹമുദ്ദിശ്യ മുമോച സായകം. (29)

കൈലാസനാഥേഷു ചാപമുക്തഃ
ബാണോ വരാഹസ്യ വപുർവ്വിലീനഃ
ക്ഷണാദ്ധരാം ƒ മഭേദയദ് ബലിഷ്ഠം
ഭൂകാന്തരം കൈതവകോലരൂപം. (30)

തതോ മിഥഃ പ്രായം മമ ബാണഹേതോ-
സ്തൃക്ഷോഭഃ ഗിരിശേന്ദ്രപുത്രയോഃ
അയുദ്ധ്യതാം തൌ വിവൃധാസ്ത്രജാലൈഃ
പ്രകാശിതാശേഷഗണൈർഗ്ഗിരീശഃ (31)

സംഗ്രാമമാഗിരിശകിരീടിനോസ്തു ഘോരം
പശ്യന്തഃ കമലഭവാദിദേവസംഘാഃ
കല്പാന്തപ്രസഭസമേധിതാബ്ധിഘോഷാ-
ശങ്കാന്തഃകലിതധിയഃ സ്ഥിതാ ബഭൂവുഃ (32)

ന്യവാരയത്പാശുപതേർമ്മതിപാർത്ഥം
നായം കിരാതസ്തു ഭവാന്നൃപസ്യ ഃ
ഏന്ദ്രം സ്വപാദപ്രലിപാതകൈതവേന-
പ്രദർശ്യ പ്രകൃതിരൂപം ഭവതോ നഃ കൃപാം. (33)

ഇത്യംബികാവാക്യനിബോധിതോഽസൌ ഃ
പാർത്ഥഃ കൃതാർത്ഥോഽസ്യ കിരാതമൂർത്തേഃ
പാദാബ്ജയുഗ്മം പ്രതിഗൃഹ്യ ഭക്ത്യാ
ഇത്യാചചക്ഷേ കരകുഡ്മലേന ഃ (34)

ക്ഷമസ്വ മന്ദാധമതാംകൃതം പ്രഭോ
മമാപരാധ്യാധിയാ സ്വതാഭിഷ്യ
കഷ്ടൻമമതാം ക്രമിതസ്യപദ്ധിയാ
ദേവതാവിശ്വതിശയൈവമായയാ. (35)

മൂർദ്ധയശാനന്ത്രാവമവിഷ്ടന്നുപൂർവ്വതേ
മയേദഗ്രസ്തൃപക്ഷിക്ഷൗമംശർമ്മഭ
അനാഡിക്യന്തവ്യോമധാത്രേപ്രാസൃവാന്തം
ത്രൃക്ഷാഽനന്തപാണാദിപ്രാപണന്നും. (36)

ഹാലാഹലം കില ഭവതാനിപീതം
ത്രൈലോക്യതാം ത്രാതുമിമാം ത്രിലോകീം
ബാലേന്ദുഭാവപ്രാപ്യത്രാന്നിതം തേ
കാമാന്തകത്വന്നു മതോ ഽസിതാപം. (37)

ഏവം സ്തുവന്തം ഭഗവാൻ പുരാരിർ-
ധനഞ്ജയം പ്രാഞ്ജലിമഗ്രസംസ്ഥം
ഉവാച സസ്നേഹമുല്ലസദ്ധാസ-
മധ്യുഷ്ഠമോദിത ഭക്തതാപഃ (38)

കോദണ്ഡകാണ്ഡകൃതതാഡനമഭിന്നമൗലി
ത്രുട്യത്തരക്തജലബിന്ദുകൃതാഭിഷേകൈഃ
പ്രീതോസ്മി ഫൽഗുന ത്വന്നിശിതബാണജാലൈസ്ത്വൻ
മാന്യാമൃതം വരമരാധിതരൈരലഭ്യോൻ. (39)

വാക്യം—ഇത്യുക്തവാൻ സ ഭഗവാൻ പാർത്ഥായ പാശുപതാഖിൻ
തേജോപൂർത്ത്യാസഹിതന്ത്രാന്തർദധേ".

ലബ്ധ്വാർത്ഥിലാഭഃ സ ശശാങ്കചൂഡാ-
ന്നിവൃത്ത്യ ഗംഗാഃ ശതമന്യുസൂനുഃ
വിവേശ തദ്ദ്വൈതവനം മനോജ്ഞം
ജ്യേഷ്ഠാനുജൈരാശ്രിതശൈലമൂലം. (40)

നിശമ്യ പുത്രം വിജയം ഗിരീശ-
പ്രസാദലബ്ധാസ്ത്രമമർത്ത്യനാഥഃ
സകൗതുകശ്ചാഭിഹിതസ്വകൈഃ
സൂതം നിജം മാതലിമേവമൂചേ. (41)

ആനീയതാമിഷ്ടമിഹാത്മജേന
ശൌര്യപ്രഭാവശ്ശപഥംവിധായക :
നിഷ്പൃത്തയോദ്ധാരണത്താൽത്രി-
ത്രിലോകനാഥശ്ശോഭിത ദൈത്യസന്നായ : (42)

വാക്യം—"തസ്സമാതലിര്ഗ്ഗന്തംസുരലോകമനയത്".

താവഗതാ പാർത്ഥമുഖത്ത്യജൈവരി-
പ്രതാപജൃംഭിസ്പുനാഥിനഃ സ്ഥലം
ആശ്ലിഷ്യതാതൃമവലംബിത്വാ ശ്രീ-
പ്രസാദിതരുദ്ധാനമഹോപകാരിതേവം. (43)

കാലകേയാദിദൈത്തേയതേതാന്നിഗ്രഹ്യസംഭാവിതന്ത്യജൈ
സാക്രന്ദനാബ്യ്യാസമല്ലഭേന്ദ്രാർത്ഥമാത്മജൌ ! (44)

, തൈഷാമൃതം തപചിത്താന്നാതേയലത്രുസ്സശ്ശീരിണാം
ബന്ധനായാത്മ്യജം യദ്ദുഷ്ക്കയപാഞ്ഞുമേനസ്യത. (45)

വാക്യം—"ഇതി ചിന്ത്യതം മതംപരമഞ്ഞുന സമമേപാസ
യന്നാഥമലകയാദിന് സംഗരായോജ്ജ്വലാദേ."

തത : കിരീടിരാജാൻ സമാഗതാൻ
നികൃതകല്പാനമുപേക്ഷിതസ്ഥകൻ
കൃതപാരണമിണ്ഡധരാലയം നയൻ
പിതൃമേനസ്സജ്ജമമോഘവിക്രമ : (46)

ഇന്ദ്രാനനകരാരിഷ്ഠ : സാന്ദ്രമാർദ്ധ്യതസ്ഥ :
സുരലോകശ്രിയംദ്രഷ്ടുമേകാകിപ്രയയൌബലി (47)

വൃഷാസ്യന്തിവൃഷം പ്ര സാ മൃണ്ണശീസമലംകൃതാ
യയൌതമഞ്ജനാം ഗ്രഹമേപ്പിബാധയെവവർത്തനി. (48)

സന്ദർശയന്തീ വിജയന്തമുള്ളശീ
മനോനിമോദ്യതസുരാജസഭേം

കന്ദർപ്പ്വൈതാളികഭൃംഗകോകിലാം
മന്ദാരവാടീമനയൽസ്മരാർത്തിതാ. (49)

വാക്യം—“അഥ സാ നിശായാഗതമർജ്ജുനം നിർല്ലജ്ജം ചാടുഭി രേവമവോചൽ”.

സൗന്ദര്യനിർജ്ജിത മനോജവ ചാരുമൂർത്തേ
വൃന്ദാരകാരി വിജയ പ്രഥിതാത്മകീർത്തേ !
ത്വദ്ദർശനോ ജ്വലിത പുഷ്പശരായുധാർത്താം
പാർത്ഥാവമാമശരണാം ശരണാഗതാം ത്വം. (50)

ഉർവ്വശ്യാം യാചമാനായാമേവം മാതൃധിയാർജ്ജുനഃ ।
അനാദൃതസ്ത്വയാശപ്തഃ “ഷണ്ഡോഭവ ഭവാനി”തി. (51)

വാക്യം—“അഥശത്രുജിൽപാർത്ഥഃ ഃ പതിതമുർവ്വശീ ശാപം നിവേദയന്തമർജ്ജുനമേവമബ്രവീൽ.

ശ്രുതിശ്രവസ്സ വിജയ ഖേദമേവില്ലമൻ
ശാപോപിമത്സുര സ്യൈൽ ഭവിതാനൂനം
അജ്ഞാതവാസ സമയേ ത്വദുപനമ്മേതി
നാട്യാ ഖകൻ അങ്ങിഴന്ന്മസുരസേവ്യസിന്ധും. (52)

സസാന്ത്വിതശ്ശക്രസുതസ്സ്വപിത്രാ
സപക്ഷക ദ്ദൃംഹിത ബാഹുവീര്യ്യഃ
യയൗ പുനർഭ്രാതൃ നിവാസജുഷ്ടാം
ദ്വൈതാടവീം തൈസ്സഹ നിവാസയോഗ്യാം (53)

തത്രസ്സുഖന്തിഷ്ഠന്വനാധിവാസ-
പ്രതിശ്രുത ദ്വാദശ വത്സരാന്തേ
അജ്ഞാതവാസായ വിരാടഭൂപം
ഗന്തും മനശ്ചക്രുരശങ്കിതാശാഃ (54)

വ്യത്യസ്യ വേഷാഭരണാഭിധാനാ-
വ്യാപാരഗുപ്താ അഥ പാണ്ഡുപുത്രാഃ
ജഗ്മുസ്സമേതാ ദ്രുപദേന്ദ്രപുത്ര്യാ
മാത്സ്യസ്യശാലം ശിവശാന്തികായം. (55)

താനാഗതാൻ വീക്ഷ്യ കരാറങ്ങളൊവാൻ
സംപൂജ്യ വിപ്രാനിവ മാത്സ്യഭൂപഃ
യഥാക്രമം സേവനിവേശനാദ്യ-
മാജ്ഞാപയൻ ധർമ്മനിധീകരാം. (56)

തതഃ സ ധർമ്മാത്മജമധ്യവാസയ-
ദ്രാജായതീശായിതകഷ്ടതാലയേ
മഹാനസാധ്യക്ഷവലം വൃകോദരം
ജിഷ്ണും ച ഗാന്ധർവ്വസഭാബൃഹന്നളം. (57)

നകുലം സഹദേവഞ്ച പശുപരിപാലകൗ
ഉരചേതദേവ തതഃ കൃഷ്ണാം രാജഗൃഹേ ജീവനീം
കദാചിദഥ മാത്സ്യാ, സഹോദരസ്യ ഗൃഹേ തസ്മിന്
പ്രേഷയാമാസ സൈരന്ധ്രീം കീചകസ്യാന്തികം.

വാക്യം — "സാനന്ദേത്യകലേത്"

ഉപാഗതാം താമവലോക്യ കൃഷ്ണാം
കാമപ്രയുക്താസ്ത്ര വിദീർണ്ണചിത്തഃ
സ കീചകഃ സസ്മിതമാബഭാഷേ
ശ്യേനാം സ്വകീയാമിവ കാളരാത്രിം. (60)

വാക്യം — "തദേനാം സാ ചാതരേവമബ്രവീൽ."

സത്യം ഗ്രപഞ്ചപതയഃ ഖലു മേ ദിഗന്ത-
പ്രഖ്യാത പൗരുഷ പരാജിത ദേവിനീതാഃ

തൽ കീചകാഭ്യർത്ഥനം കഥനസ്യ ദേഷ്ണം
ഭ്രൂഃ കഷായധിയമന്ത്രമാഥിതേനായസം. (61)

പ്രിയമരോഷമരണാഭിയാമ
സൈരന്ധ്ര്യാം കാലചോദിതഃ
ബഭാരമക്ലേശഗ്രഹണം കണ്ഠു-
മാത്തളെ കീചകഃ ഫലം (62)

നായജ്ഞമായാമഃ സൈരിന്ദ്രാ
ശേഷ്യാമിത്യഭിവാദിതാ
കേസരീ വക്ത്രാ ഗ്രഷ്ഠ
ഹരിണീവ മയാർത്ത്യൈരാ. (63)

ഭവാൻ സമസ്യോഷ്ഠ്യ വൃകോദരം സാ
ന്ത്യവേദയൽ കീചകദുസ്സമാകരിം
സസാന്ത്വയന്താം ദ്രുപദസ്യ പുത്രീം
യയൗ നിശാന്തം പ്രതി കീചകസ്യ. (64)

സങ്കേതശയ്യാമധിതം സ കീചക
സ്തം സ സംരമ്ഭീമമഗ്രവിക്രമം
അനസൂയ താവൽ പരിരംഭണോന്മുഖോ-
മമർദ്ദയത്തം കലിഭ്രമണോദരം. (65)

വാർത്താമിമാം കീചകമൃത്യുജന്യാം
വിഭാവശ്യ മുഷ്ടിയഗാ കണ്ഠസന്ധീം
ഭൃതഃ സ ചൈവമതൽസ്വതോ-
ത്ഥ്യമന്ത്യ താ സന്തപ്തമവിന്ദുവിൽ. (66)

തതോ നിശായാം ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രാഃ
ത്രിഗർത്ത ഗാന്ധാരജയദ്രഥാദ്യൈഃ
അമൃഷ്യമാണാഃ സഹമത്സ്യപസ്യ
പീഡാം സൃജന്തോമതവിദിതസൈവ. (67)

അയുദ്ധ്യതാൻസഹമാത്യസൈന്യഃ
ബൃഹന്നളാ കേചിദശേഷമേവ ।
തേഷാം കിരീടീതിനിബദ്ധ്യതാവ
ന്നൃപസ്യ ഗീതാനിവസാധിതാർത്ഥാഃ ॥ (65)

വിരാടരാജേന്ദ്രപ കലാ ദ്വിഷ്ടയ
യുധിഷ്ഠിരോക്ത്യാ സ ധനഞ്ജയാത്മജഃ ।
പത്ന്യുത്തരാത്വം പ്രസ്വഭിമന്യോഃ
ഗുണൈരയുക്തം ഹിതവന്നരസംഭവം. (66)

ഇത്യൂർഗ്ഗ്രാമേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശേ
ചന്ദ്രപ്രബോധോ ഷഷ്ഠസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

സപ്തമസർഗ്ഗഃ

ശത്രുഭിർമ്മുക്തനിർവ്വിഘ്നപൈതൃകന്യായമാചിതഃ
ധർമ്മജോഽഥ മനോജ്ഞഭൂമൗ ചകാര ച വിമർശനം. (1)

ന കസ്മാൽ സംസാരകർമ്മണ്യധന്യൻസാധുസാദ്ധ്വസം
നോദ്ദേശചാർത്തിദേശസ്സ്യാത്ത്വിലജ്ജമേവോപചാരാദ്ദസഃ

ഉക്തപ്രത്യുക്തിഭിരാമന്ത്ര്യ സ്വീകാരമോദാനിമിത്തഃ
കാര്യ്യാണി നിർണ്ണയേ മൈത്രീ സമന്ത്രോഷ്ടാ സമ്മതഃ (3)

തസ്യാനനന്തരമനോജ്ഞകഃ കൃത്യം മത്യ്സ്ഥാനിശ്ചിതം
വിനാഭ്രൂശോഭാ ത്വാമപി പാർശ്വേ പുരഃ (4)

ഗദ്യം — ഇതി വ്യവസിതമതിസ്സ യുധിഷ്ഠിരഃ ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതാ
ദേശമസൗ ഭഗവതോ കൃഷ്ണസ്യ കൃഷ്ണം മന്ത്രാ
യ സമാഹൂതവാൻ.

മന്ത്രായ കൃഷ്ണമിമാത്മം മന്ത്രശാലാം സ ആവിശൽ
ഉപോപ്ഗീത്യുത്ക്കൃഷ്ടം സ്വധർമ്മം സ്വരാജ്യമിവ. (5)

നാനാമണിപ്രഭാരംഭിതമഹോമന്ത്രസ്ഥലീം
തച്ചാരുഗീതസരസാം മേധാമിവ സതാം മതിം ഃ (യുഗ്മകം)

തത്രാമിതാസന്ദൃശ്യാത പ്രതിബിംബോജ്ജ്വലേന്ദ്രയഃ
പാദാബ്ജമിവ ഗുരുകൃതസതാം. (7)

തത്രസ്ഫടികനിർമ്മിതേ കൃഷ്ണം രാജൽപീഠമവേശയൽ
മാനസീവ മഹായോഗീ സ്വസ്ഥിതൈപ്ര കല്പിതം. (8)

അഥാസൌ സാനാസനമഭിതിഷ്ഠ യുധിഷ്ഠിരവൃകോദരൗ
പാർശ്വം പ്രാപ്യ ജീവകരാവിവ. (9)

ആസ്ത്രിപ്യമത്രസാമർത്ഥ്യം കൃഷ്ണസ്ഥവിഭാംബരം
ഉപാചായലഞ്ഞന്യന്ദ്രസ്ഥാവസ്ഥാനമാതനോഃ (10)

മൂർത്തിസംഗ്രഹപ്രസൂപായതകൈഷരിനിശ്ചിതഃ
ഗാതാമിസമയോസ്മാഭിഃ സ്വരതലിപിചരിതയംശഃ (11)

കിന്നകർത്തവ്യമസ്മാഭിരക്ഷമായജഗതാംപ്രഭോ ഃ
വിപിനരാത്യന്തോപഭോഗം സ്വച്ഛസൗഖ്യാവഹം വചഃ (12)

ഏവമല്പാക്ഷരാം വാണീമത്ഥാഗ്രൂർവിം മഹാമതിഃ
നിഗദൻപിതരാമാസ മുനീവനിയമാത്മയേ. (12)

തപോഗുരുകൃതദ്രോഹചിന്താതസ്സമുദ്യന്ന്യയാ
മാതനിവൃകളുകാരേണേസോഭിപ്രായമഭോമുപസൻ. (14)

തുഷ്ടമഭിസംക്രുദ്ധഗജരാധിപ ശ്രേയലാം
ഭേജേനായനിരുത്തരാണാം മകൻിദ്രഗധാമപി. (15)

ഹാംസംബോധയൻപിതാം ഗൂഢമകലിലികിതമ്പിതം
പ്രവൃദ്ധപയോമിനാക്കുലം സത്പുമിവ കച്ഛ ഃ (16)

ഭാനസ്സഞ്ചിന്തയന്നേവം പ്രളയപ്രസൃ മാഷണം
കല്പയാമിവ തൽപ്രസമ്പ്രാപ്തിതിപ്പൃഷ്ടം ശിവമതം. (17)

ക്രോപിവാഗ് ലിനോപാചമതാഗതീനാമിതിരയേൽ
ഹരമേയല്പകനിവൃകതപസ്ത്രെഹ്ളെതിവാഗിവ. (18)

ഗണപ്രായനാപീക്ഷണതെ പരമേഷാനിപാചലാൻ
ഗൌരവസംകീയാൻ തത്തുല്യാൻപ്രായ ഃ ഷഡ്‌മൾനാമപി.

ഗതുരപ്യന്തരിമോഷസ്സൂത്രാനേയുക്തം തതഃ പ്രഭോ ഃ
പ്രമാദ ഃ കച്ഛകസ്യാപപീഡയേൽ പുനരപ്യഹം. (കളകം)

ആസനാൽസഹസോത്ഥായ കോപവിഭ്രംശിതസ്മൃതിഃ
ഭ്രാമയന്നുപഗദാംഗുർവ്വീം സമഗ്രത്യാമചിന്താമിവ. (21)

ഹാസ്യപ്രശ്ലിഷ്ടദന്തസ്പൃഷ്ടർകിന്നസബന്ധകയഃ
നാശയന്മേചിതതാംഹ്ലസ്ഥമന്ധകാരമിവോദ്യതാം. (22)

വചസാ യുക്തിയുക്തേന ന്യായം മല്ലന്യസമുത്ഥിതം
ബൈധേയിന്യൂർസ്സമാസംസദസ്സ്വക്രോധാകാരതാഡിതി. (23)

പ്രലപന്തി ജനാഃ കേചിത്കപിതാരാതിജീവഃ
ക്ഷമയാമോക്ഷമിത്യേതിന്യായത്തന്യായം തന്നാൽ. (24)

അനന്യശരണേകസ്മിൻമിത്ര്യപേക്ഷാമാഹിസ്വാപ്രമോഃ
ക്ഷമാവിശപസ്യജാംസ്സത്ര്യക്ഷേമാതിപോദിവ. (25)

അസൽസസന്ന്യോനിർദ്ദിഷ്ടാതൈതമ്ധന്യ്യാമയത്യപശയഃ
സിദ്ധിന്ന പപ്യോമക് മിന്യാഹതജസിസംശരം. (26)

നൈസവമേചിയതിമേനമക്ഷ്യപ്രഷ്ട്യുതപത്രിണാ
സഞ്ചാതവൃണാജം രോഷം നാശയേത്യാക്ഷമർണ്ണമനൈഃ (27)

ഉത്തേനാപ്യ വിനീതേനാജ്ഞേഃ സൌത്യേബന്ധനാ
തത്രഭീവധാപരാശിക്ഷാഹാരമത്ക് മിതേനാമിവ. (28)

നാഽ ധർമ്മപ്രഭവോദോഷഃ പശ്യാത്മാനമസ്പൃശേൽ
ഗുണാഃ ശമലമൂർദ്ധ്വഃ കസ്തുതമിവസമസ്പൃശം. (29)

തസ്മാദ്മന്ത്രയേൽ ധീമാൻ മന്ത്രമസക്തദ്വിപാ
മുപേക്ഷയായമനപർവ്വമമഹസ്സ്ക്ലേശയത്യദം. (30)

വ്യക്താമേചിന്തമാത്മാനമസകൃമൈചേദിണപ്രേതി
ത്ത്വീകമോതസംക് മൃപ്തമത്യുമൃത്തിമിവാധമഃ (31)

[illegible]
[illegible] (32)

[illegible]
[illegible] (33)

[illegible]
[illegible] (34)

[illegible]
[illegible] (35)

ഏവം വൃകോദര[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (36)

[illegible]
[illegible] (37)

[illegible]
[illegible] (38)

“ന്യായം യുധിഷ്ഠിര[illegible]
[illegible]”. (39)

ഇതി ബ്രുവതി ഗോവിന്ദേ പാഞ്ചാലീ ശോകകർശിതാ
[illegible] (40)

[illegible]
[illegible] (41)

[illegible]
[illegible] (42)

ദ്യുസ്ത്രീസ്നാനകരസ്പർശ്ശഗ്രഥനസ്ഥാൻശിരോരുഹാൻ
പശ്യന്തീയഷ്ടദേവേന്ദ്രംനതാപ്രാഞ്ജലിമബ്രവീൽ (43)

ത്വയീശസൃഷ്ടിഭാരോനലക്ഷണോല്ലാസിതം ജഗൽ
ഹരേലീനാനുപാദേദോനാവാഹിതമിവാമൃതേ. (44)

കാലശക്ത്യാസ്സൃജൻവിശ്വമായയാനിരപേക്ഷകഃ
ഉജ്ജ്ഹ്നാളിമിരൈശ്വര്യൈൻ ക്രീഡൻസംഗ്രഹസേപ്രാ ഃ (45)

ചൈതന്യരൂപസർവ്വേഷാംത്വമേവണോധരഃ പുമാൻ
വക്രത്രത്ഥാപിവചീ മിരപ്രതിബിംബമിവാർക്കഃ (46)

അപികല്പായുതായുഷ്യാൻമൃത്യോർബ്ബിഭ്യതിമാനവഃ
അതഃ കീർത്തിമയീംമൂർത്തിംസ്ഥിരാംവാഞ്ഛന്തിപണ്ഡിതാഃ (47)

കിയാസ്വാമിത്വമെന്തു ഐശ്വര്യോൽഗതംഹിമവാഞ്ശുകം
സമയാംശമനിത്യകൈശ്വര്യതൈലിവന്നജീവിതം (48)

അതഃ ശുദ്ധൈർഹിസംഗ്രഹൈർനിധനാംതളിതൽധനം
മന്യതേ / കിമനാരൂഢിതെത്തൽവിചിതാൽക്ഷത്രജന്മനഃ (49)

ഇത്ഥംശ്രുത്വാസാഗ്രഹപതീന്ദ്രപുത്രീ
സാന്തർജ്ജയന്തീവചനാന്യുജ്ജ്വലൈഃ
കുണ്ഡശൈത്യഃ പാണ്ഡവജീവിതൈക-
ജീവാതുഭൂതംവിലലംപതീനാ (50)

സ്വാമിപ്രായംസൂചയന്തീംപാഞ്ചാലീംമധുസൂദനഃ
മുഗ്ദ്ധഹാസരുചാരക്തശ്രീതയൻതാമഭാഷത. (51)

ജന്തൂനാമപിസർവ്വേഷാമധ്യസ്ഥഃ പരമേശ്വരഃ
പ്രാണിസ്വയംകർമ്മശക്ത്യാസംസൃത്യാവർത്തതേ (52)

തഥാപിസർവ്വകർമ്മേഷുനിരന്നംജഗദീശ്വരം
സമാസമിത്യവൽസ്വഹിതംമദ്രേവിഷ്യതി (53)

ഏവമാശ്വാസ്യ താൻ പാണ്ഡ്യപാഞ്ചാലീമതിശശ്രീയാ
യുധിഷ്ഠിരമതൽപുത്രാവിദുരമാമന്ത്രതകഃ (54)

ഏണാന്ത്രപ്രമാദൈവപരിത്യക്താഭിനിവേശിതസ്ഥിതിഃ
അതഃ ശത്രുസ്യഗ്നിം ഭാവപ്രിതനാംശായാപ്രയോജനം (55)

ധർമ്മവ്യതിക്രമത്തസ്യാന്തമാദേവമേതാവതഃ
ഇഷ്ടാനിഷ്ടഫലമേതുല്ലപ്രാമതികയതമോജസ്യ (56)

പിതൃമുത്ര പാത്രശാന്തൃസ്യ നിർകാമകഥ്യന്തമതാന്യധ
തഥാപിലോക മക്ഷാതിം കഴ്ന്നിവന്ദിർന്നപ
 (57)

അത്ര കർത്തവ്യമന്യാളിമാദേ സന്ധിപ്രയാപനം
ധാന്തരമെഷ്ട്രസ്യത്തതാതോതാമനോഭ്യാമ

ഇതൈ ദശപ്രാപ്തിതക്രിയഃ ക്ഷത്രവാഗർത്ഥമർശിതഃ
വൃകോദരോത്ഥ്യഗ്രമെഷ്ടസ്യശമിദമാമതേ (59)

യഥാ കത്മതം കൃഷ്ണ തവമേഷ്ടയതസ്യ / സൂത
പുത്രസ്യാപ്യ വിനീതസ്യപിതാവകമന ഹിതം (60)

ഇത്ഥം പാർത്ഥാന്തരാന്താന്തഃ കമലാപരാന്ത്യപരിഷിതഃ
ഗോപാലിനാപ്രസാദസഹസ്യസിദ്ധകമാതമേശ്ചതി (61)

ഇത്യശ്രീകേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിദുരവംശ
കാവ്യപ്രബന്ധേ സപ്തമസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

അഷ്ടമസർഗ്ഗഃ

അഥാനയിഷ്യൻ ചതുരശ്വോസ്യം യുതം
രഥം മുരാരിർഗ്ഗ്വയബാലശ്രിതം
സമാഗമാൽസ്യന്ദ്യ ഇരോധമാചലം
വിപ്രാജജനാംശ്ചഗുരുന്മുനിർത്ഥിശം ॥ (1)

ഉന്നതീയൻ ഹന്ത സമാജലക്ഷണം
സപരിജയസ്യ വീ പുരൈരവ സ്വാതം
ദൈലോക്യപാലിസ്യാദിവ നിലനിരെ
ശശാങ്കസ ഭരദ്വാനിരുഗ്ര തർശനാ ॥ (2)

വധ്വാജമൈത്ര്യാംശ്രേഷ്ഠപ പ്രതിഭ-
ഗ്രീഷ്മാത്തിനാനുതനാ ചരിവാഹഃ
ചെപ്യാൻ മുരാരിസ്സ്വപ്രയൻ യുഗാന്ത-
വാതേന നിഷ്പ്രത്യതഖ്യാനസ്രം. (3)

ശ്രുണ്വാൻയശഃ പാവിതഗൽഗലിതംസ്യ-
സ്വാതന്ത്ര്യതാതന്ത്ര മഗേന്ദ്ര കർമ്മതാം
ഉദ്ഗീയമാനാദൃഷിഭിഃ ശ്രുതിനിത്യാവ്യ-
സ്വാദ്വസ്വരാദ്യമമൊർത്ഥമിലിതാത്മപാതാൽ. (4)

ഗോപൈഃ പൌർജ്ജിതഃ കതിപയൈസ്സ്വഗളിപ്രപൂർണ്യെഃ
പുണ്യൈഃ കഥാശ്ചകഥയൻകഥയന്തി ശേഷഃ
സന്ദ്രൂഷമേവ മധുരസ്മിതയാഞ്ചുവി-
പ്രേമപ്രാപ്തിതക്ഷണ കടാക്ഷ സുധാരസൈശ്ച: (5)

സന്ദർശയന്നപാനിഭൂപഭൂമാനഃ
സ്വാപുണ്യ്യവൈശിഷ്ട്യനിയമരോക്ഷമം
പ്രാപാദാൻ മുരാരിഃ കിലഹസ്തിനാം പുരീം
ജഗാമതത്രൂപ്തളേമ്പവാക്കൃതിഃ (6)

സ്വർണ്ണ നാനാവിധ രത്ന നിർമ്മിത
പ്രാസാദവപ്രദ്ധ്വജതോരണഗോപുരം
ഉദ്യൽകവാടായതസൽപ്രതോളീലസൽ
ഘണ്ടാരണൽകാര വിസാരിതാന്തരം. (7)

കന്ധ്യാന്തരസ്ഥഖചിതസാലഭഞ്ജികാ-
കരസ്ഥദീപോണമണിപ്രഭാവൃതം
പതാംഗനാദസ്ഥരോവരജ്ജല-
ന്മംഗല്യ ദീപാവലി സംസ്കൃതാമിവ. (8)

എകത്രശീതെന്ദുമയൂഖം മനോഹരൈ
രന്യത്രമന്ദ്രൈനിനദൈർഭൃതം
രവേ / ഭവാബ്ധി ചതുരംഗ വാഹിനീ
കോലാഹലൈർന്നിത്യ മഹോത്സവാശ്രിതം. (കുളകം)

ഗദ്യം — അഥ ഭഗവാൻമുരാരിർമ്മനാഗ്ര ഹ ഭാ ഗ ത്യ: കിരീടമകുടമകരകുണ്ഡലകൌസ്തുഭാദിഭൂഷണ: ധൃതരാഷ്ട്രം പ്രേക്ഷ്യ പുനർവിദുര നിലയമാസസാദ.

വിദുരമന്ദിരപ്രകൃഷ്ടത്ര സന്ധ്യാപ്രസംഗേ
ശശാങ്കദിവപൂർണ്ണാദാവിർഭാവിനീമൂർത്ത്യ
ഹൃദയകമലസംസ്ഥം കർമ്മജാതന്തമിന്ദ്രം
മധുരിപുമവിശന്നാൻ കേവലേനാസ്ഥയാപ്ലാ. (10)

വിലോക്യ തം സംസൃതിജാതസങ്കട
പ്രശാന്തിഹേതും വിദുര: കൃതാഞ്ജലി:
നനാമഭക്ത്യാദിവ നീലനീരദം-
ശിഖാവളന്നിദ്രിദ്രഭംഗിഭിദിത: (11)

തദ്ദർശനാനന്ദ സുധാപ്ലുതിക്ഷത
സ്വകീയ സംസാര പരിശ്രമശ്രമ:

പ്രക്ഷാള്യപാദൌ വിട്ടരോ മുരാഘരേർ
ന്മൂർദ്ധ്നാ / ധേത്തിതഃകിവാരമവാൻബലിഃ (12)

അപ്പൂർവ്വപ്രകൃഷ്ടം പരിവാരസംയുതം
നാട്യാരാചാരമൈത്രീതമുമംഗള ഃ
സ്മൃതപാസസ്സമൈകതന്ദിശമാത്മ പ്രളികേത
ഭവാസായത്രൂ സുഖം കൃതാർക്ഷനം. (13)

പ്രാതസ്സ്വതാപിഭഗവാൻ പിതൃദേവവിപ്രാ-
നാരാധ്യകൈതവനൃപിഗേധരോ മുരാരിഃ
ഗാംഗേയകൃഷ്ണകൃപകർണ്ണശല്യമുഖ്യാൻ
പ്രത്യേകമൈക്ഷതമഹസ്സ്യജനാർത്ഥഭേദതോ ഃ (14)

വാക്യം—“പുനസ്സ്വാഗമിഷ്യസി കതസ്സഭാംപ്രവേഷ്ടും ദുര്യോധനമേവൈയത്”.

“മോദേരാഗുണരുപാമലനാ വചനം മദീയം
ഗോപാഗമേ നൃപഭീഷ്മാണയസ്യപീശാൽ
ഉത്ഥായി നാരുലധിയാജനിദേണ്ഡയാക്ഷ ഃ
സാവ്യദേവയന്തിനി” കമലാക്ഷമൂപ്പം. (15)

ഗാന്ധാരകൃഷ്ണകൃപശല്യവികൃഷ്ണവിപ്ര-
ദ്രോണാദിപീഠസമലംകൃതരാജപീഠം
കൃഷ്ണോവലോക കതുകാഗത പൌരജുഷ്ടം
മന്ദം വിവേശകമലാനസഭാം സ ശൌരിഃ (യുഗ്മകം)

തസ്യാവലോകമഹോർമ്മിത പ്രപൂർണ്ണൈ-
ർദ്ദൃഷ്ട്വാധനസ്സുമവപാതസതാപീം ഃ
ബ്രഹ്മസ്യമാർത്ഥമതിനാമനിജം പ്രകർഷ്യ-
ന്നഷ്ടാക്ഷമിഭഃ സ കമലാധിപ വിരാഗോഷ്പം. (17)

തൽക്കൃത്യവന്റ് ചികല്പിത സാധുമാനൈഃ
ശീതോപചാരവിധിഭിർപ്പൂരാണത സാന്ത്വ

മന്ദാക്ഷനമ്രവദനഃ കുരുനാഥപാർശ്വൽ
കൃഷ്ണം നൃസിംഹമിവ ദൈത്യപതിഃ പുരസ്ഥം. (18)

കൃഷ്ണാഗമേന കൃതസൽക്രിയമേത്യ രാജാ
ദുര്യോധനസ്ത്വരിതമേവമഭാഷതൈവം
“ശ്രാന്തോസി ചേദത്ര നിഷീദ സാദ്ധ്യം
ഭവഃ സ്ഥിതന്താത്മയാപി ഭഗാവഃ (19)

ഏനാവസാനം രാജസഭാസു നൂനം
യയാതിശോചാല്ല്യവംശജാനാം
തഥാ പിതൃമാർഗ്ഗജ തവാപരോന്തി
മന്ത്രിച്ച് ഗൃഹാ കാതണികനാമതാം. (20)

ആഗമസ്സുവവാക്സ്സുയ കി മത്സകൃത്യതാമിഹ
പ്രായഃ പ്രളന്നതിമിജ്ജനൈസ്സാചതലജ്ജയാസ്സുടം” (21)

“ദുര്യോധന മഹാരാജ! വക്ഷ്യാമ്യാഗമ കാരണം
ശ്രോതാസ്സു പ്രഹം പാണ്ഡവാനാമിദാനീം ഭോഗകാംക്ഷിണാം.

ദുർല്ല്യൂതസംഗപരാജിത പാണ്ഡുപുത്രൈർ
നിസ്സാരിതഃ ശപഥവശാദിധി ദൈത്യരാജൻ!
തീർണ്ണമതാം സപദി തൈഃ പിതൃകാര്യഭോഗ-
ന്യേഷാം നവോദ്ദണമള്ളൽ കുരുപാണ്ഡവാനാം. (22)

ഭോഗപാലകിം ഭവതസിനായം നൃപാണാം
ഭ്രാതൃമഹാമ്രതിജ്ഞാവസ്സു
സംഗ്രാമഭൂഭൃന്നൃതയാചനാർഹൈഃ
ഗ്രാമ്യം നൃപാലകൈരിതിപ്പൃച്ഛ്യ ഷൂം. (24)

“തഥാപി രാജൻ മിശപഞ്ചമെന്നേൻ
നോക്കോൽ ഗൃഹാൻ വാസമനന്തമിക്ഷാം

ത്തേനാവൃതിര്യാതഃ കുതൂഹലേനാ-
ത്മീയപാദാഗ്ഗ്ഗജ ലഗ്നനാസ്യ”. (25)

ഭാസ്യാമിതുമന്ദഹിരണ്മയേകാം
യേഷാം വനാജ്ഞാക സൃഷ്ടമവനാം
അഷശേഷജ്ഞേഷു വക്രൂലഗ്നം
ഭ്രൂവ്യം ഹരിഃ പേദവഴങ്ങളങ്ങളം. (26)

ബുജ്ജാന്ത തേ കിം നാന്ത പാണ്ഡുപുത്രാൻ
വിദന്ത്യഥോ ഗോമുകം നന്ദനസ്യ
ഹസ്ത്യ ഭൂം കിം പൃഥവീം ച കിന്നര
സ്സദൈവതം കിം പൃഥ്വീശ്വ കിന്നരം. (27

രാജ്യാവക്രാശേനാഹിതസ്സുരാണാം
ബലാൽ കൃതം നാസ്ത്യവരീനാംപോ
ന്ന്യായാന്ത സ്വാമേ തദിയ തത്ര
സംരക്ഷിതം യുദ്ധിശോത്യമത്ര. (28)

രാജേ പദ്ധശ കനകപിശങ്ഗനേത്രവഹ്നി-
ജ്വാലാകരാളു വദനസ്സ്തുതീക്ഷ്ണസനാഃ
ശുമ്ഭതേന നിശശേഷതി മിത്രമേൽ ।
ക്ഷോണീശശ്രേണിതജലധൗ വിഹാരമേഷീതഃ (29

ദ്രൗപദ്യ്യാശ്ച ചതുർത്ഥവാസര ശുചിസ്നാനം മലിന്യാംശ്ചരൈ-
സ്തുച്ഛൈഃ പ്രതിജ്ഞമക്രവിബുധൈരേകീകൃതൈതന്നിശ്ചിതം
പ്രായശ്ചിത്തമിദം വൃകോദരഗദാഭിന്നോരുദുര്യോധനാ-
സൃഗ്ഭ്രമക്ഷതമഹാനദീശവിധിസ്നാനം” തദാലോച്യതാം. (30)

ദേവവ്രതം കലപിതാമഹമുഗ്രവീര്യം
സൈന്യാധിനാഥമമരേന്ദ്രസുതഃ കിരീടീ
ഭ്രാതൃശേഖരി കൃത താഡനലജ്ജശേഷ്യ-
പ്രക്ഷേപമിന്ദ്രഹയം സമരേശയേൽ സഃ (31)

മേഘാളിലാഭസ്സുകെനിർമ്മതാ-
തന്മാത്രമദ്യ്രാക്ഷര ഫിനാനാമ്
സ്തതോ ഭയേ സ ഇവതേ കൃത്യ
ജഞ്ചാവ്യുദപാദഭേദാദിസ്വാഹഃ (82)

“ഗോപോയം ജാമദ്യുതാമാത്രഗോപീവസനാ തസ്യ തഃ”
ഉക്ത്വേതി ദ്രുവൻപിംഗളതാതഥ സ സ്വരയയോഃ (83)

ഗദ്യം — തദനന്തരം പദ്മ പാദി പൃഥ്വീധരം ച ചൈവ ഖിതബാണലക്ഷ്മ കന്ദര ലക്ഷ്യ യാദവായാമായം ബാല്യത്വം ബാല്യതാകിത്യുക്ത്വൈന്ദിര ഭിൽസ്യസൽസ്യ.

തദനു കലിതതാമ്രാക്ഷേ ക്രോധവേഗാൽമുരാരേഃ
കനകകലശപാദന്ത്രാ തത്ര ഭൂർസ്ഥയമാനാ
ത്രുഷിത സകല ലോകം ഭർഗ്ഗനാദമഭേദം
വ്യധു ഇവപുരസ്സാദൃശ കരേജ്ജഃ കരുണാനാം. (84)

തദന്തരേ വിശ്വപിതാമഹോക്ത്യാ
ഗോവിന്ദരൂപം ജഗദേകരൂപം
വിഷ്ണോരയം പ്രേക്ഷ്യ പരിഭ്രമന്തഃ
പ്രണേമുരാതാ ഭയസുഖ്യജാതാഃ (85)

വിഷൽസ്യസേവ്യം ജഗദേകരൂപം
സമ്പ്രേക്ഷ്യമത്യന്തമുപേത്യ കൃഷ്ണഃ
ഗത്വാഥ പാർത്ഥാൻ നിജ ചൈത്യവാർത്താ-
മബോധയത്താവിനോദിനാലോം. (86)

വാക്യം നിശമ്യ കൃതരാജരതോ കതിചിത്താ-
സഞ്ജാത കോപ കലുഷസ്ഫുടിതാധരസ്യ
കൃഷ്ണസ്യ കൃഷ്ണയുഗതർജ്ജിതശല്യപുഞ്ജം
പാർത്ഥാഗ്രജസ്ഥിതിപരിതികൃത്യ വിമൂഢചിത്താഃ (87)

ക്ഷണേന ജാതസ്മിതയാ പ്രണമ്യ-
ഗോവിന്ദമേതേ സകലജ്ഞമാനം
പപ്രച്ഛ ശ്രുത്യന്തമിതിസ്വധീതാമിത്ഥ-
മിതഃ കിമിത്യംഗവദസ്വകൃത്യം. (38)

മമോത്സുകാ മാതരി മന്ദമംഗ-
നദീയതേഷ്ഠം പിബതാൽഗമേയം
സംഗ്രാമസന്ദർഭിതഹൃത്തദൈത്യഃ
പ്രസ്യന്ദമാനം രുധിരം കഥഞ്ച്യഃ (39)

ഗദ്യം— തിരഞ്ഞ നിജചരണങ്ങളെന്നാഗതലോകങ്ങളെന്ന ജഗ ഗുരുകേണ്ണാലിന്നാസമരമേവരമിതിനിർദ്ദേശിത മമ മ ന്യ ന വ ന്യേ നസഹസാ ശിരസാ ജഗ്രാഹ തച്ച,

കന്തീ ച കർണ്ണശ്ശൂന്ന ഘോരസംഗര-
പ്രതപ്പിതത്വമേക് വിഷണ്ണമാനസാ
ജഗാമ കർണ്ണാന്തികമശ്ശുനാവന-
പ്രചിന്തിതോപായ സമസ്തനാശയാ. (40)

സമാഗതാം തത്ര പൃഥാം യദൃച്ഛയാ
പ്രണമ്യ കർണ്ണഃ കൃതമസ്തകാഞ്ജലിഃ
"ഭോ സ്വാഗതം ദേവി! ഭവത്സ്വചിന്തിതം
സ്വതേപമമേ"മിതി സസ്മിതോബ്രവീൽ. (41)

"ദൃഷ്ടേസ സാ ശിക്ഷിതമന്ത്രസേവാ
പരീക്ഷണാർത്ഥം ഗതസ്വമ്പ്ലജാതഃ
പുത്രോസി മേ കർണ്ണ സഹോദരേവയ-
തസ്മാത്ത്വമേൻ കർണ്ണ ഇതി പ്രസിദ്ധഃ

കരപാണ്ഡവസംഗ്രാമേ മാവിന്ദ്യസ്യം ച യായതി
പ്രയുക്തം ലക്ഷ്യവിദ്ധം തസ്മിൻ ന പ്രേക്ഷ്യതാം പുനഃ (43)

ഇതി മാതൃഗിരം ശ്രുത്വാ ഫലീഭൂതാം [illegible]
[illegible] കർണ്ണസ്തൂർണ്ണ[illegible]. (44)

[illegible]
[illegible] കുരു [illegible]. (45)

[illegible] കർണ്ണസ്യ [illegible]
[illegible]. (46)

[illegible]

"[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (47)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]". (48)

"[illegible]
[illegible] കർണ്ണഃ
[illegible]
[illegible]. (49)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. (50)

ദിശേയമിത്യർഥിനാഗ്രഹമനാഃ
പ്രലോഭനൻ മമം ന വിളംബയേസ്പൃഹം
ബന്ധ്യ ധ്വജീ പരേ യാവന്നനകസ്സ്വാൽ
പുത്ര മതീന്ദ്ര ഉപരാനദപീന്ദ്രഃ (51)

വന്ദനാലിതതിർമതഃ പ്രഭാവ
പ്രാപ്യ തന്നുമെനികണ്ഠലേപ
നിസ്പൃഹാവിരചിതാ സുകന്ദലദമെഴ്-
വേലമാലമഞ്ജുമിപ വാമനോ / ഭാം. (52)

അഹോ ഭൂമിതപൺ മന്ദകേവലീക്ഷര!
യം ചിപ്യതകോവിദാ മധനം
അജ്യാപ്യതഃ പ്രതിവ്രതപ്രദേശ്യ
ഗാത്രം ധ്വിചിസ്പചിപകാന്ത്യഃ (53)

മേ കണ്ഠലർ ലപമനോപകല്പം
ധീവരയിതം ഓഷധപ്യാനികലം
മാസ്യാമൃദം തത്ഥനലോഭ്യപായ തേ
സഞ്ചാലിതസ്യൃഷ്ടു ഉപസ്യനന്തകം. (54)

വാക്യം — ഇതി ബ്രുവൻ സത്യഭേദാശയഃ മായയഃ തത് ക
വചം കണ്ഠലേപ മിക്ഷവെപ്രദേ.

ഗൃഹീണൻമഹേന്ദ്രഃ കവചാങ്കകണ്ഠല
പ്രായാൽ കൃതാർത്ഥഃ കൃതലിപ്തകൈതവഃ
സ്പൃശന്ധവഹൻ ചർമമയം പരേശകേ-
മാലമം തപസ്വീതചിദാംഘ്രസീമിവ. (55)

കൃഷ്ണഗതേപാണ്ഡുസുതസ്യകൃതേ
ഉദ്യോധനാഃ സംഗരജാഗരൂകഃ
ഗന്ധാരകർണ്ണാദിസ്വഭൃതസമേതോ-
വിജേതുമൈച്ഛമാനസന്നപരന്ത്സപബന്ധൂൻ. (56)

വൃത്താന്തമാകർണ്ണ്യ പ്രജയുദ്ധയാത്രാഃ
പ്രവൃദ്ധിശത്രൂസ്സ്വഹൃദുഷ്ടചിത്താഃ
തദീയസേനാനിവഹൈസ്സമേതാഃ
പ്രതസ്ഥിരേ കൗരവരാജധാനീം (57)

അഥാഗതൈസ്തൈസ്സുഹൃദൈശ്ച മന്ത്രിഭി-
സ്സമം സമാമന്ത്ര്യ സുയോധനസ്തദാ
ഭീഷ്മം രഥീനാം പ്രവരം മഹായശം
ചക്രേ കുരൂണാം പൃതനാധിനായകം (58)

കൃതപിതാമഹാനീതച ദ്ര്യുത–
ചിരമവാദിവരോഷ്ഠിമേഘനാദൈഃ
ഘനാരവൈർഘനഘനമസ്തുതാം
ഭുവംഭിന്ദന്നവാഗ്ഗരവസ്സ (59)

അസ്ത്രിഗദേഷുകാർമ്മുകശോഭ-
ച്ചിത്രികതേർ മപെട്ടിശപാണിഭിഃ
ഉടജതൈർമ്മധ്യപാർത്ഥഭടൈശ്ചതൈ
സ്സമരജ്ജമാക്രമിതാ / ജവൽ (60)

അഥാവിശ്യ കുരുക്ഷേത്രം ഗാംഗേയഃ പരവീരഹാ
വ്യൂഹംസമവായാരഞ്ചിതസ്സ്വന്തസ്സിന്നാവഥ സേനയുദ്ധപതിഃ

ഇത്യൂർദ്ധ്വഗേഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശേ
കാവ്യേ ഭീഷ്മപ്രയാണോ നാമ അഷ്ടമഃ സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

നവമഃസർഗ്ഗഃ

കൃഷ്ണാനനേനാഥ യുധിഷ്ഠിരസ്യ
പാഞ്ചാലമാത്സ്യാദി സുഹൃൽക്ഷിതീശാൻ
നിനായ്യ കൈതവ്യൗപാരപൈരാസ്ത്രഹാളരൈശ-
രാജേന്ദ്രസംഗ്രാമകൃതോദ്യമോ / ഭവൽ. (1)

ധൃഷ്ടദ്യുമ്നം ഗുണബലനിധിം ഗ്രൂപാലവൃന്ദം
സേനാനാഥം നൃപതിരകരോൽ ധർമ്മജന്മാഥസോ / യം
രാജേന്ദ്രാണാം പ്രധനതരളാം വാഹിനീം നിഷ്കനോ
യുദ്ധസ്ഥാനം കുരുനൃപചമൂസംഗതാം പ്രത്യനൈഷീൽ. (2)

ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ / യമതിചാപപാരതി-
പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടവർ ചമൂം പരന്തിം
പാഞ്ചാലകാശീശപാമത്സ്യമുഖ്യ
യോദ്ധാവിഹാരൈഃ കുരുക്ഷേത്രത്തിലാം. (യുഗ്മകം) (3)

ഗദ്യം— ഏവം പാണ്ഡവചമൂപതിർധൃഷ്ടദ്യുമ്നഃ കര വാഹിനീം പ്രത്യുദ്ഗമന്തീം, ചലൽകലമജ്ജലസൗധശോഭാഗത ലോലംബമാലാലംബന്തീം കാലകൃതാന്താംഗശോഭിതദോഷകരൂ ഭേദ്യപാദസ്പന്ദലിതാംബരാം, മദ്ഗ്രാമകാശേ തന്ത്രസമർപ്പിത ചന്ദ്രശേഷാദിപാശിത നിവേശിത കരസ്ഥയാനാളുഷ്ഠവിഷ്ടപാധിശാനുഗൃഹീതാം അനാഭയായ്ധി മദ്ധ്യമാം പാണ്ഡവവാഹിനീം തത്ര നിവേശയാമാസ.

യുദ്ധസ്ഥാനമഥാവിശന്തികുരുക്ഷേത്രം വിശേഷേത്രസ-
ദ്രികപാലചിപസ്ഥലമന്നിജനൈരുദ്ധോ വാജിനൈഃ
വീരൈർഭ്രാതൃജനൈസ്തഥാ ഗഗനൈർവ്യൂഹേനാരകീകൃത
പ്രാപ്തോഥയോഗർദ്ദിശയനൃപതിശ്ശത്രുവർഗ്ഗൈരിനാ. (4)

അനീകിനീം താമവലോക്യ നീതാം
പാഞ്ചാലപുത്രേണ മഹാരഥേന
ജ്യേഷ്ഠസന്ദർശനജാതഹർഷാ
ന്യസീദന്നേരിഷ്ടകൃപാരിയസ്യ. (5)

ഗദ്യം—തതസ്സുയോർദ്ധ്വധൃഷ്ടദ്യുമ്ന ദീപ്തയോസ്സ്യാൽസമർ
ഥാൽ, കുന്ദര രഥ ശൂരസേനാധിതാൻ, ത്രിഗർത്തകായസ്ഥിരം
ഭൂമിപാലന്മാരാൽ പ്രാപ്യധയമാർൽ അത്രതത്ര സംസ്ഥാനമായ
തോഷ്ണതേയോരണത്തെ പടഹാദിവാദ്യഘോഷിതാന്തരങ്ങളെ,
കേതുമാംസാദികോലാഹലങ്ങളെ,കൊമ്പ്വളരാളുംഗലഉത്തമ സം
ഗതമാതംഗസംഘസന്ദർശനാഗതന്മാരെ ദൃഷ്ടകാലങ്ങളെ ച-

ഭേകത്വല്പബലാഭിസ്ഥിതോ ദശാംശ-
സ്സുമഃസമസ്തം കലപാഞ്ചജന്യം
ഉന്നാദയന്തം ഹരിമസ്യ ദന്ത്യ
യന്താരമേവം സ ജഗാദ കിഞ്ചിൽ (6)

നിരായുധാ ബുദ്ധിരിഹ പ്രവൃത്താ
ഭവന്തമസ്മിൻ കഥപാണ്ഡവാനാം
ജനാർദ്ദനേനാപ്യധരേവകല്പം
ദിപ്ഷ്ടാംഗമത്യുത്ഥതാഭിധാനഃ (7)

വാക്യം—ഇതി ദേവവ്രതേ പ്രതിജ്ഞാം കൃതവതി.

സാത്വതേയാത്രാധരകുശേയ-
പ്രലംബമാനാ നവ ഭൈരവയന്തി
ഭേരിസ്പൃശന്തി ത്രിദിവംപ്രണാദാ-
ദ്ഭാരതാപാണ്ഡന ധനഞ്ജയസ്യ. (8)

സംസ്സുഖയന്തീവ ധനഞ്ജയധ്വജ-
സ്ഫുരൽപതാകാതടിദ്ഭഞ്ജാലാം ഭുവം

പതാകജാസ്യാമളിമാസരസാ
ദിഷ്ട്യാസ്യസന്ധ്യാമതനോം പിരാവലീ. (9)

ധനഞ്ജയസ്തത്രജനേശ്വരസ്യ പുത്രാൻ
പിതാമഹദ്രോണകൃപാദിവന്ദ്യാൻ
ജ്ഞാനാർക്കതേജോവധശങ്കിതാത്മാ
ബോദ്ധുബലസ്തേഷ്വവിമോമഗ്ഗുണ്ണിം (10)

ഭയേനിഷണ്ണസ്യ വിപക്ഷസമീക്ഷ്യ-
ന്നപ്രാതസ്മരൻ ജിഷ്ണുമധോമുഖോഽഭൂൽ
ആസ്പദാലോക്യായ സമക്ഷിതായാം
മരീചിമദ്യന്മോക്ഷകവീന്ദ്രഗീതാം. (11)

തതസ്സുഗീതമദ്ധ്യത്മാനമത-
ജ്ഞാനപ്രദശ്മശാനസൂധരമഹോഃ
ഉദാരയന്നീക്ഷതവൈരിജാതാ-
ഷധിവതസ്മരജ്ജുഗസംരമ്ഭഃ (12)

താമിസ്രമദ്യന്തമഖണ്ഡയോ
ഗ്ഗുണാംശേയകൃപാദിതൽപ്പുത്രൻ
ശിരസാജ്ഞയാ തദാശിഷം
കരമണ്ഡയാശ്ശ്രുതപ്രമാണസംയകഃ (13)

സമരമധികിരീടി സിന്ധുജങ്ങളും
ളവിസകലജനാനാം ദീതിമുല്പാദയന്തഃ
വിവിധഗതിവിശേഷവ്യൂഹസങ്ഗ്രാമശ-
ശ്ശമനോപതനലക്ഷ്യമാലികൃത്യാദിദേശഃ. (14)

ഏകത്രശ്ലേഷ്മവിതത്രവേശാ-
ഭിലാതചക്രഭ്രമണോപമാനാ
സംഗ്രാമഭ്രൂമിർമ്മൃദുപാദയകാദി
പ്രേമുഗ്ദ്ധസേനാം പരിപാലയന്തഃ. (15)

വാക്യം — തദ്യഥാ,

ധൃഷ്ടദ്യുമ്നഃ കരതലലസച്ചാപമൗർവീകഃ ശരൗഘൈ ർഗത്വാ സേനാം ത്വരിതമധികം ഭീഷ്മവിദ്ധപ്രയുദ്ധം രോഷാവേശസ്ഫുരിതവദനഃ സിംഹനാദൈർവിതന്വൻ തസ്ഥാവല്പംഹരിരിവ ഗജാൻ സിന്ധുരാജം ച ധക്ഷ്യൻ. (16)

തസ്മിന്നേവ ദിനേ ... ശല്യപ്രമുഖാ ... ശരൗഘൈഃ പാർത്ഥപ്രതാപം ... സൈന്യൈഃ ... കുന്തീസുതോപി ... (17)

അന്യേദ്യുരാത്മാനുചരസ്യ വീരഃ
കലിംഗരാജാനമലോകയദ്യഃ
ചകാര ഗൂർവ്വിം ഗമയന്നരാണാം
മൃഗാലയേഷ്വേവ കേസരീന്ദ്രഃ (18)

അന്താഭവദ്ദന്തിപതിർമഹാന്തം
പ്രദീപ്തമൂർത്തിർജ്വലിതാഗ്നിതുല്യഃ
ഉദ്യദ്ധനുഃ ക്ഷിപ്രമപോഹ്യ ശത്രൂൻ
വ്യവേക്ഷ്യമാണസ്സ രിപുഃ ദിശാം. (19)

നിശമ്യ തദ്വാക്യമനല്പസങ്ക-
ല്പനാശകം ദ്രോണനിഷിദ്ധതേജഃ
സസിന്ധുജഃ സിന്ധുജപാവകോജ്ജ്വല-
പ്രതാപവാനാപ വിരുദ്ധമാജൗ. (20)

സോഽയം മദീയഃ ... കോപ-
പ്രോദ്ദീപിതോ ... മുദ്രലീലാം
ക്ഷിപ്തേ ... ശരൈരുപരോധിതോ ...
വ്യൂഹേ ... ദ്ദ്യം. (21)

ഉത്തേജകസ്യ കവിപാടനമക്ഷസിംഹ-
ക്രോധോജ്ജൃംഭിതമതി ലംഘിത വൈരിവീര്യം
സന്ത്യജ്യ മാർത്തിമധുവൃതശക്രപുത്രം
ശാസ്ത്രാഃ പുരാഹരിവിലുപ്തപ്രതാപഃ (22)

ഗാംഗേയസ്സുതമഖസ്യഗസ്ത്രമിശ്രൽ-
കോദണ്ഡഃ സമരപരാജയപ്രതപ്തഃ
ഭൂസിനാഃ ക്ഷണമലഘുഃ സ്മരൻ ഗുരൂക്തിം
ബാണാസംപൂരിതഅംബുതഃ പ്രതസ്ഥേ (23)

ശസ്ത്രംയദൃച്ഛകിരണായുതമാസ്യമുഗ്രം
ബ്രാഹ്മംനിഹന്തുമതിഹായദോയം സമീപ്യഃ
ചിക്ഷേപ ഫൽഗുനഗാമം പ്രതിതൽകൃതി-
ജ്ഞസ്താമചക്രമഹസാസഹസാ കൃപാർദ്രഃ (24)

ഇത്ഥമേഷ സുജയമോഹനിരസ്തദേഹ-
സ്സേനാനിതാ വിജയദേവനാഗികമാരാ
സന്തർജ്ജിതാ പശുപ വാഗ് മിഥ്യാസൃതാനന്ത-
വദനാനുവാദ് f ഇലബലാവിപശക്രവൃത്തം. (25)

ഉപായവില്ലാതത്സവഃ പക്ഷേട്ട്യ-
ഞ്ജുഗംതന്നെമിഷ്ടമന്യസാമ്യം
ശിഖണ്ഡിനംപർത്തവരാഗ്രസംസ്ഥം
കൃതാനയതത്രൈ പൂർവ്വമാഗം. (26)

നപുംസകം യുധസമാഗതംപുര-
സ്സമീക്ഷ്യ ഭീഷ്മപയാനതാനനഃ
ശസ്ത്രാണിതത്യാജയമാതമാഞ്ജനഃ
സബാണശസ്ത്രംതമശീശയൽകുധേ. (27)

മഹശ്ശത്രുതഥാധിസംധിൽസുതഃ
ശ്യാമപീതംഗാത്രബാലമത്യുജക്ഷണം

ചതുർഭുജാംശപ്രഭവാനിജായുധം സ്വീകാരാൽ_
കിരീടമുഖ്യസ്തുതിസുന്ദരാനാം. (28)

കാരുണ്യശുദ്ധജലസിന്ധുവിഹാരശീല_
മീനാലയായിതദ്ഗണാനീതിമാനം
ഇഷ്ടാപദ്രുഷ്ടകലിലാത്തിഹരംമഹാന്മാ
ഭിഷ്ടഃ കൃതാഞ്ജലിനാഗ്രതഃ ദേവസംഘഃ (29)

പസ്സുർശതംശസ്ത്യുദ്ധനാത്മജതാപാൻ
നിവാരയൻ പങ്കജകോമളാക്ഷ്യം
മോക്ഷ്യാംഗതരിക്കുജനാനന്തമാത്തി_
ശ്രീപുത്രപാദയുഗളീതനീലമാഖ ഃ (30)

ആത്തസ്പർശാവമിളജലനാനാ_
മാകാശഗംഗേവഗങ്ഗാതടാ
മനോജ്ഞസൂക്ഷ്മാതി യിതാഭേ
ദ്രുപാവസ്ഥതാംലോലാക്ഷ്യപ്രവിഷ്ടഃ. (31)

ഏകദേശസമന്യുഹനൈസന്ന്യുനാമം
ചക്രക്രമംജിഹ്വഗചിന്തകേതുഃ
ബിന്ദുരവിന്ദവ്യമിഹംഗകാമം
ചര്യോതന്ദ്യോതനമം പ്രകത്തും. (32)

ഹിരണ്യതിത്വിമത്തപ്രസ്യന_
സഭൃത്യസന്ധ്യുമിതമല്ല്യമാഗം
സാവ്യകതക്ഷേത്രമലോപജഗസ്തു:
പരാത്മാജ്ഞാനസന്ന്യസ്സദധാങ്ങാപ് ഭാഃ (33)

കംമജപാഞ്ചാലന്യതവധികമന്ദേതത്തരസ്സികല്പതാ
ഫളത്തുവർഗമസ്യന്ത്രമസ്ക്ജവരണം ചക്രജ്ഞപ്ലിനാ. (34)

അർഘംല്ല്യ ദ്രുതൽസ്വന്തുമുഖ്യാതതമഹാരഥേ
തസ്മിൻ ക്ഷണാദിത്യുചരദ്ധിമൌ ധിംഗതോ / മവൽ. (35)

അനന്തരേ / ഷണ്ട്യപിശസ്ത്യപാണിരി:
ക്ഷോണീശപുത്രൈസ്സമ്മുമേഘവിക്രമൈ
ദ്രോണായപാഞ്ചാലനൃത്തവിരോധിനാ
വ്യൂഹാങ്ങണാംഗൾ മണ്ഡലതയന്നപിനാ. (36)

നീലാചലോത്തുംഗമതംഗജാനാം
ഭേദസ്ഥിപുരശിഷണ്യൂതോതമാ / ഭൂൽ
മഖ്യേമടാനാംരണസംഗതാനാം
സമാധിനീവാംബുധിവിഷ്പുതതി. (37)

താവൽകതപ്രവരംഗള കാംക്ഷിതനാ-
ലിപ്തൂത്രിഗർത്തപതിനാസമരായയാതെ
മീമദ്ധകരേഗതപിദ്ധചരിതന
മാതാവമ്മേനസഹസംയുഗമുദ്ഗ്രചിത്തം: (38)

പഞ്ചാസ്യവിക്രമവ്യഷകോരമേഷ്ഠിപാരതെ-
വിദ്രാവിതഗജപതജഗമിതനാമാ
പ്ലുനംപെവർഷസഹസ്രസ്രവകരൈർമ്മഹിഷ്ഠും
പ്രാവൃണ്മയസ്സപരിമപകാരിചരോ: (39)

മഗധത്തവിഭൃകതശ്രേഷ്ഠവർജ്ജെ-
ജ്ജമേതപ്രഹരൈരേവമുപൃത്ത
പരിചിത്ത്യതിങ്ങസവ്യസാചി
സഹസാകാമ്ക്ഷപാണിരാവിരാസീൽ. (40)

ഇതുപോദ്ധവാതണാപിരമഹാനാഗാതഥാതൈസ്സ:
പാർത്ഥ്യഷ്ടിത്രൂതണഖേലഗതത്തമൊദ

[illegible]
[illegible] (41)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (42)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (43)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (44)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (45)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (46)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (47)

അന്തർഹിതന്താമരരാജവീര്യം
സ്വരക്രമാല്പൂർണ്ണകൃതാന്തനൃത്യഃ
ത്രിജ്ജടാപര്യാമരസ്വരണോമഗന്ധം
ഭൈന്ദരന്ധ്ര്യോപാന്തതയാ ഘടോൽകചാരാത്യഃ (48)

വാക്യം—''അഥ തി ധർമ്മനന്ദനൻ സ്വദേശമാഗമിക്കണ ന്റീമൊ
നനാദ്യുധയഃ ചതുരംഗബലമറിഞ്ഞു വൃകോദര ഘടോൽകച
പരിപാലിതഃ സ്വനാമധിതമൃത്യുനാമവിദ്രാവിതാരി സൈന്യഃ
സംസാരമുഃ മാമപരമൂർത്തിതപസ്യമോപകന്യാകരഗന്ദർ''.

കോദണ്ഡകർണ്ണപരിമണ്ഡിതബാഹുദണ്ഡഃ
സംജാതമന്യുരഭിമന്യുരതോഽഭിധാതാ
കർണ്ണാദിതുച്ഛപരിപാലിതസൈന്യജാലം
ന്യബധ്ന ദൃപ്തതനുഭൂത്തനോസമരം ചകാര. (49)

തതോ സ്വരഭ്രമമരന്ധ്രപ്രോതൈ-
രനാകുലൈഃ പ്രേഷ്യമഹേന്ദ്രവീരൈഃ
കർണ്ണാദയന്ത്യന്തമനന്യഭൂത-
പരാക്രമൈഃ കർണ്ണകിളിതൈബലൌഘ്യഃ (50)

തദായുതൗ യുധിപാദ്മകരൗ
ദ്രൌണാഭിമന്യുതമജയോർബലിഷ്ഠൗ
സംജാതമന്യുരതോഽഭിമന്യു
രിഭരാവിമർദ്ദ്യാത്മഭൂതവല്ലഭാം. (51)

അസ്താദ്രിമസ്തകമിതേ തരണൌ ധരിത്ര്യാൻ
യുധോനിവൃത്ത്യ വിജയീ ശിബിരം പ്രവിഷ്ടഃ
തത്രത്യധർമ്മജവൃകോദരമാദ്രിപുത്രാ-
നന്ത്യാംശുകാംശുമദിവാശശിനേ ഗതപ്രസാദാൻ. (52)

യുധിഷ്ഠിരാൽപുത്രഗതിം വിദിത്വാ
പാർത്ഥസ്സ്വസൂനോർവധവൈകൃതം ഃ
ക്രമപ്രവൃദ്ധോപി വിനാശ്യമൈന്ദ്ര ഃ
സംശപ്തകാനധിബലാപഹിതാ ഃ (53)

ധാതാർത്തു ഭീഷ്മപ്രമുഖേനമജ്ജ്ഞാനം
ധാതാർത്ഥിതാം താന്തിന്റുപാദലോപാനം
ധാതാർത്ഥമേഷാമിരയേശസ്യ്രതേ
ധാതാർത്ഥമേഖസ്തുതിരിന്ദ്രവാചസ ഃ (54)

വ്യാഖ്യാ — തതഃ കിരീടീ ഭഗവതോപദിഷ്ടാം ഗീതാം സസ്മാര.

ഗീതാതശ്ചിരമച്യുതസംസ്മൃതിമാ ഃ
ക്ഷണേനാജിഷ്ണു ഃ പൃഥിവീന്ദ്രസന്ധയോ
ചക്രപ്രതിജ്ഞാമതിക്രമ്യ ക്ഷണനാം
ഭൂഷായമാണോമിതിരൈന്ദ്രപാണിനാം. (55)

തിഗ്മാംശുഗാന്ധേണജയദ്രഥം ശോ
ഗ്ഗ്രഹേനിര്യ്യൂണേസിദ്ധിനോചൽ
ധനഞ്ജയോഥം ധനഞ്ജയേഗ്ര-
ജാലാപതിർഗ്ഗുലഭൈരപമസ്സ്യപ്രം. (56)

പ്രതിശ്രുതേസത്യപി ഫൽഗുനാ
ഭൂയ് മാഥരിന്ദ്രപ്പു ചോണജന്യം
ബാക്കാദികാരന്തയമൈദേശതാവ-
ദാനത്തിസിത്തലന്ദ്ര്യദകൈശഗായി. (57)

ശബ്ദം — തതശ്ചമാരമാജ ഃ സ്വമേന്ദ്രസ്യനോതനിതമസാധാര
ണോപ്രതിജ്ഞാംചിജ്ഞായമജവിന്ദ്രയജനിത വിവിധചേഷ്ടാ
നടൻ കുസ്തുശല്യാംശവംഗജാദിന്റപാൻ സമഭംഗികാനിചക്ര
തപാതാനാദാമശന്തയിവ്യത്തസിൽ.

അഥാന്യദിനേ കംസകപാലകാര
വൃഷേശചാപാന്തരഹേതുപക്രമംഗജൈ
സ്വഗീതരാജ്യംപരിപാലനായ
കൈര്യ്യേമല്ലാംസ്വയമന്വതിഷ്ഠൽ (58)

പ്രദക്ഷിണീകൃത്യമഹാരഥോഽഥ
വൃഷേശധന്വാധിഷ്ഠിതചാപയൽസ്വ
വിഷ്ണോർവിദ്രാവിതശത്രുസൈന്യഃ
കൃഷ്ണസ്തത്രപ്രവിവേശജിഷ്ണുഃ (59)

ഗദ്യം:— തതഃ, ധനുർമ്മഖം ത്രിഭുവനഗോപ്താ കൃഷ്ണഃ ചാണൂർമ്മല്ലാസനാംഗവശൻ വിദ്രാവയന്നന്തസ്ഥാനാഗതഃ കംസമപ്യത്ര്യയിതജ്ജയപ്രദമന്വേഷയാമാസ.

തത്രാവിശിഷ്ടാവനിദീക്ഷമാണോ
ജയപ്രദംനിശ്ചയമംശപ്രിയനാ
മഹാദേവക്രണാവിമൂഢതാഭി
ർവൃന്ദാസഃ ഗോപനിമഗ്നധാമ്നാ (60)

തസ്മിംപ്രയാതന്തമസാ ദിനാന്തം
മത്വാമഹാർണ്ണമതിസ്തിമ്യതാമ
ശേഷിപ്രണതോവിലയോസ്യകൃഷ്ണം
ചിന്താമഗ്നോദ്രവിലാവിലാസീൽ (61)

പരാജിതാന്യേഹരയോപ്രദ്രുതാഃ
പരാങ്മുഖാഃ കൃഷ്ണകൃപാരിധനാദിനഃ
പാതാളവാസഗമഃ കടകംസുരാരിണാ
തിരസ്കാരമവാപ്തിയാരിണോജ്ഞഃ (62)

തതോനിശായാംകതളിഃ പ്രണേതാഃ
കൃഷ്ണായെ ഃ സംഗരജാഗ്രതഃ :

പ്രവിശ്യ വ്യൂഹാങ്കണമുന്നതേന :
സിംഹാരവേണാസ്ഫുടസോദരൈന്യൈഃ (63)

ക്ഷോഭേണ തത്ര നിശാതസംഘട്ടപ്പൂ വസ്തം
സന്ദോഹയൻകങ്കചാളുംശേതാപ്രതാപഃ
ഭാവനാലസ്തൃണതതിമിവതാഖപേന്ദ്ര
വാസവാലകാശേരൈതന്ദ്രമിടൈപൊത്തുവ (64)

സർവ്വെജയാത്യൂക്തശരാസനാസ്തൂരാ
നിലീപ്പു പ്രവർഹിപതയശകത്രവാ
കന്റ്ററെജയരാഗരോറ്റ വൈകടപ്പൂ കംസോ
ശക്ത്യായിധൂതാഃ ഇവപിള്ളതാംഗിമിം. (65)

തത്കുമ്ഭയൂഥകസംയുതാന്ദ്ര
പാഞ്ചാലമത്സ്യാദ്യുപവിഷ്ടന്റ്റം
വ്യൂഹാങ്കണം ജഗ്ഗുജരോജസാത
ശത്രൂൻന്യൂഗാലാനിവകേസരീന്ദ്രഃ. (66)

ദ്രോണഃ സ്വശത്രും ദ്രുപദം നിരീക്ഷ്യ
മാത്സ്യാദ്യിരാജാനമപരം ത തൈവ
ജഘാനശൈന്യേമിവസിംഹയുഗ്മം
തിരസ്കൃതാത്മാ ഭൃശമാപ്പുള്ളിരഃ (97)

അന്യേപ്യേതാകാശമിതമിരാകശ
വ്യൂഹാങ്കണം മദ്ധ്യസ്ഥം പ്രവിശ്യ
താമരേയഷ്ഫ്രൂകടേനസംഖ്യാൻ
ഭാവഃ പാതംഗാനിക്ഷത്രജസേവ. (68)

ശക്തിസ്സൂതോദ്രോണവിസർജ്ജിതാസാ
സപാർത്ഥമാതരന്തം പവമാനസ്യൂനം
ജയോധ്യേപ്രഗാമിവശത്രുകൃത്യാ
താമഗ്രസീല്പുത്രമദ്ധ്യമേതി ॥ (69)

വാക്യം — തിത്ഥേ,

പ്രദ്യുമ്നഃ പിതൃവധജാതമന്യുതാമ്രക്ഷേപിഷ്ഠൻ
ദാരൈഃസാകം മനാളവിന്ദ്രാജാനോഭക്ത്യാദരയേന്താം
മോസ്സാഗ്രഹീന്നൻ ഗജവിധ ബലാൽകേസരീവത്സലേയഃ
ഹിതപാകത്വം തധിരജലധരേസ്ഥലീലാം ചകാര. (70)

ഉന്നിദ്രാഭിസ്സൃപിതരം ദ്രുപദാത്മജേന
യുദ്ധേ ഹതംഭൂരിതമിത്യുദിതൗതമഘോഷഃ
ഹസ്തന്തരേത് പ്രതിശത്രുമദേഷ്വനോന
വിദ്രാവിതോഥരമിക്ഷണവൃക്ഷകാലേലൂവ. (71)

ഉദ്യദ്ധ്യാനഃ സ്വപനസുഹൃത്തിഗാൻ ശ്രുതേജ്യഃ
ഹിതൈശ്വര്യോധർമ്മനയജ്ഞൈബിരം മഹാതേജാ
ഷ്ടസ്തുനസ്വാത്മഹിമാജ്ഞൗഘോ / സ്ഥമഖിം
പൂർവ്വാചലം ഹിമകരസ്തമണിഷപാംശഃ (72)

ഇത്യുർഗ്രഹേ കേരളവർമ്മണാ വിരചിതേ വിശാഖവിജയേ
മഹാപ്രബന്ധേ നവമസ്സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

ദശമസൎഗ്ഗഃ

അന്യേദ്യുരാപാൎത്ഥരഥംരഥിന്യഃ
സേനാംപരിത്രാതുമകല്പയന്ത
കണ്ണിംന്നുപന്സൂപരിവന്യചയംന്ദ്യാ
മദ്ധ്യവശിഷ്ടാമപിപാലനീയാഃ (1)

പ്രാഗ്ര്യുദഗ്രൂത്തമഭടരക്ഷിതുൎപൎയ്യായധേ
അനഞ്ജനാതാനതനാവിപമസന്ധമാനാഃ
പൂൎവ്വാദ്രിമസ്തകമിദത സമരപ്രദേശം
സൈന്യവിശേഷമപുരംഗയുതൈസ്സകന്നു (2)

പൎയ്യന്തഭൂധരഗുഹാന്തരസാന്ദ്രസൎപ്പി
പ്രാരബ്ധസിംഹനാദസമന്വിതനാഗളൈഃ
മൌൎവ്വീരവൈൎദ്ധ്വമാനാംഗമനാനന്തരകോ-
നത്ഥ്യപ്പിവീചയരതാം ജനായൻപ്രഹൎഷം. (3)

പാദോദ്ധ്വപിതുന്നമനയാത സമസ്തസൈന്യ-
ക്ഷോഭാദൂസൂക്ഷ്മഖരകമ്പിതദിഗ്ഗജേന്ദ്രഃ
ഞുകംസിന്ധുമപിപാംസുഗണൈരപൂപാം
കൎവ്വൻബലീസമരഭൂമിമലംചകാര. (4)

താവൽസരോജസ്ഥിതരാജഹംസ
പ്രലോഭനീയം നിജഹസ്തശോഭം
ഉന്നാമയൻ തൽപ്രഥമാക്ഷരാഖ്യം
തതാനചിത്രൊദ്ധതവിസ്പാരകാരം. (5)

തേനാതനുഃ സംഗരകൎണ്ണനാദൈ-
വരേണ്യധാനുഷ്ക്കവിശേഷഭാവം
മൌൎവ്വീരവാഖ്യാഹതസിന്ധുസംഗമ-
പ്രീതലോകാപ്യപരാമരാവണഃ. (6)

ഇത്ഥം സപത്നസ്തുത്രപലായിതാനാ-
മേകത്രവീരൈഃ കൃതസിംഹനാദൈഃ
ഇസ്സീമാഭഃ ശോണിതവാഹിതാനാ-
മദ്യാപി സഃ ശോണ ഇതി പ്രസിദ്ധഃ (7)

ഗദ്യം— തതഃ, വിജയകൃഷ്ണ സമര പരാജിതാനാമരാതിലോക-
നാമധിഷ്ഠിതയേപ്പോഴുകിനെഃ സിന്ധുമണ്ഡലം, തദനു ദു-
ര്യോധന സമാഗമ്യേദം കടകമവലോകിതി സതി,

ദുര്യോധനസ്യാന്യവിചിന്ത്യകൃത്യഃ
പരാജയം മദ്ധ്യമപാണ്ഡവേന
സാമര്ത്ഥ്യമേഷാമിതി സംശയാത്തം
സുയോധനംപോഷമിദം ബഭാഷേ. (8)

ഛിദ്വിതാസാദിനം വിജേതി
കിം ശിക്ഷിതം പൃഥ്വകമംശപക്ഷാത്
ഞാതാദൃശമേയോജയസ്ത്യദ്ഭിക്ഷം
മാദ്രേശപാംപോതിജയാദ്വിലീനം. (9)

ഗദ്യം— തതഃ, മദോധനാഗ്രസപ്ര്യയോധനഃ യാചിതോ
തത്രാപി നിജകാര്യ്യശേഷം വർണ്ണനൈമാദ്രേന്ദ്രകൃപാണത്യേവ
മമർഷത.

“മദ്രേശമാമാതുല! പാലയാസ്മാ-
നമാതിപക്ഷാദസഹായമാജൗ
രാധേയസാരഥ്യമപിതമന്യ്യമീക്ഷേ
നത്പാംചിന്താഭം ഉചിതാശേഷമന്ത്രം” (10)

“തഥാപി ദുര്യോധന! മന്നമാജൗ
സാരഥ്യവിദ്യാം അപി നാചരന്തി
ക്ഷണാത്മമദ്യോധന വൈരിബാണാ-
പ്രതാപസംരക്ഷമമർഷ്യഭോക്ത്” (11)

“മനസ്വിനസ്സമാശ്രിത ലോകരക്ഷണ-
പ്രവൃത്തദുഃഖോപശമേതി സൌഖ്യദം
ന താവദന്യം കഥയാമഹാ”മിതി
പ്രബോധമനം നിശമേഷമാദ്രവതീം. (12)

“ഭൂദാരിനാകസ്ഥലിതം സമന്തതഃ
സാമ്രാജ്യകർമണ്യുപലേഭിരേ ന
യദേഷ / ധർമസംഗതജ്ഞാനളെ-
പ്രകാശ്യ ധർമ്മേണ ധനഞ്ജയേന, (13)

തദാവികഷ്ടം തവ സമ്പ്രദേശയാ
കർണ്ണസ്യ സത്യം പരപക്ഷമേതിനാ
പുരാവധൂതാത്രിപുരാരിസംഗര-
പ്രയാണമർദ്ദാരിമുഖസ്യ പൂജ്യതേ” (14)

സദ്യ്രതഃ കാണ്ഡനിദാസ്യരാരി-
ഷ്ട്രോരിർന്നപദസ്സംഗരാമിലിതക്ഷ്മാം
സമാവിശന്നസ്സകമോഥാവൽ
നമോ / ഗമത്പുത്രാഭിമിക്ഷയച. (15)

തതശ്ശല്യ ഃ സമുപേത്യകണ്ണം
ചകാരസാമ്രാജ്യകമ്മസാമ്യം
പ്രവേക്ഷിണപ്രക്രിയകണ്ണാരിതരൈന്ദ്ര-
യോക്രൂരയം ചേതസി പാണ്ഡവാനാം. (16)

തത്രാകസ്മ്യാനാർജ്ജമുകതമോണ-
പ്രവൃത്തകണ്ണാരിക്ഷയസമാലം
തുസിദ്ധാനാശേഷീ തകല്പകരേപ-
പ്രവൃത്തമേഷേപസാപ്രസംഗം (17)

മതൽകമാതകതമാമഹോന്നാം
പ്രണാമയതൃഗ്രഹമപ്രഹാതരൈ ॥

ദ്ധ്യാസനാന്യൂർദ്ധ്വപദപാദശതാ / ദ്രു-
ദ്രവീചസിംഹാസന്യൃഗശയ്യപാണീനഃ (18)

തംവീലതകശലചിപ്പലാകൃതിമാത്രബാർഗ്ഗം
കത്തേലവീലഴൻപാശ്രിത ബന്ധുവർഗ്ഗം
ആലോക്യമാതതിപപാശതകാന്തമെത്രും
ജഗ്രാഹമാലോചിവർണ്ണമേശ മഹാളുമംല്യാം. (19)

നിപാത്യുള്ളക്യാമരിമർത്തിനപാ
മോർട്ട്യാത്ഥ പന്ത്യാംഗതയാചഷ്ട്ര്യ്യ പ്ര
തതിന്നവക്ഷസ്ഥഗീന്ദ്രക്കപ്രസംഗാ-
ദ്രാജലീലോന്മിപഷവലതി. (20)

വൈമൻസഖീതിമന്നാനചലാഃ പിശാച്യ
ന്മുദ്രംതത്തുലംഗളിതം പവനാതമമേന
കൈത്യായിതലായിനാപ്രഗ്രഹിതരവാര-
മായാന്നസിംഹവപൃഷ്ഠാമതിമനവലിതാഃ (21)

കേശാഞ്ചലഗ്രാമണകൃത്യാഭിഷിനധിതായാഃ
പന്ന്യാഃ സ്വഖച്ച്യികമോനധമവേക്ഷ്യമീമഃ
ദ്ധ്യാസനന്യൃഹ്മരേയാൽഗ്ഗന്തകോള്ളമതെ
ന്ന്യമപ്രസിതചികരാമഥതാംചകാര. (22)

തനാപതിവന്ത്യാ നിജദ്രുപസ്യാമാ-
ദ്ധ്യാസ്യരാഗാൽസമാനസേവമിതാം
മോഷകലോബാച്ഛബലോനളയസ
ദ്ധ്യാസനാതപം പചിമണ്ണമാതതിഃ (23)

പിതുഃ പ്രതാപചക്ഷണ കൃതുകാർദ്ധോ
കല്ലിന്ന്യന്യനർവൃഷസേനാനാമാ
അത്രഗതന്മന്യസമന്ത്രനോത്ര
സ്വാതപൃതാംശലിച്ഛ് ജരമാതതമാഹം. (24)

ഇത്ഥം നിരീക്ഷ്യാത്മജമഗ്രജന്മാ
സ്വസ്ഥാത്മജസ്യൈവ മുഖൈഃ പരേഷാം
നാഗാസ്ത്രമുക്താരിതതാർക്ഷ്യമന്ത്ര
പ്രതാപമഗ്രസ്ഥിത കൃഷ്ണസർപ്പം. (25)

തൽപ്രാജ്ഞലോകൈകചിരാഞ്ചിതമിഹാഗ-
ധ്യാതക്ഷപാമയവിസ്ഫൂർജ്ജിതസന്താപനം
അത്ര്യാപതദ്ദിക്ഷുലക്ഷ്യമവേക്ഷ്യ വേഗാ-
ത്താർക്ഷ്യധ്വജോപ്യാനമതേ സഹ മേജിഷ്ണും. (26)

അന്യം കിരീടീതി പുനഃ സ്വയം
കിരീടമസ്യാസ്തി മതോഽപിതന്നം
ഈർഷ്യാവിശേഷാദിവ തന്ത്രിതീടം
മഗ്നാഹനാഗാസ്ത്രമതീവ ഘോരം. (27)

മുക്തസ്സ ജിഷ്ണുസ്സമരേ മുരാരിണാ
നാഗാസ്ത്രതസ്സ്വശരൈർന്നിരാതങ്കം
പലായമാനാന്നഗരാത്സ്വകീയാന്
ദൃഷ്ട്വാ സസംഭ്രമമവരോഹീദിവ. (28)

നർത്ത്യപ്പബന്ധമപശ്യത സൈന്യബന്ധം
സാന്ത്വസ്വരം തഥാപി വിഷ്ണുതിരകർത്തൃം
സ്വമതേയസ്സ്വമവലോക്യത്മാഹന്തമാ-
നന്ദത്യനാമവിജയരുധകൃഷ്ണസംസ്ഥഃ (29)

തദന്തരേ ജിഷ്ണരിനാത്മജസ്യ-
ദായമാനാമൃഃ പ്രഥമസ്ഥവർണ്ണം
പ്രഹൃത്യതസ്യാവിധ്യംഗതാംഗതേനോ
സാധ്വംശകാരണമകാരവീരഃ (30)

ബിഭ്രൽസ്വരിതൃത്വതാം നിജാസ്യം
ധൃതാപിവിതതാപനിവൃഷുള്ളഷ്യ
ബിഭ്രതാം ശത്രുസസാഢിതൈശം
പാത്സ്ഥലാകാരാസ്യമശാച്ഛന്ദ്രേഃ (81)

അംഭ്യുദക്ഷണാന്ത്യഭീതരിലോകം
കാദ്രം സമുദ്രം ധൂതരാഷ്ട്രന്ദ്രഃ
ദൈവാസ്ത്രപ്രണീതമൂദ്രാകശത്രു
ലോകസ്യാദിത്സ്പ്രസമസ്സമാജതസ. (82

ത്രൈശാവകാശമലസൽപവനാവകാശം
ചമരാദിബാണാദികമെസ്സമസ്ഥലസ്യ
മദ്രഃ പ്രദോഷ് ധൃതിവേശിതചിത്രകന്തവിത്യ-
ന്ത്യഭപ്രകൃതതാലിസം നിജവാഹിനിനാം. (83)

ന്യൂസ്തംഭത്തുക്കരെപാണ്ഡവമധ്യമാഗ-
ലംഭാന്തപ്രശകിതനിശാംചിശിതാംശനിനാം
വൃലോകണം നടനകേളിനവിനാംഗം
വിശയകാരതങ്ങളാലിവനേശഭാപി. (84)

സവിതമനിലനെദുഃഖമോബലാ-
മദുഷ്ടപ്രിയാഹതബാഹുവിക്രമഃ
വൃധിച്ചിരണാന്ത്യപന്ത്യബാസധാ-
ദ്ര്യുലോചനാനമേവിതവചിന്തയൻ. (85)

തയോരാശല്യപ്രാന്തകപുത്രയോർമ്മിഥഃ
പ്രവൃദ്ധതോസൂത്രസമീരണാദ്ദാഃ
പ്പിതൈകകശഃ സിംഹളവർണ്ണനാഗ്ഗളാ-
നാശോൻപോരാഷ്ട്രഗണാംശകൈസാനികാൻ. (86)

തതോയൽ ജംശൈന്യനാശല്ല്യ ഹൈസന്യായിരപഥേതേ
ശല്ല്യ പ്രാപ്തബാൺദാസ് കർണോംതേപോംസ്വർക്ഷേത്രയോന്ദ്രമാം.

അഥ ഹന്യ ഗദമാത്തമുധിം ഗദായാം
വിദ്രുതൈർ ഭിന്നഗാത്രൈരതന്ദ്രിധ്യ
സന്തതാഹ്വന്നരപ്രവക്രന്ദ്രാ-
വതിഭേദോരസ്യബലാതതമാം പിടന്നായത. (38)

ഉദ്വൃത്യാദ്യാഃ സ്വയംവരാസ്ത്ര പദ്ധതിഃ ശ്രുതാദേവാ-
ന്യൃശസ്ഥാനാദ്രുപിയമിത്രംദ്ഭിതപൃഷ്ഠസ്യദ്രുവ
ദിമാഹത്യാവിദ്ധിതക്ഷീകരഭൈന്ദ്രപ്രസ്ഥൈകത-
ദ്ഭക്താസ്ഥാതമൈശ്ചണേ കപിദ്ധാംതതാമാലാമതന്നാപൻ. (39)

സ്വഹദേദേവവിശ്വക്ഷന്യായകാന്ത
മഹതാമൈശ്ചകന്ദ്യപരബോധിതോ / ദ്രൽ
ചാമാഗ്രിഭിതതിന്നാശബിംബേ
ഭേദാഞ്ജനാമിലസാദിതതാർഗ്ഗമേഷു. (40)

ഏകത്രതിന്മാവിതാഗ്രദിമ
ദിവത്യദീൻകന്ദ്രമ ധൎമ്മപുത്രേ
നാ സത്യസ്യനാപന്നഹസാബോദ്രവ്യഃ
പപായിതാഃ കൗരവവായാഹാരിപാഃ (41)

ദ്രഷ്ടുംധനോവിജയശസ്യവിടിമ്മസാത്ര-
നിഷ്യദമനോരധിതോക്ഷിതമല്ല്യകാസ്തഃ
പതബസ്യഭേദോരമേവിതസ്യതിമബോധവീവഃ
കഷീവസാംബ്രദ്യുതഃ പ്രഷ്ഠവനാച്ഛഃ (42)

ഉപേത്യകൃഷ്ണം സമരോദിതന്ദ്രമാ-
നന്ദാഞ്ജയത്യംബുനിമജ്ജനാദിദി
വിജയായതം പാണ്ഡുസുതസ്സപകീടകൈഃ
ക്രോന്നസാർദ്ധംപ്രയയുസ്സമേതികം. (43)

ഉന്മർദ്ദ്യകാനാം പ്രതനാക്ഷീരസ്യാനം
ധർമ്മാത്മജസ്യൂത്രമൂതാർത്തിനാഃ
കന്നായകോഷാൽസ്യന്ദനസ്യാ / ജ്ഞാനാവ
ന്നിമായുധഃ സേനാപിസമാഗതോ / ഗ്രൽ. (44)

"യുധ്യസ്വപക്ഷദുര്യോധന! ധർമ്മവിദ്യ്വൽ
തപത്മനാശ്രുസഹജാമിബേഃസ്വാ"
ഉക്കേതപത്ന്യമാരപാദ്യസ്യതോപനതക്കന്യ
ലഘവീംബലിഷ്ഠായഗദാം മഹാത്മാ. (45)

ഗദ്യം—താവ തത്ര തീർത്ഥയാത്രാന്യവത്തഃ പ്രലംബാരിഃ സ
നാരദ നിഭവലിത കതസ്സമാഗതിത നാഗകേതനപരാജയഃ ശ്രു
ചാനിക്ഷത്രിയപ്രായം കുരുക്ഷേത്രമുപവിശ്യയുദ്ധ്യന്തവൃകോദ
ര ദുര്യോധനാവേവമ ഉവാചത.

ഇല്പ്രായുവാം പൌണ്ഡവധാർത്തരാഷ്ട്രൌ
യുദ്ധേഷ്വവാതസമൃതയഭമാപി
അഭാവാഗമത്രപ്രവരാമിവീതൌ
വിമൃശ്യതാമിത്യധുനാസമീകം (46)

വാക്യം—"തസ്യ പ്രശസനാദനന്തരം ഭീമ ദുര്യോധനാവുപേ
ക്ഷ്യ യുധിഷ്ഠിര സപ്ലൂതം സ്വീകൃത്യ കുരുസ്ഥലീപ്രയയൌ"

ഗദാഭിഘാതധ്വനിശങ്കിതേപ
പേയാനമദുന്മൂലിതവല്ലനാഭ
നാമൃത്യുതാന്തവേദനാസ്യസംസ്കൃതൽ
പരിജയതൌ പക്ഷപാതമവിഗ്രഹൌ. (47)

ഏവം മൂല്യത്രയുഗമദിച്ഛോത്തമസ്യ
പഞ്ചാനനാവിവനിരാപ്പതജീവിതാശൌ
താരാട്ടഹാസമുഖിതാദ്രിഗുഹാന്തരാള
സംത്രസ്തകേസരിയതെന്മുഖരീകൃതാശൌ (യുഗ്മകം)

ശ്രാന്തംസമീക്ഷ്യപവനാത്മജമഗ്രിതാംഗം
ദൃഷ്ട്വായസ്താനശതയാ ഭഗവാൻ മുരാരിഃ
ഭക്തസ്ഥലീമുപഗിരംൎത്ഥ്യതരാഷ്ട്രസൂനോ–
ഭ്ര്യാധനാനിലയോഃ കരതാഡനേകിം. (49)

ഭീമസ്യഭോഗിനിശിതമൎമ്മതൈഃ
ക്ഷോണ്യാമപതയമിമം ഫണിന്ദ്രവകേളും
മേരോഃ പുരോവമണിമൂഷ്യമനന്തരൂപം
ഭൂംഗമേതന്നിമലവ്യതകൃതസാമ്യം. (50)

തൈമീഗതാപൃഷ്ഠിതസന്ധിബന്ധഃ
സമീരജസ്തം ധൃതരാഷ്ട്രസൂനുഃ
യുധിഷ്ഠിരസ്യാപരികതമബ്ധിം
ന്യൂഢഃ പദം സങ്കടമാനിവാദിഃ (51)

ദ്രോണിസ്തദാഗിരിശമബ്ധ്യവരപ്രസാദൈഃ
പാണ്ഡവാന്നുതഭേദതൽസ്വഫലകമാദാൻ
സുപ്താൻനിശാതകവചാംസ്തിക്ഷ്ണുകണ്ഠാൻ
ഖഡ്ഗസമസ്തജനാനിഹതവിതവൃത്തിഃ (52)

ഗദ്യം — ദ്രോണിസ്തദൈവ പവനാത്മജനാഗതാളഭാഗാനുകാരം
പിശാചീകല കോലാഹലകൃത നിദ്രാഭംഗം സന്ധപാസഭ
രംഗം സന്ദിശ്യ ഭേദവിദ്യാംഗം സ്വയോധനാദ്ധപെത്യന്തത്ര
ഷ്ഠികാമഃ സംകൃതകഷ്ഠമപ്ഷ്ഠാമവേശയൽ, സോ / പിതസമി
ഷ്ടതയവസാപ്രാണനാമോചയൽ.

കൃപസ്തതഃ കതവമൎമ്മധ്യാനീം
യഥാമയാലസ്തിനനാമധേയാം
ദ്രോണിസ്തുപരാത്മാം വിപുലാം പ്രകൃത്തം
പ്രസാദാബേതനാപൻവിപുലാമന്ത്യം. (53)

പ്രാതസ്തതോദ്രോണിമസാധുകമിണം
ശ്രുത്വാനിലീനം മറിണാച പാണ്ഡവാഃ

ഉപേത്യ തത്തേന മധൗ ജനസ്യാസുഖം
ദന്തൈവിദന്താഃ കലുഷാന്തരാശയാഃ (54)

പരാജയം സ്വസ്യ വിചിന്ത്യ ജിഷ്ണും
ഭ്രമന്ത്യശാഠേ സസർജ്ജ വിപ്രഃ
പ്രത്യന്ത്യമന്ത്യേ ത്രസതസ്സ സർജ്ജ
കൃഷ്ണേന നന്ദാന്യ ഖണ്ഡിപ്രദീപ്രം. (55)

അന്യേദ്യുരേഷാ പ്രായമിതഃ കൃതകൃത്യാ
ദിദൃക്ഷമാണാ ഭഗവന്തമിക്ഷു
സ്വപ്നേന വദന്ത്യേനാപ്തഭാഗോദയം
പ്രത്യഗ്രഹീത് പ്രാംശുമപശ്ചിമാംഗഃ (56)

വാക്യം — തദയം,

ഉക്തേ ജ്യോതിരാരാമാഥവികർഷണേനാരായ-
പ്രദിശ്നോ നാരായണ പാദാംബുജാദിവ
ദക്ഷാഭിതാംബ്രുതേ നാരായണാത്മജം
പ്രാപ്യ ജഗത്പ്രാണസ്യതോ ജഗാമ തൽ. (57)

തദോമേതാം പ്രാപിത പങ്കജശ്രു
സ്മിതപ്രഭാനാനാപതലക്ഷ്മീം
ഉപേത്യ കൃഷ്ണം ഹരിം പ്രാഹ ദേവഃ
പ്രാദാത്തദ്ദ്വിജ്ഞാതമുദ്രാവിരാജമാനം. (58)

ലബ്ധ്വാ മണിം തം ദ്രുപദേന്ദ്രപുത്രീ
ചകാസ സൗരഭേ പതിവ്രതീവ
ദാത്രാഭിഷേകം വിളങ്ങിതശ്രീഃ
സ്വർഗ്ഗോദയോപാഗതപൂർവ്വകാന്തി. (59)

തസ്മിന്നന്തംഗതേ പാർത്ഥേ മാതുല-
പ്രണാശിതാം സഹസാ ബലാദപി

ആശപാസജ്ഞാമനസ്സുയധിപ്പിള്ളുന്നെ-
ള്ളാന്താളിയാന്തപനിർജ്ജനേകതിദീ: (60)

ഗദ്യം—തദനന്തരം കടിലാവദ്യോ: ധൃതരാഷ്ട്ര: സമരാന്ത തൽകമാരൻ സ്പർശനമാത്രഭേദനായോ: സന്ധ്യേന്ദ്രസഹായമാ കണ്ണുപവിത്ര്യ "ഹാ! കഷ്ടം ദുര്യോധനാ ദുശ്ശാസനാ" തിന്നൂ ശേ: പ്രതീ"നാതികാര്യ്യാനശയനാകി"തി പ്രാതമാനം സപക്ഷ വഹസൻ വൃകോദരം പ്രതികാരകരമന്യൂപേി ബാ ഭ്രത സ്ഥ ഭോദനസൃഷ്ടതവെച്ചുമ്യ്യാമിതിതഷ്വൃകോദര ദയവരമാണ്.

"ഞാങ്കമെമാലങ്കതപ്രത്യുന്ത്യം
വാതയവശ്രസ"തിവഭിത്ര്യമൃഷ്ടിൻ
ഉപോഹരിർല്ലുരാഹികസാലമണ്ണേി-
കനീനായത്തനാികടം ഗരിഷ്ഠം. (61)

താം ദീർഘ്യമൃദ്യാപാദിംമണനാഭി-
വ്യൂഢജനാമരാർപ്പം പരിപൂർണ്ണയനതം
ആശപാസയാൻധർമ്മസ്യതോളതാനാം
സപാനാം നിപാപാതമുലപേകരത (62)

പുറമെന്ന്വിൽതിരസ്കൃതതപുരസ്കൃതഭൂതാരായുധിഷ്ഠി-
രെയ്യാനുധർമ്മ്യാദിഭിന്നിഭിയായുധപാണിഭി: -
തൈ: പൗരാേപ്പാദിജനയശനൈസ്സ്വർഗ്ഗളവാര്യ്യ
ഭോഗതപൈശ്വര്യമുപരിതലിഗന്തരാഭ്രേവൃക്ഷതി,

പരിവാരവരാംഗനാ: ക്ഷിതീശം
നവമരനെതസ്സുമവാകിരൻവിധിജ്ഞാ:
കളകന്യതിനന്തകാന്തിധാരാ
വിഗളദ്ധിനുകണ്ണെരിവന്ദ്യതദ്ദ്യതി: (63)

പയ: പയോരാശിതരംഗസൗന്ദര്യ-
നാവിനാലമലകൃതതോരണാം ശുഭാം
വരിം പുരസ്കൃത്യവിവേശസൗധത്തെ:
സ്ത്രീഭിശ്ചവിപ്രൈസ്സഹപുരീം യുധിഷ്ഠിര: (64)

ആകാശസിന്ധുസലിലേനസുവർണ്ണകുംഭ-
പ്രോതേനതാനമുനിഭിർമ്മന്ത്രിതത്തിലതേന
ധർമ്മജ്ഞമേനമവനീം പരിപാലനായ
ധർമ്മാത്മജം ശുഭദിനേഭിഷിഞ്ചൻ. (65)

ആരൂഢസിംഹാസനമാത്തബാലവ്യജ-
നവ്യാസിതം പാണ്ഡുസുതോത്തമാഭ്യാം
പരംശഗന്ധാരോദ്ധൂതചാമരാണാം
മരീചിഭിർദ്ധ്യോതിതഭവ്യസംസ്ഥഃ (6;

നാനാമണിദ്യുതമിവാജമാനം
മഹാർഹം കിരീടം ശിരസാദധാനഃ
സഹോദരോദാരഭുജാർജ്ജിതശ്രീ-
മദ്ഗൃഹീതാധരണിർബഭൗ കരം.

പാണ്ഡവാഗ്ര്യാഗജഃ മംഗളാപ്രണാമനാംഗുതേജസ്വീം ഭാ
ശ്രീമാം പുണ്യകഥാസ്യ മതിമപലാംതസ്മിംബലകസ്ഥിപതേ
കവ്യൻ ബന്ധുജനൈസ്സമഹോമയതാസ്സുതാത്താം മേദിനീം
സമ്പൂർത്തിപതിമപാലയത്സ കല്യാണകീർത്തിശ്ചിരം. (66)

ഇളയ്ക്കൂർശ്ശമഠ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിദുരവശേ
കാവ്യപ്രബോധനേ ദശമസ്സർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

കാരീപുരാധീശശശാങ്കശേഖര
പ്രസാദലേശശ്രിതഭാഗധേയതഃ
ഇളയ്ക്കൂർശ്ശമഠ കേശവശർമ്മണാകൃതാ
പ്രയുക്തപോ ഭാഷചിതാന്ധ്രസത്പ്രിയാ.

ശുഭമസ്തു

Printed at
The Premier Press,
Kothamangalam,

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി